Bedrijvig Beetsterzwaag 153-304

BEDRIJVIG
BEETSTERZWAAG

SAMENGESTELD

door

Thom Vellinga en Jelle Terluin

GEZINSPORTRET
EESGE TOLMAN EN ANTJE BOUMA

Van links naar rechts:
Boven: Wiebe Tolman (1905 – 1956), Jan Tolman (1907 – 1988), Antje Tolman-Bouma (1886 - 1971), Eesge Tolman (1876 – 1964), Sietze van der Vaart (1913 - 1991).
Midden: Geeske Tolman (1930 - …..) , Anne Tolman (1926 - …..) .
Onder: Wikje Tolman (1909 - 1991) , Stijntje van der Vaart (1914- …).
Eesge Tolman is op 26 maart 1925 voor de tweede keer gehuwd met Antje Bouma, weduwe van Roel van der Vaart, bij wie ze vijf kinderen had: Albert, Jeltje (zij is getrouwd met Folkert Veenstra, de garagehouder in de Hoofdstraat), Sietze, Stijntje en Geeske (dit laatste kind was al overleden toen ze met Eesge Tolman in het huwelijk trad.

HET ACHTEROM / MOLENLAAN
NR. 9

De oude gasfabriek van Beetsterzwaag, opgericht in 1909.
Het pand is gebouwd door Eesge Tolman, die naast beheerder van de gasfabriek ook rijwielhandelaar was.

Na Tolman had Roel Nieuwland hier zijn fietsenhandel.
Op de foto (uit de tijd 1940 – 1945)
van links naar rechts:
Buurvrouw Hofstra, die links van nr. 9 een snoepwinkeltje had,
Anna Nieuwland – van der Meulen, onbekend,
Roel Nieuwland, knecht onbekend.
Achter het winkel- en woonhuis de oude gasfabriek, die in 1926 was gesloten en ook fungeerde als rijwielherstelplaats.

De auto is de taxi, waar Nieuwland mee reed. De koplampen zijn geblindeerd; dat was alleen in de 2e Wereld Oorlog zo.
De B op het nummerbord staat voor Friesland.

Molenlaan 6

Hieronder: de bloemenwinkel van Egbert van der Woude. Zijn dochters Nettie en Lutske staan naast de auto.
Rechts: Maaike van der Woude-Jansma achter de toonbank van de winkel.

Egbert van der Woude was werkzaam bij Staatsbosbeheer en werd in 1957 in dienst genomen als tuinman bij de familie De Jonge van Zwijnsbergen op het Lycklamahûs.
Als zodanig kwam het jonge gezin te wonen op Hoofdstraat 55 naast de overtuin van het Lycklamahûs. Op een gegeven moment begonnen hij en zijn vrouw, Maaike van der Woude-Jansma bloemen te verkopen op dit adres. Zijn ideaal was een eigen bedrijf, een bloemenwinkel, te beginnen. Van Jonkheer De Jonge mocht hij geen bloemen verkopen vanuit de tuinmanswoning. In 1962 kocht Egbert van der Woude een huis aan de Molenlaan nr. 6, en nam ontslag als tuinman van het Lycklamahûs. Toen het huisje dat tegen de achterkant van hun huisstond, te koop was, kocht hij deze woning en richtte dit in als garage en winkel. Van de gemeente moest hij een vergunning hebben om dit bedrijf uit te oefenen en hij kreeg deze in oktober 1963. Maaike stond in de winkel en Egbert legde tuinen aan her en der in Beetsterzwaag, dat op dat moment aardig aan het uitbreiden was, en in de verdere omgeving. Verder stond hij met bloemen en planten op diverse jaarmarkten. Daarnaast had hij vaste klanten om de tuin te onderhouden.
Het echtpaar kreeg drie kinderen: Henk, geboren in 1953, Nettie, geboren in 1958 en Lutske, geboren in 1962
In 1981 beëindigden de Van der Woude's hun bloemenzaak.

Maaike van der Woude-Jansma en zoon Henk met planten op de jaarmarkt te Gorredijk.

Egbert van der Woude overleed in mei 2001, 80 jaar oud.

Foto's via de familie Van der Woude

Molenlaan 6
oktober 1975
Foto Thom Vellinga.

De Woudklank
donderdag 22 oktober 1981

Kennisgeving
Aan onze geachte cliëntele

Bij deze delen wij u mede dat wij erin zijn geslaagd een oplossing te vinden, dat wij onze bedrijfsuitoefening m.i.v. 31 oktober 1981 kunnen beëindigen.
Tot die datum kunt u nog bij ons terecht om uw bloemen en planten te kopen, daarna zullen wij geen ondernemersactiviteiten meer uitoefenen.
Daar u altijd gewaardeerde afnemers bent geweest hebben wij besloten u uit dank onze laatste goederen tegen sterk gereduceerde prijzen aan te bieden.
Wij danken u voor het vertrouwen dat u in ons hebt gehad en voor de prettige wijze waarop wij altijd zaken met u gedaan hebben.

Fam. E. v.d. Woude
Beetsterzwaag.

Molenlaan 6

Ondernemerskrant Small./Opsterland, okt. 2011
Sinds 1 september 2011 staat de dierenartsenpraktijk Beetsterzwaag weer op eigen benen. Na een periode van gemeenschappelijk optrekken met de dierenartsenpraktijken in Drachten en Bergum heeft dierenarts Jan van der Zee besloten de praktijk in Beetsterzwaag weer te verzelfstandigen

"Dichter bij de klant, een vast aanspreekpunt op de praktijk in de Molenlaan en op het boerenbedrijf komt de dienstverlening zeker ten goede", zo zegt Van der Zee overtuigend. "Door een kleine inwendige verbouwing in het fraaie praktijkgebouw naast de C-1000, kunnen binnenkort ook weer röntgenfoto's worden gemaakt. Daarnaast komt er een operatiekamer waar m.b.v. gasanesthesie met bewaking en zuurstof, veilig geopereerd kan worden, volgens de modernste standaard".
Als erkend rundveedierenarts zal hij actief blijven in de regio Beetsterzwaag om op de bedrijven naast de behandeling van zieke dieren, ook adviezen te geven omtrent de voeding en het management om een gezonde veestapel te combineren met een goede melkproductie. "Het is een hele stap, maar we hebben er het volste vertrouwen in. Dierenarts Van der Zee weet zich hierbij gesterkt door dierenarts Bouwe Frank Gall en assistente Joppe Drost. Dierenarts Gall is een jaar geleden afgestudeerd als erkend paardendierenarts. Na een vervolgopleiding in de V.S. en na ervaring opgedaan te hebben in verschillende praktijken is hij er helemaal klaar voor in Beetsterzwaag zijn bijdrage te leveren aan goede diergeneeskundige zorg. Daarbij behoren ook rundvee en gezelschapsdieren, die mogen rekenen op zijn warme belangstelling. Dierenartsenassistente Joppe Drost kan bogen op een ruime ervaring in de praktijk, zowel in het westen als in het noorden van Nederland. Onder andere op het gebied van voeding voor het gezelschapsdier, de advisering m.b.t. vlooien en ander ongedierte, maar ook bij vragen over ziekten en gedrag van dieren kan zij veel betekenen voor de cliëntele die de praktijk komt bezoeken.

BOSLAAN

Van rechts naar links: Boslaan14 , 16 en 18
Foto
Foto omstreeks 1915. Collectie Roel Huisman.

HISTORISCHE ACHTERGRONDEN WONINGBOUW AAN DE BOSLAAN

GEMEENTE VERANTWOORDELIJK VOOR VERVUILING?

'n Plaatsje mei in Praatsje
door Hans de Jong

In 1913 doet de behoefte aan nieuwbouw zich steeds sterker gevoelen. Inspelend hierop wordt door B. en W. van Opsterland een stuk weiland ten zuiden van de buurt aangekocht met de bedoeling er een aantal burgerwoningen te stichten.
De aangekochte strook staat bekend als "Akkekamp", genoemd naar de vroegere eigenaresse Akke Diemers Sinnema. B. en W. staat voor ogen op 2520 m2 grond kleine burgerwoningen te bouwen, die kwalitatief iets beter zijn dan arbeiderswoningen. Grondprijs één gulden per m2.
Hiervoor wordt een rijksvoorschot aangevraagd.
In januari 1914 zijn er woningen gebouwd, maar niet acht, zoals in de bedoeling lag, maar zes: drie dubbele. Bij elke woning komt 3 are tuingrond. De resterende grond kan apart verhuurd worden en later nog als bouwgrond ten nutte worden gemaakt. De kosten worden geraamd op ƒ 11.000,=. De huurprijs wordt vastgesteld op ƒ 125,= . het verleende rijksvoorschot bedraagt ƒ 2600,=. Het werk wordt gegund aan de laagste inschrijver R. Roukema te Drachten voor ƒ 10.960,=. Vijf van de zes burgerwoningen worden voorlopig – zoals gezegd – voor ƒ 125,= verhuurd. De zesde woning wordt voor de tijd van een half jaar verhuurd aan de registratieontvanger.

Tegenvallers

De bouw loopt niet op rolletjes. Roukema verzoekt vrijstelling van een boete voor het te laat opleveren van de gebouwde woningen. De

gemeente wil ƒ 125,= voor het meerdere werk van de controleur en de opzichter en voor minder ontvangen huur.
Door het slechte weer konden vooral de metselaars het werk niet tijdig opleveren. Het verzoek van B. en W. het voorschot van ƒ11.000,= met ƒ600,= te verhogen wordt goedgekeurd.
De architect over de problematiek aangaande het vertraagd gereedkomen van de woningen:

- De fundering moest worden verzwaard omdat er een sloot door het terrein liep.
- Door de droogte ontstonden er grote scheuren in de zolder, waardoor het nodig bleek hier met karton-met-klampen tegenaan te brengen.
- Gasleidingen, deurbellen, straatjes vanaf de woningen tot aan de weg, afrastering voor terreinscheiding, waar men oorspronkelijk hegjes dacht te plaatsen, verhoogden de kosten.

Op verzoek van de bewoners werden ze, onder goedkeuring van B. en W., aangebracht. Plaatselijk Belang maakte zich sterk voor verharding van een gedeelte van de Stripelaan, lopende langs de door de gemeente gebouwde dubbele woningen.

De derde dubbele woning gerekend vanaf de Hoofdstraat, gebouwd in 1914

Het vervolg:
In 1917 besluiten B. en W. tot aankoop van een kamp weiland gelegen aan De Stripe in het verlengde van de Akke Sinnemakamp, groot 0.96.63 hectare voor ƒ3.018,06 inclusief de kosten. De bedoeling is dit terrein gedeeltelijk te bestemmen voor woningbouw en gedeeltelijk voor de berging van as en vuil.
De Stripe, later Boslaan, groeit op den duur met vallen en opstaan uit tot een wezenlijke woonbuurt, die vanwege het grote aantal ambtenaren dat er komt te wonen populair klerkenbuurt wordt genoemd.

GROENE KRUIS-GEBOUWTJE

In november 1917 komt aan de orde het voorstel tot het bouwen van een dubbele woning op het terrein van de woningen met rijksvoorschot te Beetsterzwaag. kosten van de dubbele woning ƒ8400,= (in normale tijd ƒ3800,=). Deze woningen zullen worden verhuurd voor ƒ140,= per jaar.
In februari wordt door B. en W. voorgesteld tot het aangaan van een geldlening groot ƒ5600,= ter bestrijding van de kosten bestrating Kerkewal (Gorredijk), koopsom asland te Beetsterzwaag en vergroting schoolplein te Kortezwaag.
Er is gunstig gereageerd op het plan van B. en W. om een dubbele woning volgens het bestaande type en in verlenging met de reeds gebouwde woningen ter plaatse, te doen verrijzen. Eén der woningen is verhuurd aan de wijkverpleegster. Bij de woning wordt een gebouwtje geplaatst voor het bewaren van de artikelen van het Groene Kruis (Daarvóór in het gemeentehuis). Kosten gebouwtje geraamd op ƒ820,=.
In 1919 wel nieuwe vervolg-bouwplannen, maar als gevolg van de penibele financiële situatie van de gemeente Opsterland, moeten deze enkele jaren worden uitgesteld.
Pas op 7 november 1922 vindt de aanbesteding van het bouwen van een blok van vier woningen aan de Stripe plaats. Op 20 februari 1923 keurt de gemeenteraad het verzoek van S. v.d. Meulen c.s. goed de Stripelaan te verharden en een zich aldaar bevindende sloot te dempen. In de loop van dat jaar vindt het onderhands verhuren van de nieuwe woningen voor het huurjaar 1924-'25 plaats

Twee van de vier dubbele woningen

Gevelsteen uit 1914, aangebracht in de voorgevel van de middelste van de eerste drie dubbele woningen.
Na afbraak ingemetseld in een stenen bank aan de ingang van de Boslaan.

VUIL ZAAKJE

Het achtergelegen terrein krijgt de bestemming van stortplaats van vuil en as. De gemeente laat het witte zand tot de leemlaag uitgraven en het zwarte zand opwerpen, waarna de gaten gevuld werden met "ûntúg".
Wanneer dit een bepaalde hoogte bereikt, wordt het zwarte zand als bedekking gebruikt. Alles wat de ruim tweehonderd gezinnen te veel hadden, wordt hier gestort, ook húsketonnen en slachtafval. Is het verwonderlijk dat er zo gaandeweg sprake is van een onhoudbare toestand?!
In 1928 neemt Plaatselijk Belang opnieuw het initiatief om te komen tot een reinigingsdienst. Voorzitter is gemeentesecretaris F.H. van der Meulen., secretaris notaris R. Zijlstra. Men benoemt een commissie bestaande uit de heren Sierd Dragstra, Hendrikus Wiersma en Jan S. de Vries. Er worden vergaderingen gehouden en er wordt eindeloos gedebatteerd. Het punt is namelijk dat voorwaarde voor de oprichting van een reinigingsdienst is: algemene deelname. Dit laatste blijkt de grootste moeilijkheid te zijn.
De Sweachsters tonen zich wat dat betreft echte Friezen: "altyd swier en nea kreamje". Meningsverschillen te over en tot geen enkel besluit komen.
De commissie gaat avond aan avond op huisbezoek en verzamelt handtekeningen. Na lang en veel praten wordt een overeenkomst bereikt, die inhoudt:
Er komen twee diensten:

1. voor het ophalen van de huisvuilbak.
2. voor het verwisselen van de privaattonnen.

De bewoners kunnen van beide diensten of van één gebruik maken. Ze betalen voor de privaatton ƒ6,= per jaar en voor de vuilnisbak ƒ4,= per jaar.
In dat zelfde jaar 1928 komt deze overeenkomst tot stand. Er zijn 256 gezinshoofden die er gebruik van maken, maar …. het blijft een particuliere onderneming onder leiding van Plaatselijk Belang.

"JAN STRONT"

De gemeente helpt een handje door het afvalland achter de Boslaan te sluiten. Dat is voor de dorpelingen een stok achter de deur. De buitenmensen willen niet meedoen: zij kunnen hun afval gemakkelijk kwijtraken. De inhoud van de "húsketonnen" blijkt soms bijna goud waard te zijn, sommigen willen zelfs geld toe hebben. Voor de nieuwe reinigingsdienst wordt een perceel land achter de Walle geschikt gemaakt als berging, terwijl daar voor de schoonmaak van de tonnen een eenvoudige en (dus) goedkope pomp wordt geslagen.
Jan G. Boonstra wordt vuilnisman. Hij heeft een platte wagen voor de tonnen en een "strontkar" voor het vuil. Als er papier bij zit laat hij de bak staan. Tot omstreeks 1943 heeft Boonstra deze dienst verzorgd: iedere veertien dagen werden de zaken geruimd.
Sierd Dragstra, penningmeester van de vereniging, stelde het loon vast, dat zeker niet hoog was. Wel verkocht Boonstra de mest die er van kwam, zodat hij de bijnaam "Jan Stront" kreeg en hield. Om en nabij 1943 werd Boonstra landwacht: de reinigingsdienst komt dan op de rug te liggen.
De buren helpen elkaar dan weer met "brulofts-sjen" en ….. het vuil komt weer her en der terecht.
In 1945 wordt Teade Bosma de reinigingsman en prompt wordt hij dan ook Teade "Kakje" genoemd. Overigens deed deze persoon zijn werk goed. In 1949 gaat de gemeente de

reinigingsdiensten moderniseren. Het gaat dan nog altijd als van ouds met tonnen, vuilnisbakken en paard en wagen, primitief dus. B. en W. willen modern materiaal en een centrale stortplaats in Gorredijk, kosten ƒ98.000,= voor materiaal en ƒ41.200,= jaarlijks voor loon en onderhoud.
En zo komt er aan de particuliere reiniging in Beetsterzwaag een einde. Het initiatief van Plaatselijk Belang wordt overbodig na jaren uitstekend gewerkt te hebben, maar … "sa hat eltse tiid sines".

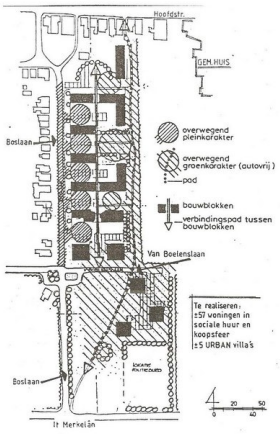
GEMEENTE VRIJUIT?

Als de kosten van bodemsanering in het geding zijn, blijkt plotseling niemand zich meer goed te kunnen herinneren wie of welke instantie er voor verantwoordelijk is. ook de overheden wassen hun handen doorgaans in onschuld. Zo ook bij een analoog geval aan de Boslaan te Beetsterzwaag.
Wethouder H. van der Harst in de Leeuwarder Courant van 5 februari 1994: "De grond is over een oppervlakte van 3200 m2 licht tot matig verontreinigd met zware metalen, teer en verbrandigsresten. Op basis van ons eigen archief leek de Boslaan schoon."
De Drachtster Courant van 7 februari 1994: "Het middelste gedeelte is vervuild met zwaar metaal, koper, lood en zink met polycyclische koolwaterstoffen"..
De analyse is dus klaar en duidelijk. Mistiger wordt het na lezing van een verslag van de raadsvergadering in mei 1994 in de Drachtster Courant. Wethouder J. Frieswijk: "De buurt is waarschijnlijk rond de eeuwwisseling gebruikt als stortplaats".
Is dat wel zo?
De hier aangehaalde uitspraak deed in elk geval de vroegere "Sweachster" H. Lussing naar de pen grijpen. Hij brengt uit eigen waarneming het volgende boven tafel:

"Geboren in 1920 en getogen aan de Boslaan, speelden wij als schooljongens veel bij de zandgaten achter de woningen aan de Boslaan. Alles was toen nog betrekkelijk nieuw daar: een gedenksteen in één der woningen gaf het bouwjaar aan: 1914. dit brengt mij tot de overweging dat de gemeente in de daarna volgende jaren verantwoordelijk kan worden gesteld voor de vervuiling. Het witte zand werd tot een paar meter diepte uitgegraven – nog met de schop – en de ontstane gaten werden weer gedeeltelijk volgegooid met allerlei rommel. De in dit stuk eerder genoemde Boonstra haalde de rommel met paard en wagen op. Ook de inhoud van rioolputten en de "hüsketontsjes" werd er in gedeponeerd. Ongeveer halverwege het terrein is de gemeente ermee gestopt. Daarna werd een stuk land aan de Koefenne in gebruik genomen. Het terrein aan de Boslaan werd geëgaliseerd en door de gemeente verhuurd voor volkstuinen. Ook bestond bij de gemeente al het plan een weg aan te leggen achter de woningen, vanaf de Boslaan, langs de boswal – nu gemeentetuin – naar achteren, waar nu reeds woningen staan. Bij de bouw van de centrale moest de PTT daar toentertijd rekening mee houden: men was gedwongen een gehele kavel te nemen, terwijl de ingang aan de oostzijde moest komen.

Leeuwarder Courant 28 maart 1991

OMVANGRIJKE NIEUWBOUW IN KERN BEETSTERZWAAG

BEETSTERZWAAG - Het college van burgemeester en wethouders in Opsterland heeft zijn zinnen gezet op een omvangrijk nieuwbouwproject in het oude centrum van Beetsterzwaag. Daartoe zouden 24 oude woningwetwoningen uit 1914 aan de Boslaan gesloopt moeten worden. De bewoners van deze karakteristieke huizen beraden zich over de vraag hoe zij de bouw van in totaal 86 woningen kunnen keren.

De sociale woningbouw aan de Boslaan vormt voor het college de sleutel voor het slagen van het nieuwbouwplan. Bij sloop van alle woningen kan het gebied helemaal opnieuw opgebouwd worden. B. en W. vinden dat de oude woonbuurt een "rommelige" indruk maakt. De lange rechte wegen hebben "onoverzichtelijke" kruispunten. Al eerder was in het dorpsvernieuwingsbudget ƒ830.000,= gereserveerd voor het opknappen van de wijk.

Volgens de gemeente verkeren de 24 woningwetwoningen in een slechte staat. Het college meent dat met grondige renovatie van de huizen teveel geld is gemoeid. Afbraak ligt voor de hand. B. en W. willen de wijk, waarvan ook de Molenlaan, Folkertslân, Van Boelenslaan en Lycklama à Nijeholtlaan deel uitmaken, in één keer onder handen nemen. Liefst nog vóór 1993. In het gebied komt ook het nieuwe politiebureau te staan. Om plaats te maken voor zgn. "urban villa's" die meerdere woningen bevatten, wil het college vier particulieren uitkopen en hun woningen slopen. Gedacht wordt aan huisvesting voor ouderen.

Met het bouwrijp maken van het gebied, de vervanging van de riolering en andere voorzieningen, denken B. en W. ƒ2.4 miljoen kwijt te zijn. Dit bedrag moet volledig gedekt worden door verkoop van bouwkavels voor 29 woningen en de bouw van 57 woningen in de sociale sector. Volgens de structuurschets is het plan economisch uitvoerbaar. Cruciaal is de medewerking van huidige bewoners. Opbouwwerker Folkert Bouma meent dat de bewoners aan de Boslaan niet zonder meer van de gemeente aannemen dat renovatie onmogelijk is.

"De huizen hebben ook historische waarde. Het zijn de oudste woningwetwoningen in de gemeente", aldus Bouma.

Hij zal bij de bewoners pleiten voor een onafhankelijk onderzoek naar de bouwtechnische staat van de woningen. "De gemeente gaat er van uit dat renovatie per woning ƒ100.000,= kost en baseert zich daarbij op ervaringen in Nij Beets. In Beetsterzwaag is nog niets onderzocht". Bouma vreest dat nieuwe huurwoningen voor de huidige bewoners veel duurder uitvallen. "De gemeente heeft na zes jaar praten opeens wel erg veel haast met dit plan."

Dit plan had niet de instemming van de bewoners. Ze wezen het af zodat de gemeente opnieuw een plan moest ontwikkelen en minder ingrijpend.

In oktober 1991 installeerde de gemeente een commissie die zich over de toekomstige invulling van het Boslaangebied moest buigen. Er werden drie plannen ontwikkeld, waarvan plan 1 door de buurtbewoners werd gekozen. Hierbij werden de twee dubbele erkerwoningen gespaard.

"De Woudklank" 5 nov. 1992

VAN HUIS UIT …

"Het is een buurt van mensen die elkaar helpen. Als iemand hulp nodig heeft dan staan de buren klaar."

Tekst: Sikke Marinus
Foto: Harry Blokzijl

Het gaat deze keer om vier woningen die midden in de aktualiteit staan; de vier erkerwoningen aan de Boslaan.
Toen de gemeente met afbraak- en nieuwbouwplannen kwam, trokken de bewoners furieus ten strijde om er een stokje voor te steken. Een kleine twee jaar strijd leverde succes op. De meeste woningen aan de Boslaan zullen vervangen worden, maar de vier erkerwoningen zullen hoogstwaarschijnlijk blijven staan.
Wikje en Bonne Posthumus, bewoners van nummer 31, kunnen bijna een zucht van verlichting slaken. Pas als de gemeenteraad zich heeft uitgesproken over de bouwplannen in de Boslaan zullen ze zeker weten dat hun erkerwoning blijft staan.

De vier erkerwoningen aan de Boslaan

"POTVERDIKKE, WAT EEN MOOI HUIS"

Momenteel liggen er drie plannen op tafel, die richting geven aan de herinvulling van de Boslaan. In het eerste plan, dat de meeste voorkeursstemmen geniet, mogen de nummers 27, 29, 31 en 33 blijven staan. Wikje en Bonne zijn blij met deze voorlopige uitkomst. Zesendertig jaar geleden verhuisden ze vanuit een klein huis in Boornbergum naar Beetsterzwaag. Wikje herinnert zich nog haar verbazing toen ze het huis voor de eerste keer van binnen zag. "Potverdikke, wat een mooi huis", was mijn reactie. Het huis van de familie Posthumus is in 1924 gebouwd. "Bij een verbouwing vonden we nog een Nieuwsblad van het Noorden uit dat jaar. Het was tussen de kieren van de planken gedrukt."

Wikje en Bonne wonen al langer dan de helft van hun leven aan de Boslaan. Ze zagen er hun twee kinderen opgroeien. Boslaan nr. 31 was ook het adres waar Bonne twintig jaar geleden zijn autorijschool startte. Daarvoor was hij beroepschauffeur bij o.a. Jan Krediet en de N.T.M. (nu de FRAM). Toen Bonne 65 werd in 1993, is hij gestopt met de autorijschool.

Sinds de vorige bewoner, commies Krikke, verhuisde, en Bonne en Wikje hun intrek namen in de woning is er heel wat verbouwd en vernieuwd. Zo werd van twee woonkamers met schuifdeur één royale living gemaakt. "Dat hebben we zelf gedaan", vertelt Bonne. "We maakten er niet alleen één kamer van, maar er kwam ook een nieuwe vloer in en één van de rookkanalen braken we weg". Ook de keuken werd gemoderniseerd.

Een andere ingrijpende verandering vond plaats in de bijkeuken. "Toen we er kwamen stond er een 'húsketonne'. Een wc of douche was er niet", aldus Wikje. Waar eerst de brandstofhoek was is nu een douche gebouwd. En de húsketonne heeft allang plaats gemaakt voor een toilet van deze tijd. Bovendien is de bijkeuken geïsoleerd.

."DAT VOORKOMT EEN VERBROKKELING VAN DE BUURT"

Over de Boslaan is de laatste jaren veel te doen geweest. Begin vorig jaar werd duidelijk dat de gemeente rigoureuze plannen had met dit deel van Beetsterzwaag. In de oorspronkelijke plannen zouden alle huurwoningen worden afgebroken. De lintbebouwing zou worden vervangen door een hofjesachtige opzet, zodat de achterliggende tuinen volop benut konden worden voor nieuwbouw. De Boslaanbewoners reageerden furieus op de plannen, vooral omdat ze nauwelijks inspraak kregen. Uiteindelijk trokken B. en W. de plannen in en installeerden een begeleidingscommissie die nieuwe plannen moest ontwikkelen. Uiteraard was de Boslaan vertegenwoordigd in de commissie. Al voordat de commissie van start ging was door onderzoek vast komen te staan dat renovatie van de huidige woningen geen haalbare kaart is. Een uitzondering daarop vormen de middelste vier erkerwoningen. Als alles meezit, zullen deze vier woningen verkocht worden aan de bewoners. Daarbij stelt de gemeente een opknapverplichting als voorwaarde. Bonne Posthumus, die voorzitter is van de buurtvereniging, heeft de laatste jaren heel wat uren in de toekomst van de Boslaan gestoken. Wat is er zo bijzonder aan de Boslaanbuurt? Bonne: "Het is een goede buurt met een heel actieve buurtvereniging. Het is een buurt van mensen, die elkaar helpen. Als je op vakantie bent, houden de buren de woning in de gaten. En als iemand hulp nodig heeft, dan staan de buren klaar." Volgens Bonne geeft de onderlinge sociale controle een gevoel van veiligheid, waardoor bijvoorbeeld de ouderen langer in hun woning kunnen blijven. De volkstuinen achter de huizen spelen in de onderlinge contacten een belangrijke rol. Op het bankje bij die tuinen, bespreken de buurtgenoten de dagelijkse dingen die hen bezighouden. Bij slecht weer wordt het praatbankje ingewisseld voor de broeikas die op één van de tuinen staat.

Voor Bonne en Wikje is het belangrijk dat de sfeer die het plezierig wonen in de Boslaan bepaalt, ook na de herinrichting bewaard blijft. "Daarom hameren we ook zo op het handhaven van de lintbebouwing. Dat voorkomt een verbrokkeling van de buurt", zegt Bonne.

Drachtster Courant 13 januari 1993

De Opsterlandse gemeenteraad is op 11 januari 1993 akkoord gegaan met de plannen voor herinrichting van de Boslaan. Na de bouwvakvakantie wordt begonnen met de bouw van de nieuwe woningen. De oude woningen worden nog vóór het vakantieseizoen gesloopt, waarmee het hiernaast staande beeld geschiedenis wordt. De fietser is Jaap Schriemer.
Foto: Harry Blokzijl.

De westkant van de Boslaan. Collectie Terluin

Aan de oostkant van de Boslaan stonden voorheen alleen maar woningwetwoningen. Aan de westkant alleen maar particuliere woningen, zoals bovenstaande ansicht laat zien. Ze zijn ook alle verschillend van uiterlijk en karakter, hetgeen een afwisselend beeld geeft. Op één na staan alle huizen er op.

Boslaan 8 en 10:

De particuliere bebouwing begon al in 1912 bij de bouw van de dubbele woning van **timmerman Durk Annes Schroor.** Hij wilde achter deurwaarder Mulder een dubbel woonhuis bouwen en vraagt op 11 mei 1912 permissie aan de gemeente om buiten de rooilijn te mogen gaan. De buren Mulder, Wedman en Van der Brug hebben een verzoek bij de gemeente ingediend om die vergunning niet te verlenen, omdat hun panden dan in een ongunstige positie zouden komen te staan. De dubbele woning is er gekomen en waarschijnlijk op de rooilijn.
Schroor had achter zijn woning zijn werkplaats. Schroor had een compagnonschap met Pieter Hagen, die naast Schroor aan de linkerkant van de twee onder één kap woonde.

Boslaan 14

In 1924 koopt **slager Andries van Leer uit** Lippenhuizen**,** Boslaan 14 "huis en erf aan de Striepelaan" van mejuffrouw D. Hellinga voor *f*4201,=.
In 1937 op 10 mei adverteert Van Leer met: *"Prima Zoetemelk Kalfsvlees. Vleeschhouwerij Van Leer, Boslaan, Beetsterzwaag."*
Op 18 oktober 1949 heeft hij vleessnijmachine te koop.
Op 4 december 1959 wordt te koop aangeboden: mooie betegelde toonbank met marmeren blad en opstand.
De slagerij werd dus gesloten.

Boslaan 16:

Op 20 oktober 1923 vindt de aanbesteding plaats van het te bouwen woon- en winkelhuis te Beetsterzwaag voor rekening van den heer **Jeen van der Berg**, aldaar. Architect: H. Wiersma te Beetsterzwaag.
Uitslag van de aanbesteding: laagste inschrijver Van Leer en Jelsma te Lippenhuizen voor *f*3570,=. Idem verfwerk: J. de Jong te Beetsterzwaag voor *f*666,=.
24 oktober 1924: advertentie: Sluis Ochtendvoer. Het beste van het beste absoluut het voordeligste in 't gebruik. Te Beetsterzwaag verkrijgbaar bij J. v.d. Berg.
9 januari 1930: Gevraagd: een flinke werkster liefst vrijdag, bij J. v.d. Berg, Boschlaan, Beetsterzwaag.
4 april 1933: Beetsterzwaag: Aanrijding. Zaterdag werd de **winkelier** Van der Berg, terwijl hij in de dorpsstraat rustig op zijn rijwiel peddelde, van achteren aangereden door de auto bestuurd door den heer J.K. alhier. Van der Berg werd van zijn rijwiel geslingerd, doch kwam er overigens met den schrik af, terwijl zijn fiets een weinig beschadigd was.
Op 22 maart 1939, 59 jaar oud, overleed Jeen v.d. Berg, echtgenoot van Trijntje Hellinghuizer.

De winkel werd overgenomen door mevrouw **D. Jonkman**, die door Loopstra werd geholpen met het opzetten van een **kruidenierswinkel** aan de Boslaan, om zo haar brood te verdienen. Bij mevrouw Jonkman met haar kruidenierswinkeltje, kon je altijd achterom. De boodschappen werden altijd opgeschreven. Als je stroop wilde hebben, moest je zelf een potje meenemen. Uit een groot vat werd dan met een grote houten lepel stroop in een klein potje gedaan.
Op 23 januari 1960 werd te koop aangeboden: Een woon- en winkelhuis met erf en grond te Beetsterzwaag, Boslaan 16. Ontruimd omstreeks 1 februari 1960. te bevragen ten kantore van notaris D.J. Roemeling te Beetsterzwaag. Mevrouw Jonkman is later verhuisd naar de Van Teyens Fundatie.

Boslaan 22:

Dit terrein was indertijd aangekocht door de gemeente Opsterland om er een hulppost-kantoor op de bouwen, maar toen dat niet nodig was, is het terrein verkocht aan de heer **Andries Aukema** te Amsterdam, koopman in kaas. Op 24 februari 1925 vond er een aanbesteding plaats voor de bouw van een woon- en winkelhuis. Hij heeft een **hondendresseerclub "Kazan"**. Op 6 oktober 1925 is Andries Aukema, geboren op 17 september 1883 te Sneek, gehuwd met Trijntje Douma, geboren 20 september 1878 te Tjalhuizen. Op 6 mei 1927 biedt hij een goede diensthond aan in de krant, liefst aan een politieman. De hond is een reu, ruim 1 jaar. Prijs: alleen de advertentiekosten.

In 1928 is **Jacob Grupstra** hier **kruidenier.**
In 1931 doet Jacob Grupstra mee aan een pluimveetentoonstelling in Drachten waar hij bij de afdeling Krielhoenders de 2e prijs behaalt met zijn "Chabo Japanse".
Grupstra is vóór 1939 overleden, want op 24 februari 1939 wordt voor de weduwe M. Grupstra het winkelhuis aan de Boschlaan verkocht aan **G. Zwarts** te Beets voor *f*3327,=. Hij zet de kruidenierswinkel voort.
Advertentie: 14 dec. 1945: *H.H. Rookers. Zit u zonder vloei? Koop een stopper en u ontvangt er 100 hulzen bij voor 65 cent. Wij hebben Nieuwjaarskaarten voor 5 cent. G. Zwarts – Beetsterzwaag.*
23 juni 1943 Nieuwsblad van Friesland: *Demonstratie met Panko en Roerom op vrijdag 25 juni '43 v.m. 10 tot 12 uur. n.m.tot 5 uur, bij G.A. Zwarts, Boslaan 270, Beetsterzwaag. Huismoeders KOMT!*

15 januari 1946 Te koop: Restant winkel-inventaris. Eikenhouten kapstokken, paraplustanders, bloemtafeltjes, schilderijen, porselein, aardewerk, lampeglazen, kousen en branders. Galanterieën enz. in één koop. Tevens het adres van in- en verkoop van gebruikte meubelen. G. Zwarts Beetsterzwaag Boschlaan.
20 juni 1947: Welke jongelui willen een kruidenierszaak in Beetsterzwaag overnemen in ruil tegen een burgerwoning in Drachten of omgeving? Brieven onder nummer 1022 adm. Drachtster Courant.

Hierna woonde **Dictus Iedema** hier. Hij is **magnetiseur.**

En daarna de heer **Dijkstra,** die **vertegenwoordiger in Blue Band** is.

4 oktober 1956: Bij inschrijving te koop aangeboden een nette winkelhuizinge aan de Boslaan no. 22 te Beetsterzwaag met erf. Groot 5.70 are, bevattende: ruime winkel, kamer, keuken, kelder, bijkeuken met bergplaats, 3 slaapkamers met overloop. Voorzien van elektrisch licht en waterleiding. Voor vele doeleinden geschikt. Aanvaarding 1 november 1956.

De kopers zijn **G.M. van Brussel & Zn.**, die op 19 december 1956 een zaak openen in **gas, waterleiding, sanitaire en elektrische artikelen, kortom een technisch bureau,**
Boslaan 22
26 maart 1958: Wegens aanschaffing grotere wagen te koop BESTELWAGEN Austin, 660 kg, olievrij, geschikt voor bakker of venter. Van Brussel, Boslaan, Beetsterzwaag tel. 214.
6 september 1959: G.M. van Brussel, radio en televisie; Boslaan 22.
19 december 1960: Friese Koerier: Voor stemmingsvolle feestdagen televisie, radio, elektr. kerstboomverlichting. Bij ons versch. mogelijkheden. Ook de bekende "Aristona"-app. Heeft u nog geen wascentrifuge? Wij kunnen uw droogproblemen snel oplossen. Installatiebureau: Fa. G.M. v. Brussel & Zn. Boslaan 22, Beetsterzwaag – tel. 214.
In 1964 is de winkel gesloten.
1965: De familie Van Brussel is naar Groningen vertrokken, waar de heer Van Brussel service-monteur is geworden bij Aquaterm.

Boslaan 30:

In 1924 vestigt zich hier **Y. Heida**, **dierenarts**. Op 22 maart 1941 biedt hij zijn huis te huur aan: Te huur een huis Beetsterzwaag aan de Boschlaan, bevattende: Beneden 2 kamers, groote serrekamer, keuken, bijkeuken, garage. Boven: 4 slaapkamers; met grooten tuin (ongeveer 1000 m2) te aanvaarden op 12 mei a.s Te bevragen ten kantore van Notaris D.J. Roemeling te Beetsterzwaag en bij den eigenaar-bewoner, den heer Y.Heida, dierenarts.
Op 12 mei 1941 verhuist dierenarts Y. Heida naar de Hoofdstraat 197 (nu nr. 40).

Het huis wordt gehuurd door mejuffrouw **Catharina H.J. de Boer, tandarts**. Zij vraagt op 29 april 1941 in een advertentie een net dienstmeisje voor dag en nacht, eenigszins met koken bekend. Aanbiedingen Mej. C.H. de Boer, Noordwolde (Fr.).
De praktijk wordt gevestigd per 9 juni 1941. Spreekuuur: alle werkdagen van 9 – 10 uur v.m. , 1 -2.30 uur n.m. behalve zaterdags. Voor minvermogenden Dinsdags en Donderdags van6.30 – 7.30 uur n.m. en volgens afspraak.
(Op de foto is het huis qua uiterlijk veranderd in de 80-er jaren van de 20ste eeuw.)
In 1948 heeft mej. De Boer de schouwburg in Heerenveen bezocht. Hierbij is ze tussen Heerenveen en Beetsterzwaag haar vierkante zijden sjaal verloren. Vriendelijk verzoek voor terug bezorging.
In 1965 wordt de royale huizinge met garage en tuin geveild.

Boslaan 33:

Dit huis is in 1920 gebouwd. Het is één van de erkerwoningen, waarvan de afbeelding hierboven staat. Harm Hummel, die zich in 1913 als veeverloskundige in Beetsterzwaag had gevestigd, komt hier wonen. Op 2 november 1920 komt hij tot ontdekking, dat er ongeveer 50 pond vlees en spek uit zijn slagerij was verdwenen. Duidelijk was te zien, dat hier honden aan het werk waren geweest, doch daar er ook een gedeelte in papier was verpakt en zowel het vlees als het papier waren verdwenen, er ook wel tweevoeters bij geweest konden zijn.
Bij Hummel kon men zich opgeven voor het laten snijden van hengsten, ook voor opleiding tot castreur en veeverloskundige. Dit was in 1924 het geval bij Albert Boonstra, die later veearts te Appelscha werd. Albert kwam met Hummel in contact, toen hij als timmerman werkte aan de woning van Hummels overbuurman, veearts Heida aan de Boslaan. In 1923 waren er broedeieren te koop van Zilveren Duckwing kippen, à 10 cent per stuk. Afhalen kon alleen niet op zondag.
Ca. 1930 verhuist de familie Hummel naar Kerkepad Oost 14 (hoek Kerkepad – Ruiterpad)

Boslaan 34:

Op 1 januari 1924 wordt perceel 8 verkocht aan **H. Feenstra** alhier voor ƒ561,=.
H. Feenstra vestigt hier zijn **brand-stoffenhandel. (Zie voor het voorafgaande: "De Skippers fan de Sweach", door Harm de Roos).**

Op 20 november 1940 staat in het Nieuwsblad van Friesland de volgende advertentie:
Ondergetekende E. Tolman deelt aan zijn geachte cliëntèle mede, dat hij zijn brandstoffenhandel heeft overgedaan aan H. Feenstra, Beetsterzwaag en dankt voor het genoten vertrouwen, E. Tolman, Beetsterzwaag.
Ondergetekende H. Feenstra – Beetsterzwaag maakt bekend, dat hij heden de brandstoffenhandel van bovengenoemde E. Tolman heeft overgenomen en bij zijn eigen gevoegd. Hopende, dat hij door accurate bediening ieders vertrouwen zal winnen. Beleefd aanbevelend, H. Feenstra.

13 september 1946: Wegens aankoop van een auto, te koop best paard, 4 jaar, ruin, gekruiste Belg. Te bevragen H. Feenstra, Brandstoffenhandel, Beetsterzwaag.

9 maart 1955 Friese koerier:
Ten overname aangeboden: **Brandstoffenhandel, annex elektrische schoorsteenvegerij,** met woning en opslagterrein. Te bevragen bij H. Feenstra, Lycklama à Nijeholtlaan 21, Beetsterzwaag.

22 april 1955 Jan Weis neemt de brandstoffenhandel over van H. Feenstra.
Achter het huis waren opslagloodsen voor de brandstof. Jan Buursma heeft hier gewoond tot april 1964 als werknemer van Weis en later van de firma A. van der Woude te Boornbergum, een bedrijf in fourages, kunstmest en brandstoffen. Buursma is in 1964 verhuisd naar De Kampen 20.
Het huis is uitgebreid met een vleugel in de laatste helft van de 20ste eeuw.

BOSLAAN 6

Boslaan 6, waar op de voorgevel **KANTOOR** staat, hoorde eigenlijk bij Boslaan nr. 4. Dit was het kantoor van **deurwaarder A. Mulder**, die op de Boslaan 4, het pand ernaast, woonde.
Later zijn de huizen van elkaar losgekoppeld en is Boslaan 6 een zelfstandige woning geworden.

Op bovenste foto is nog het huis te zien, Molenlaan 1. De volgende gegevens gaan over dit huis:

Pieter Posthuma, schoenmaker van beroep, verhuisde van de Hoofdstraat nr. 96 (nu Dieuwke's Kadoshop) naar een woning naast deurwaarder Mulder aan het Achterom (nu Molenlaan). Pieter overleed in 1912.

Pieter Posthuma was begaafd met woorden (dacht hij zelf). Hij bezocht alle vergaderingen, voerde overal het woord en dacht overal verstand van te hebben. Hij woonde aan het Achterom, maar vond deze straatnaam te eenvoudig en maakte een bordje met **'P.P.-straat'** er op. Zeker 10 jaar na zijn dood zat dit bordje nog aan de muur van het koetshuis, timmerwinkel van De Herder. (via A. v.d. Werff).

Achter de bakkerij van Van der Vegt was Arend de Groot komen wonen in 1899. Hij stond eerst vermeld als verversknecht, daarna boekbinder, vervolgens schoenmaker. Zoon Jan was boekbinder, maar hield zich ook bezig met de schoenmakerij
Een advertentie uit het Nieuwsblad van Friesland van 16 maart 1912:
'J.A. de Groot, Beetsterzwaag houdt zich beleefd aanbevolen voor het leveren van alle soorten HEEREN-, DAMES- en KINDERSCHOENEN. P.S. GEEN filiaal meer van B. Slofstra te Drachten.'
Hij vestigt zich later naast deurwaarder Mulder als schoenmaker. Een dochter gaf naailes.
1943 , 8 jan. Nieuwsblad van Friesland: Stookpot 50 liter J.A. de Groot Beetsterzwaag 279. Niet op zondag.
In 1951 viert hij zijn 40-jarig zakenjubileum. In januari 1954 stuurt hij ook werken in voor een schoenmakers tentoonstelling.

Opvolger van Jan de Groot was Gerrit Wieringa, die wel eens had geholpen in de schoenenzaak. Gerrit stamt uit een schoenmakersgezin. Hij is geboren in Ureterp, waar zijn vader in 1927 was begonnen als schoenmaker. Plaatselijk Belang daar had een schoenmaker gevraagd. Zijn vader is er toen op de motor naar toe gegaan. Van tevoren werd vermeld dat het daar ruig volk zou zijn. Maar dat viel gelukkig mee. De broer van Gerrit heeft de zaak van vader in Ureterp overgenomen. Anno 2015 houdt hij uitverkoop.

Friese Koerier 3 oktober 1961:
Bij onze voorraad dames-, heren- en kinderschoenen, pantoffels en laarzen is vast iets passends voor elke voet en elke beurs. Ook voor prima reparaties, o.a. voor gebroken of omkleden van naaldhakken is uw adres:
G. Wieringa – Beetsterzwaag – Molenlaan 1, tel. 444.

Thom Vellinga vertelt: Als extra reclame heeft Wieringa ook eens bezoek gehad van Sinterklaas. Ik had bijles voor Frans van juf Douma aan de Boslaan. Ik kwam voorbij de schoenmakerij en de cadeautjes van de Sint lokten me naar binnen. Ik kwam te laat bij juf Douma aan met mijn Franse boekje, waarvan het kaft onder de modder zat. Ik had niet door dat het was gevallen.

1965 (19 febr. , 26 febr. en 16 april) Opheffingsuitverkoop Wieringa's schoenhandel Beetsterzwaag.
Hierna is het woonhuis geworden.

Lodewijk Duursma:
Lodewijk trouwde op 12 mei 1938 met Anna Teunissen en het paar woonde van 1938 tot '40 boven schilder De Jong (Hoofdstr. 83). Daarna verhuisde het gezin naar de dubbele woning aan het begin van de Boslaan op nr. 10.
Toen deze woning door gezinsuitbreiding te klein was geworden kwam de heer Eppinga van de gemeente een kijkje nemen. Ook hij vond de ruimte veel te klein. Er werd een huis toegewezen: **Boslaan 33**, vrijgekomen door de heer Gerding, die benoemd was in het ziekenhuis te Heerenveen. Dat was in 1946. Lodewijk verzorgde gedurende 12 jaren de **administratie** van jonkheer Van der Goes en verschillende boeren. In het kantoor aan huis zijn verscheidene vakantiebonnen en rentezegels door zijn handen gegaan. In de voorkamer was beschikking over twee opbergplaatsen. Soms stonden er wel 12 paar klompen van klanten voor de deur. Dus, te weinig ruimte! In 1960 vestigt de Stichting Nederlandsche Middenstands Spaarbank zich per 1 maart te Beetsterzwaag, waarbij de heer L. Duursma als agent werd aangesteld. In 1982 werd hem eervol ontslag verleend en nam Bonne Bosma, wonende aan De Kampen, het agentschap van hem over. Duursma verhuurde ook autoboxen aan de Lycklama à Nijeholtlaan. In 1964 verhuist het kantoor naar de Jokwei, waar de familie Duursma een nieuw huis heeft laten bouwen, met kantoor aan huis. Zijn zoon, Lodewijk Duursma jr. neemt het **assurantiekantoor** later van zijn vader over. Hij zet het voort in Kortehemmen.

Van Boelenslaan

Op Van Boelenslaan 8 woonde C. Dam, die handelde in **koek en banket**. Hij ventte deze producten uit met zijn bakfiets "De Swalker".
Op 1 september 1959 meldde een advertentie, dat hij wegens ziekte niet kon venten.

Kleurenfoto's Boslaan, 2014; Jelle Terluin.

Foto Boslaan 14: Opname ca. 1915. Het huis werd toen bewoond door de familie Wedman. Het jongetje voor de deur is Markus Wedman, geboren 17 september 1912.
Foto Collectie Vellinga.

HOOFDSTRAAT 64

1832 Weduwe Siebe Alberts Posthumus, **winkeliersche.**

1861 Wobbe Sijtzes van der Vegt, **verver**, overleden 1900.

1910 Sierd Dragstra, **kuiper / koopman**.

1916 Jantje Woudstra, weduwe Eenshuistra.

1917 Auke Kirkenier, **verver**, huurt deze woning.

1921 Burgerhuis van de Diaconie verkocht aan Jeen Jansma te Olterterp, die op 14 april 1921 te Leeuwarden overlijdt. Zijn vrouw, Neeltje Jansma-Bosma, blijft hier wonen tot haar overlijden op 3 februari 1936.

Ca. 1936 Albert van der Vaart vestigt hier een **schoen- en lederzaak**.

1950 De schoenenzaak wordt opgeheven.

1950 I. van der Heide begint hier een zaak in **manufacturen**. Iepke van der Heide hield van de jacht en heeft zich hierbij eens in zijn arm geschoten. Deze arm moest worden geamputeerd.

1964 Jelle van der Wal en zijn vrouw zetten de **textielhandel** voort.

Boven Hoofdstraat 64, de winkel van Van der Heide en Van der Wal. Foto Thom Vellinga.

1999 De winkel wordt op 20 december 1999 gesloten. Het pand wordt gesloopt uit vrees voor brandstichting met oudjaar.

2006 Op de plaats van dit en het er naast gelegen pand wordt een appartementencomplex gebouwd met een winkel op de begane grond en enkele appartementen er boven. In de winkel vestigt zich **Kruidvat, een drogisterijketen.**

Een gesprek met Roel van der Heide.

De grootouders van Roel woonden te Wijnjeterp. Over de Poostbrug, voorbij het tolhuis, linksaf, de eerste woning aan de linkerkant. Grootmoeder Tjitske van der Heide-Reitsma had hier een illegaal kroegje. Normaal kon je hier ook een kop koffie krijgen. Eens werd er door een commies of

politieagent een bezoekje gebracht. Er werd een borrel besteld. Tjitske liep tegen de lamp en moest naar de gevangenis. Ze had in die tijd een baby, die ze meenam.
Ze zei tegen de begeleidende agent: “Jo moatte de poppe ek mar efkes drage, it is sa’n ein!” Dat was goed. Het voordeel van het meenemen van een baby naar de gevangenis was, dat je goed te eten kreeg.

De vader van Roel, Iepke van der Heide, stroopte. Stropen, belangrijk in het dagelijks leven van vroeger. “Er moest niet alleen brood, maar ook vlees op de plank komen”. En daar kwam nog eens bij, dat het gezin bestond uit vader en moeder en 11 kinderen.
In 1925 was hij ook bezig. Hij zou een haas schieten. Het geweer werd tegen een boom gezet. Toen hij het weer wilde oppakken, bleef het geweer achter een struik haken. Iepke steunde tegen een boom. Het geweer ging af en schoot door zijn tegen de boom steunende arm. De arm moest voor een groot deel worden geamputeerd. Er bleef een stompje over. De stroperij ging echter wel door. Iepke nam zijn zuster mee om het geweer te tillen. Als hij wilde schieten, kwam de loop bij haar op de schouder te liggen.

Iepke kon het boerenwerk niet doen. Hij heeft geprobeerd te spitten, maar dat ging niet. In die tijd gingen vrouwen met de “bôlekoer” langs de deur en de mannen met negotie. Er waren reizigers die negotie aan Iepke verkochten vanaf de fabriek. Op een gegeven ogenblik kocht hij van iemand damesondergoed in de kleuren rose, blauw en wit en in verschillende maten. Hij had een enorme voorraad. Maar wat moest je ermee?
Hij kon dus niet goed inkopen. Hij kreeg kennis aan Sjoukje de Jong te Beetsterzwaag. Er was een klik. Ze waren verschillend van karakter, maar respecteerden elkaar. In 1932 trouwden Iepke en Sjoukje. Aan het Ruiterpad, in de ouderlijke woning van Sjoukje, kwam een klein winkeltje in een erker met een toonbankje met vakjes.
In 1950 kwam de overstap naar de Buurt. Het echtpaar, inmiddels uitgebreid met de zoons Jan (1934) en Roel (1944), begon een textielzaak in de voormalige schoenenzaak van Albert van der Vaart. Het pand had een groot hok en een grote zolder. Er was recht van reed van de Hoofdstraat tot de Boslaan. De zaak was gekocht met inboedel. Er vond nog een uitverkoop plaats voor half geld. Na de oorlog was er niet zoveel te krijgen. Dus werd het erg druk. Iepke ging naar de Raiffeisenbank om de heer A. v.d. Werff te vragen mee te helpen met de verkoop. Maakte niet uit wat hij er voor vroeg.

In het Textielhuis stond Sjouk in de winkel. Ze was zuinig en kien. Ze wist wanneer de kinderbijslag kwam en bracht haar klanten daarvan op de hoogte.
Als Iepke in de winkel naar achter riep: “Sjouk, wat kostet dit?” of “Mem wat kostet dit?” maakte dat verschil in prijs uit.
Iepke ging de streek op. Hij was handig met één hand. Toen later het onderdeel woninginrichting er bij kwam, kon hij goed vloerbedekking, zeil, kokosmatten enz. leggen.
Eens had hij een matras achter op de motor om naar een boer te brengen. Op een smal bruggetje kwam de matras klemvast tussen beide leuningen te zitten. Hij kon niet meer voor- of achteruit. De boer bracht uiteindelijk uitkomst.

Iepke was snel van begrip. Dit was belangrijk voor o.a. de handel in paarden en ook het repareren van klokken, wat hij van zijn schoonvader had geleerd.

Roel v.d. Heide zei, dat het hem was opgevallen dat op de bovenverdieping vijf kamers waren, waar op de deuren de nummers 1 t.m. 5 waren geschilderd. Drie kamers hadden de beschikking over een wastafel. Zoals op meer adressen in Beetsterzwaag, probeerde ook de voorganger van Van der Heide, Albert van der Vaart, iets bij te verdienen aan de toeristen. Hij adverteerde o.a. in het blad “De Parel van Friesland”.
Roel kwam eens op zolder en deed een ontdekking. Hij zag vaders houten arm. Hij vroeg toen aan zijn moeder wat dat was. Ze legde hem toen uit dat nadat vaders arm was geamputeerd, hij naar Delft was geweest. Hij was daar een week om hem een kunstarm aan te laten meten. Het was een vakkundige houten arm, de vingers perfect uitgesneden met hendeltjes er aan. Als Iepke het stompje er in deed, kon hij de vingers klemmen. Hij was nu in staat om een sigaret te roken en te schrijven. Uiteindelijk kon hij beter functioneren zonder de aanpassing dan met.

Ook de jacht in Beetsterzwaag ging door. Eens werden er vijf vossen geschoten. Iepke heeft de etalage leeggemaakt en ze daar in tentoongesteld. Het wild ging ook naar Gorredijk voor de verkoop.
In de jagershut aan de Koefenne staat nog een opgezette vos.

Vossenjacht in 1963 op de Liphústerheide. Foto's via Roel van der Heide.

Rechts: de buit; van l.n.r.: smid Hendrik Postma, Iepke van der Heide en Oene Dam.

De Van der Heide's hadden ook in Ureterp een **manufacturenzaak**. Deze werd gerund door Jelle van der Wal en zijn vrouw Sjoukje Geertsma. In 1964 stopten Iepke en Sjouk en namen Van der Wal en zijn vrouw de zaak in Beetsterzwaag over. Iepke en Sjouk vertrokken weer naar het Ruiterpad, waar ze ook waren begonnen. Ze hadden daar op de plaats van de oude woning een nieuwe bungalow laten bouwen. (Zie voor een gezinsportret Van der Heide bij het Ruiterpad.)

1950 (17 februari) De Heerenveensche Koerier
Opruiming wegens opheffing der zaak. Alle schoenen en lederwaren, 25% korting. Heerenschoenen à f 6,-- , damesschoenen van af f 3,--. Schoenenzaak Van der Vaart Beetsterzwaag.

1950 (23 november) De Heerenveensche Koerier
Voor Sint Nicolaas-Cadeaux komt u zeker eens kijken in het Textielhuis van Van der Heide. Altijd iets goeds en goedkoop met attractie. I.J. van der Heide Textielhuis Beetsterzwaag.

Foto 1950; Bij de ingang van de winkel Hoofdstraat 64. Van l.n.r. de jonge Roel van der Heide, twee onbekend, Sjoukje van der Heide-de Jong en Sjoukje van der Wal-Geertsma.
Foto via Roel van der Heide.

HOOFDSTRAAT 66

1832 Hendrik Martens Vissia, arbeider, woont op deze plaats. Hij overlijdt op 27 maart 1845. (Zie genealogie Vissia).

1849 In dit jaar woont hier Jeltje Johannes Bos, weduwe Posthuma, **naaister** van beroep. Haar zoon, Jacobus Posthuma, in 1853 **winkelier** genoemd en in 1860 **boekhandelaar,** hield in 1879 op met zijn winkel. Zijn schoonzoon, Berend Maat nam de zaak over. (zie Hoofdstraat 76).

1879 Frans Alberts van der Zwaag, **kleermaker** van beroep, vestigt zich hier op 12 mei 1879 en vertrekt weer op 24 mei 1881.

1881 Laas van der Zee en zijn vrouw Henderica Cornelissen vestigen zich in het pand, waar ze een **manufacturenzaak** beginnen. Laas v.d. Zee komt uit Gorredijk

Laas van der Zee en Rika Cornelissen
Foto via T. Riddering te Deventer. Coll. Vellinga

1906 Laas van der Zee overlijdt.

1909 Rika v.d. Zee-Cornelissen overlijdt. Dochter Johanna Elisabeth blijft hier wonen tot haar overlijden in 1912. Er werd boelgoed gehouden. In 1912 werd voor de burgerhuizinge met winkel *f* 1500,= geboden.

1912/1913 De zaak wordt gekocht door Jan van der Werff, die er een **slagerij** van maakt. Het huis is vertimmerd door timmerman Johan de Herder en geschilderd door schilder De Jong.

1946 Kornelis (Kees) van der Werff, **slager**, neemt de zaak van zijn vader over. Hij is in 1946 getrouwd met Sjoerdje Blauw.

1961-'62 Verbouwing van de winkel.

1973 De **slagerij** verkocht aan de heer Kamminga.

1994 **Vleesbedrijf** R.G.L. Wiersma

1999 In december 1999 is het pand, tezamen met Hoofdstraat 64 afgebroken uit vrees voor brandstichting bij de jaarwisseling.

2006 Op de plaats van de twee panden verrijst een appartementencomplex met een winkel op de begane grond en er boven enkele appartementen. In de winkel vestigt zich **Kruidvat, een drogisterijketen.**

Slagerij Jan van der Werff in 1926
Voor de winkel v.l.n.r. Atje, Jan v.d. Werff , Ate (Otto), Jetske v.d. Werff-Veenbaas en Kornelis (Kees). Achter de etalageruit Grietje (Dietie).

Foto ca. 1953. Voor de slagerij van links naar rechts: Ate (Otto) van der Werff met zijn dochter Alijet, Jan van der Werff sr., Jan van der Werff jr. met ballon, Kornelis van der Werff.

Foto 1961-'62. De vernieuwde winkel bij de opening. De woonkamer is bij de winkel getrokken. Gedeeltelijk zelfbediening. Achter de toonbank: Sjoerdje van der Werff-Blauw en Kornelis van der Werff

Foto 1973
Voor de winkel staan v.l.n.r.: Sjoerdje v.d. Werff-Blauw, Joke v.d. Werff, Joukje Blauw-Welling en Kornelis v.d. Werff.

Jan van der Werff op de bestelfiets; 1940
Links op de achtergrond de benzinepompen van garage Feenstra, later Tolman.

Foto's via familie Van der Werff

Foto 2013 (J.C. Terluin)
Kruidvat, drogisterij met drie appartementen op de bovenverdiepingen.

STAMBOOM VAN DER WERFF

I. **Pytter , geb. vóór 1695**

II. **Haycke Pytters**
geb. ca. 1700
Pelmolenaar
overl. ca. 1740 te Zuiderdragten
huwt
Antje Martens
geb. ca. 1702
overl. 1755 te Noorderdragten
Kinderen: Jantje, Pytter en Ida.

III. **Pytter Hayckes**
geb. ca. 1730 te Dragten
Scheepstimmerman
overl. 1795 te Noorderdragten
huwt 1. **Antje Bouwes**
geb. ca. 1737
overl. 1773 te N.dragten
5 kinderen uit dit eerste huwelijk.
huwt 2. **Aaltje Saakes**
geb. 1745 te Dragten
overl. 1824 te Dragten
3 kinderen uit dit tweede huwelijk.

IV. **Haycke Pytters van der Werff**
geb. ca. 1760 te Noorderdragten
Meester Scheepsbouwer
overl. 1813 te Noorderdragten
huwt **Sytsche Minnes**
geb. 1753 te Ureterp
pverl. 1834 te N.dragten
3 kinderen.

V. **Pieter van der Werff**
geb. 1790 te Noorderdragten
Mr. Scheepstimmerman
overl. 1825 te Dragten
huwt **Hinke Ates van der Veen**
geb. 1794 te Dragten
naaister
overl. 1880 te Drachten
5 kinderen.

VI. **Haike van der Werff**
geb. 1814 te Noorderdragten
Mr. Scheepsbouwer
overl. 1880 te Zuiderdragten
huwt **Grietje Kijlstra**
geb. 1812 te N.dragten
(Buitenstvallaat)
overl. 1878 te N.dragten
7 kinderen.

VII. **Ate van der Werff**
geb. 1849 te Dragten
(Buitenstvallaat)
Boekhouder / notarisklerk /
deurwaarder
overl. 1909 te Meppel; begraven
te Beetsterzwaag
huwt **Ynske Pieters de Vries**
geb. 1851 te Terwispel
overl. 1912 te Meppel
6 kinderen.

VIII. **Jan van der Werff**
geb. 1879 te Drachten
Slager te Beetsterzwaag
overl. 1963 te Drachten; begraven
te Beetsterzwaag
huwt **Jetske Veenbaas**
geb. 1880 te Langezwaag
overl. 1953 te Beetsterzwaag
4 kinderen: Attje Ymkje, Ate,
Grietje Catharina, Kornelis.

IX.1. **Ate (Otto) van der Werff**
geb. 1910 te Beetsterzwaag
o.a. Directeur Rabobank te
Beetsterzwaag.
Dorpshistoricus.
overl. 2003 te Drachten
huwt **Jinke Schroor**
geb. 1911 te Beetsterzwaag
overl. 1989 te Beetsterzwaag
2 kinderen: Jan Jelle en Ali Jet.

IX.2 **Kornelis van der Werff**
geb. 1920 te Beetsterzwaag
Slager te Beetsterzwaag
overl. 1992 te Drachten
huwt **Sjoerdje Blauw**
geb. 1921 te Drachten
overl. 2000 te Drachten
3 kinderen: Jan, Joukje (Joke)
en Gerben.

Kees van der Werff was een goed en vrij fanatiek voetballer. Bij een belangrijke wedstrijd zei hij tegen Anne Schroor: "Niet teveel roken!" De conditie was belangrijk. Kees rookte Lucky Strike en Anne Twin.

Kees van der Werff moest als slagerszoon boodschappen met de transportfiets bezorgen bij de klanten. Bij burgemeester Bleeker was geen eer te behalen. Deze kreeg zijn waren waarschijnlijk ergens anders vandaan.

HOOFDSTRAAT 68

1832 Het huis is eigendom van Albert Melles Koopmans, griffier bij het vredegerecht en zijn vrouw Aafke Cornelis Hartmans. Tjibbe Alberts Koopmans en zijn vrouw Sara Adriana Barrau wonen na de dood van hun ouders in resp. 1846 en 1855 in het huis. Tjibbe Koopmans is zaakwaarnemer**.** Hij overlijdt op 5 oktober 1871. Zijn vrouw vertrekt op 14 december 1871 uit Beetsterzwaag.

1872 Jochum Vrijburg woont hier. Hij is notarisklerk.

1895 Meint Gosses is de bewoner. Hij is timmerknecht
Zijn vrouw **houdt kostgangers**. Eén ervan is Cornelis Kapteyn, griffier bij het kantongerecht (1907).

1914 Meint Gosses overlijdt. Zijn vrouw zet het **pension** voort.

1938 Verkoop van de woning van weduwe Gosses.

De woning van Meint Gosses stond rechts van de lantaarnpaal. Foto uit het album van de fam. Fockema Andreae uit 1902. Museum Gorredijk. Coll. Vellinga.

1938 De woning wordt afgebroken en in december 1938 vindt de aanbesteding van de **Boerenleenbank** plaats.
De Boerenleenbank wordt **Raiffeisenbank** en later **RABO-bank.**
Directeuren waren o.a. Jelle Schroor , Ate van der Werff , Wiebe de Boer.

(Foto 2013 J.C. Terluin)

2011 De RABO-bank te Beetsterzwaag wordt gesloten. De bankzaken worden nu in Drachten geregeld.
Het pand staat **TE HUUR**.

In de woning boven de voormalige bank woonden de directeuren, maar al voor de sluiting woont hier René Schroor, **fietsenhandelaar** bij Best 2wielers aan het Kerkepad Oost.

HOOFDSTRAAT 72 / 74

VAN GROFSMID TOT GOUDSMID

1829 Anne Bouwes Faber woont hier en oefent zijn beroep van **grofsmid** uit, waarschijnlijk al in 1825.

1866 Bouwe Annes en Gerke Annes Faber volgen hun vader als **grofsmid** op.

1897 Taeke Gerkes Faber, **smid en schaatsenmaker** te Beetsterzwaag.

1908 Taeke Faber bouwt een **schaatsenfabriek** achter de smederij onder architectuur van Luitje de Goed, architect te Beetsterzwaag.

T. FABER - Beetsterzwaag
't Adres voor Rijwielen
Uitstekende gelegenheid voor Reparatiën.

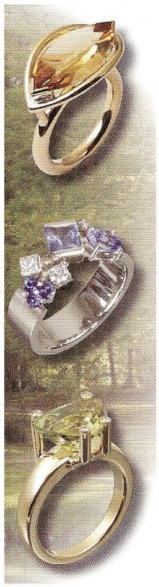
1918 Taeke Faber verkoopt de schaatsenfabriek aan Fokke Fokkema, **timmerman** te Ureterp, die in dat jaar zijn bedrijf naar Beetsterzwaag verplaatst naar Hoofdstraat 28. Faber vertrekt naar Apeldoorn.

1919 De oude smederij wordt afgebroken en vervangen door een woonhuis.
Bewoners 1919: Kornelis van der Vegt; 1956 Janke v.d. Vegt, later samen met haar zuster Anneke. De dames hadden televisie. Veel kinderen kwamen hier op woensdagmiddag "Pipo de Clown" kijken.

1976 De **Bondsspaarbank** vestigt zich in het huis met een filiaal. De hoofdvestiging stond in Gorredijk.

1990 **Goudsmid** Douwe van der Velde neemt met zijn bedrijf zijn intrek in het pand.

Goudsmidse Van Der Velde
Hoofdstraat 72 ***(Foto 2013 J.C. Terluin)***

Leeuwarder Courant 16 juni 2006
Vluchtende dieven laten sieraden slingeren

Beetsterzwaag – Inbrekers hebben vannacht toegeslagen bij goudsmid Douwe van der Velde in Beetsterzwaag. Nadat het alarm afging zijn de mannen er vandoor gegaan. Een deel van de buit hebben ze op hun vlucht weggeworpen. Rond drie uur braken de mannen de achterdeur open. "Se ha it mei in koefoet of in brekizer dien", zegt Douwe van der Velde. Ze wisten in luttele minuten enkele tableaus met ringen en oorbellen weg te grissen. Van der Velde die boven de winkel woont, hoorde het alarm en kwam direct in actie. "Ik ha in broek oansketten, mar se wiene mei oardel minuut al fuort." Op de bewakingsvideo zag de goudsmid dat drie mannen razendsnel ringen en kettingen verzamelden. De duurste spullen van Van der Velde zijn niet ten prooi gevallen aan de dieven. "Dy liz ik jûns altyd yn de klús."
De politie die van twee kanten naar Beetsterzwaag vloog vond op de Van Harinxmaweg een groene zak. Volgens Van der Velde zat daar een deel van de buit in. Mogelijk werd het de dieven te heet onder de voeten toen ze de politie zagen of hoorden. Onderzocht wordt nog hoe groot de schade is. "Moast op hûnderten euro's per ding rekkenje", aldus Van der Velde.

Uit het blad: "Stichting Geslachten Faber, 2006 26ste Verantwoording Blz. 14 en 15

Artikel van Hans Faber Nijkerk

T. FABER
SCHAATSENFABRIKANT
BEETSTERZWAAG

Taeke Faber, geboren 21 april 1872 te Beetsterzwaag was een van de plaatselijke smeden van Beetsterzwaag, net als zijn vader Gerke Annes (geb. 1838) en grootvader Anne Bouwes (geb. 1798).
De smederij van bet-overgrootvader Anne Bouwes (geb. 1746) was gevestigd in Rottevalle, van die van overgrootvader Bouwe Annes (geb. 1769) te Oostermeer (beide in gem. Tietjerksteradeel). Grootvader Bouwe Annes verhuisde naar Beetsterzwaag. De oudst genoemde voorvader noemde zich op 14 februari 1812 "Faber", hetgeen smid betekent, bij de naamsaanneming in de Mairie Oudega.
Taeke Gerkes Faber is op 15 mei 1897 te Beetsterzwaag gehuwd met Symkje van der Wei.
Uit dit huwelijk zijn vijf kinderen geboren, te weten:

1. Grietje, geb. 12 maart 1898
2. Gerke Anne, geb. 1 juni 1899
3. Ietje, geb. 1 jan. 1901
4. Durk Jacob, geb. 1 aug. 1902
5. Anne Bouwe, geb. 20 febr. 1909

Taeke woonde eerst in de smederij annex woning achter het huis aan de Hoofdstraat nr. 72, waarin zijn oom, grofsmid Bouwe Annes woonde. Teake woonde bij zijn smederij tot het overlijden van zijn oom op 31 december 1909 en daarna in diens huis aan de Hoofdstraat.
In de steeg naar de achterliggende smederij stond de noodstal, ook wel hoefstal of travalje genoemd, waarin de paarden werden beslagen.
In 1908 liet Taeke in Beetsterzwaag een nieuwe smederij bouwen, thans Hoofdstraat 74. Taeke vervaardigde zelf het siermuuranker in de nok van de gevel waarin een tweetal hoefijzers zijn verwerkt.

Dat Taeke van vele markten thuis was, bewijst zijn veelzijdige beroepsuitoefening wel. Naast het gewone alledaagse smeedwerk verkocht en repareerde hij rijwielen.

In zijn nieuwe smederij begon hij naast het gewone alledaagse smeedwerk een schaatsenfabriek. Niet zo'n hedendaagse fabriek met schaatsen als massaproduct maar eenvoudig en degelijk handwerk.
Na de geboorte van het 5e kind overleed Taeke's vrouw Sijmkje op 14 november 1910, de weduwnaar achterlatend met zijn nieuwe schaatsenfabriek en 5 jonge kinderen. Zoals te doen gebruikelijk trok de jonge weduwnaar iemand aan voor de opvoeding van zijn kinderen en het huishouden. Minke van der Veer uit Tietjerksteradeel werd snel gevonden en ontlastte Taeke van de huishoudelijke werkzaamheden. Omdat de huishoudster alleen verder wilde met Taeke als hij haar ten huwelijk zou vragen zijn ze op 10 juni 1911 te Burgum (Tietjerkesteradeel) getrouwd.
Uit deze relatie van Taeke zijn geen kinderen meer geboren.

Uit familieverhalen valt op te maken dat de verstandhouding tussen Minke en haar stiefkinderen slecht was. Dochter Ietje, ook niet zo gelukkig met haar stiefmoeder, verbleef vaak bij haar oom, notaris Anne Gerkes Faber in Langweer. Daar is de 17-jarige Ietje op 5 oktober 1917 verdronken. Het verhaal wil dat zij zichzelf van het leven beroofde omdat zij het thuis niet meer zag zitten. Dat verhaal maakte deel uit van een hardnekkig roddelcircuit dat na het noodlottig ongeval in Beetsterzwaag op gang kwam. Hierdoor zag Taeke zich genoodzaakt zijn smederij en de schaatsenfabriek te verkopen en vertrok op 6 februari 1919 uit Beetsterzwaag. Voordat Taeke met zijn gezin uit Beetsterzwaag vertrok, hebben ze nog een paar jaar in een royale woning aan de overzijde van de Hoofdstraat gewoond, ten westen van Bordena; zie Hoofdstraat 29.
Kennelijk toch niet geheel naar de zin van Taeke's vrouw want de buren zeiden ervan:
"Minke's villa, sân keamers en een wenteltrap en noch gjin wille." Hij vertrok met zijn gezin naar Apeldoorn en daarna in het najaar van 1921, voor een paar jaar naar Bandoeng, West-Java, Indonesië.

Tot slot nog een samenvatting uit de mooie catalogus van Taeke die hij omstreeks 1916 liet drukken om zijn collectie van 26

verschillende schaatsmodellen aan de man te brengen (Zie volgende blz. onderaan). Drie keer zijn z'n schaatsen in de prijzen gevallen. In 1912 kreeg hij gouden medailles in Stadskanaal en Meppel en in 1913 een zilveren medaille op de sporttentoonstel-ling in 's-Gravenhage.

Het volgende verhaal komt uit:

"Van Glis tot Klapschaats"
door
Wiebe Blauw
Uitgave: Van Wijnen Franeker
2001

Taeke Faber is een zoon van Gerke Faber (1838), die in de tweede helft van de 19de eeuw een smederij begint in Beetsterzwaag. Rond 1905 neemt Taeke het bedrijf aan de Hoofdstraat 72 van zijn vader over. Aanvankelijk worden er schaatsen gemaakt als nevenproduct, maar na 1910 wordt het maken van schaatsen belangrijker. In december 1910 koopt hij schaatsensmid Bor van Apeldoorn (Amersfoort 1864 – Beetsterzwaag 1938) weg bij de firma G.S. Ruiter te Akkrum. Zijn schaatsen worden bekroond op tentoon-stellingen in Stadskanaal (1912), Meppel (1912) en Den Haag (1913). In mei 1913 komen schaatshoutmaker Koert Hobbes van der Schaaf uit Oudeschoot en diens zoon Marten van der Schaaf uit Akkrum bij Taeke Faber werken. In 1917 volgt schaatsensmid Pieter de Jong (1878) vanuit Muntendam. In 1918 komen Klaas Hobbes van der Schaaf (een broer van Koert) en zijn zoon Gerrit van der Schaaf versterking brengen. Het leerwerk wordt waarschijnlijk geleverd door de plaatselijke schoenmaker te Beetsterzwaag. Er worden veel en goede schaatsen gemaakt. Faber verkoopt aan onder andere groothandel firma Reesink & Co. uit Zutphen. In februari 1919 vertrekt Taeke Faber naar Apeldoorn, waar hij een boerderij begint (de reden leest u in het eerste verhaal).
De schaatsenmakerij wordt met personeel en al verkocht aan timmerman Fokke Fokkema.

FOKKE FOKKEMA

Fokke is de zoon van de werkman Sake Fokkes Fokkema (Finkum 1838). Fokke Fokkema is op diverse plaatsen in Friesland en Limburg timmerknecht geweest. Hij vestigt zich op een gegeven moment als zelfstandig aannemer in Ureterp. Hij bouwt naast woningen en boerderijen het Sanatorium in Joure en de Rietvlechtschool in Noordwolde.

In juli 1919 begint hij een timmerbedrijf in Beetsterzwaag en neemt tegelijkertijd de schaatsenmakerij van Taeke Faber over, hoe-wel het schaatsenmaken hem vreemd is.
Daarom wordt ook het schaatsenmakende personeel overgenomen: Bor van Apeldoorn, Wagenaar en Pieter de Jong en de schaats-houtmakers Koert, Marten, Klaas en Gerrit van der Schaaf.
(Opmerkelijk is, dat de oude smidswoning Hoofdstraat 72, is vervangen door een nieuwe woning in datzelfde jaar 1919. Waarschijnlijk door Fokkema zelf gebouwd. Het jaartal staat op de voorgevel).
De schaatsen worden onder de naam van T. Faber op de markt gebracht. Ze worden vooral verkocht in het westen van het land, in Amsterdam onder andere via de Bijenkorf. Ook heeft men wel met schaatsen gestaan op de Jaarbeurs in Utrecht. De schaatsen worden in een met textiel beklede kist vervoerd en getoond. In de jaren dertig is het de werkloze architect Wiersma uit Beetsterzwaag, die voor Fokkema naar de Jaarbeurs gaat.
Nadat schaatsensmid Pieter de Jong in 1921 naar Terherne is vertrokken, is Bor van Apeldoorn de belangrijkste smid in het bedrijf. In de loop van de jaren dertig en veertig worden ook schaatsijzers gekocht bij Sytse van der Molen (tot 1936 in Oudehaske en daarna in Drachten), bij K. Meinderts uit Wergea (in 1941) en waarschijnlijk bij Pieter de Jong, die tot 1921 bij Fokkema heeft gewerkt. Bor van Apeldoorn overlijdt in 1938 in Beetsterzwaag.
In 1923 verlaat schaatshoutmaker Gerrit van der Schaaf het bedrijf om een eigen schaatsenmakerij te beginnen in Beetster-zwaag. Fokke Fokkema heeft zelf geen verstand van het schaatsenmaken. Hij laat de leiding daarvan min of meer over aan Marten van der Schaaf. Als vakbondsman heeft deze echter vaak moeite met het geven van zakelijke leiding. Hij is geneigd in de eerste plaats te kiezen voor het belang van zijn collega's en niet voor het bedrijfsbelang. In de loop van de jaren dertig gaat het steeds slechter met de

verkoop van schaatsen, zowel door de heersende economische crisis als door het uitblijven van schaatswinters. De voorraden hopen zich op en blijven te lang in opslag. De ijzers gaan roesten. Fokkema gaat zich dan meer toeleggen op het maken van andere houtartikelen als kozijnen, sleden en schaven.
Marten van der Schaaf verlaat het bedrijf om zelf een schaatsenfabriek te beginnen. Twee zoons van Fokkema, Sake en Gjalt, die respectievelijk in 1909 en 1913 in Ureterp zijn geboren, werken dan als schaatshoutmakers mee in het bedrijf.
Schaatsen worden nog tot in de Tweede Wereldoorlog gemaakt. Na de oorlog wordt alleen nog uit voorraad verkocht. Als de Fokkema's in december 1950 naar Wolvega vertrekken om een nieuwe timmerfabriek te stichten, worden de laatste ijzers aan de firma G.H. Nijdam in Oranjewoud verkocht.

MARTEN VAN DER SCHAAF

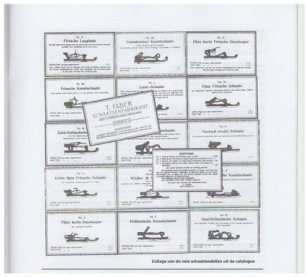
In het voorgaande is al het een en ander over Marten van der Schaaf als schaatsenmaker verteld. In 1929 verlaat hij de schaatsenfabriek van Fokkema om voor zichzelf te beginnen aan de Kuiperslaan nr, 4. Hij maakt niet alleen schaatsen maar ook schaven en ander houtwerk. Hij wordt bijgestaan door zijn hoogbejaarde vader. Er is al verteld dat hij actief is in de vakbond, dus ook in de politiek. Hij zit van september 1927 tot september 1931 en daarna van februari 1934 tot september 1935 in de gemeenteraad van Opsterland voor de S.D.A.P.
Voor zijn schaatsen betrekt hij de ijzers van o.a. K. Meinderts uit Wergea en S. van der Molen uit Drachten. In de *Drachtster Courant* van 19 december 1939 adverteert leerwinkel D. Kanninga met schaatsen van Van der Schaaf.
Na 1950 stopt Van der Schaaf met zijn bedrijf. Hij overlijdt op 20 mei 1954 in Doetinchem.

GERRIT VAN DER SCHAAF

Gerrit van der Schaaf is een zoon van de schaatshoutmaker Klaas Hobbes van der Schaaf (1862 – 1923) . In mei 1918 gaat hij met zijn vader werken bij schaatsenmaker Taeke Faber, in 1919 overgenomen door Fokke Fokkema. Als zijn vader in 1923 overlijdt begint Gerrit van der Schaaf voor zichzelf en maakt onder eigen naam een klein aantal schaatsen in Beetsterzwaag. In de naamstempel is de eerste 't' van Beetsterzwaag vergeten. In november 1924 verhuist hij naar Nijehaske waar hij zijn bedrijf voortzet.

Taeke Faber
Smid en schaatsenfabrikant
te Beetsterzwaag
geboren 21 april 1872
te Beetsterzwaag

KORTE STAMBOOM FABER

I. **Anne Bouwes Faber**
1746 – 1818
Smid te Rottevalle
X 1767
Hinke Hendriks
1746 – 1841

Anne Bouwes Faber neemt in de Mairie Oudega, Kanton Beetsterzwaag, Arrondisement Heerenveen, Departement Vriesland de familienaam FABER aan voor hemzelf en zijn zonen en dochters op 14 februari 1812.

FABER betekent SMID

II. **Bouwe Annes Faber**
1769 – 1855
Smid te Oostermeer
X 1797
Abeltje Tijsses Oosterhof
1765 - 1851

III. **Anne Bouwes Faber**
1798 – 1873
Smid te Beetsterzwaag
X 1825
Akke Gerks Huisma
1798 – 1863

IV. 1 **Abeltje Annes Faber**
1826 – 1911
X 1853
Lieppe Jans Bosma
1825 – 1899

IV.2 **Engeltje Annes Faber**
1830 – 1911
X 1853
Durk Geerts Schroor
1831 – 1917
Schipper / winkelier te Beetsterzwaag

IV. 3 **Tettje Annes Faber**
1833 – 1919
X 1861
Jochum Gerbens Vrijburg
1839 – 1909
Notarisklerk

IV. 4 **Bouwe Annes Faber**
1835 – 1909
Smid te Beetsterzwaag

IV.5 **Gerke Annes Faber**
1838 – 1922
Smid te Beetsterzwaag
X 1866
Iettje Taekes Meek
1838 – 1888

IV.6 **Sjoukjen Annes Faber**
1842 - 1902
X 1867
Sjoerd Minzes Sytsma
1838 - 1899

V. **Taeke Gerkes Faber**
1872 – 1944
Smid en schaatsenmaker te Beetsterzwaag
X (1) 1897
Symkje van der Wei
1873 – 1910
X (2) 1911
Minke van der Veer
1878 - 1944

Leeuwarder Courant 23 juni 2012 in de Sneon en Snein-bijlage van de krant.

GOUD IN HANDEN

Door Jan Arendz

Goud en zilver fonkelen in de helverlichte etalage. In het atelier achter de juweliers-winkel schittert de goudsmid niet minder. Douwe van der Velde. Hij combineert het oude ambacht met de modernste 3D-apparatuur.

In zijn donkerbruine werkschort schakelt Douwe van der Velde de hele dag van draaibank naar oven, van vitrinekast naar laserscanner, van klant naar computer. “Soms it my even wat te folle. Dan moat ik even werom nei myn roots.” Terug naar plek, Brusselse aarde, pons en vijlpen.

De goudsmid van Beetsterzwaag smeedt, giet, vijlt uit was en bouwt sieraden op uit plaat en draad. Maar hij pioniert ook al jaren met een wasprinter die minutieus driedimensionale voorwerpen produceert. Dit biedt tal van nieuwe mogelijkheden voor klant en goudsmid. “Nije dingen dy’t der noch net binne is in soad fraach nei. En sok wurk sit foar my de measte tiid yn.”

Het leek science fiction, toen Van der Velde pakweg vijftien jaar geleden in het populair-wetenschappelijk blad “Kijk” een verhaal over printers las die ruimtelijke objecten konden uitspuwen. Het idee liet hem niet los. Hij verdiepte zich in de vakliteratuur.

Verre Oosten

De Sweachster was er begin deze eeuw bij, toen op de Technische Universiteit Eindhoven zestig techneuten werden ontboden. Technologisch dreigde Nederland de slag te verliezen van landen in het Verre Oosten. Achter gesloten deuren toonden professoren een 3D-printer. Hiervan waren er toen slechts vijf op de wereld, waaronder een bij Philips in Drachten.

De aanwezige edelsmeden, onder wie ook collega Jaap Rolf uit Drachten, waren teleurgesteld in de voorwerpen die het apparaat maakte. “Jaap sei: ‘Wat jim meitsje, is der allegear al.” De printer moest fijne en complexe vormen kunnen maken, vormen die met bestaande technieken onuitvoerbaar waren. “Dat wie ús belang.”

Vier jaar geleden (2008) hakte Van der Velde de knoop door. Als eerste goudsmid in het land kocht hij voor € 38.000 exclusief BTW een Amerikaanse 3D-printer en voor € 10.000 het bijbehorende tekenprogramma. “Ik tocht: dat jild bist oan in wurknimmer ek kwyt, en dizze wurket altyd troch.”

Het avontuur begon pas echt na de aankoop. Ondanks een pittig-geprijsde cursus 3D-designontwerp moest Van der Velde van alles zelf nog uitvinden. “Der wie noch gjin praktyske ûnderfining yn myn fakgebiet. Komplekse foarmen moast bygelyks yn dielen jitte.” Bovendien zat de printer vol kinderziektes en ging de Nederlandse importeur van de software failliet. “Wa moast ik om help freegje?”

Het eerste jaar kon de goudsmid niets met zijn dure aankoop. Pas nadat hij de hele printer al uit elkaar had gehaald, werd de oorzaak van de storing ontdekt. Een aandrijfriempje zat te strak, waardoor de leidingen begonnen te trillen en de ontluchting faalde. “Sa’n ding sit fol sensoren, dus hast samar in steuring.”

Van der Velde’s achtergrond maakt van hem een duizendpoot in zijn vak. Zo smeedt hij zijn eigen gereedschap voor het oude ambacht. Met zijn stevige knuisten trekt de goudsmid een la open: het ligt vol met trilijzers voor het uitdeuken van zilverwerk. Ook de frezen maakt hij zelf en hij repareert de stappenmotor van de ultramoderne wasprinter eigenhandig.

Granaten

De beminnelijke goudsmid begon als matrijzenmaker in Salzburg. Granaten uit de Tweede Wereloorlog werden er omgesmolten tot Mozartkoppen. Terug in Friesland belandde hij in Kootstertille in de scheepsbouw. Bij Enitor in Buitenpost maakte hij matrijzen (gietvormen) voor de kunststofindustrie en was hij onderhoudsmonteur bij Fijnmechanica Surhuisterveen. Hier leerde hij oplossingen bedenken voor technische vraagstukken. Zijn sterke punt.

Een zwakke knie maakte het werken in de metaal steeds lastiger en het creatieve vak van edelsmid trok hem. Bij zilversmid Anke Kuipers in Boelenslaan leerde hij het vak. “Ús heit joech har tûzen gûne en sei: lied dy jonge even op. Lokkich koe ik troch it wurk yn de fynmetaal al in soad.”

Later volgde de schriftelijke cursus van de goudsmederijopleiding in Schoonhoven. “Doe’t ik klear wie, spikere ik in buordsje op

‘e doar en bin ik begûn.” Dat was in 1980, in het geboortehuis van schrijver Rink van der Velde.

In de huidige smederij, in de voormalige Bondsspaarbank in de Hoofdstraat, combineerde hij de kennis van de fijnmechanica met het gangbare smeden van edelmetaal.. Nu heeft hij daaraan de informatica toegevoegd.

De computergestuurde tak kreeg een extra zetje toen ict-er Koen Blank (30) anderhalf jaar geleden op zijn pad kwam. De computerspecialist helpt Van der Velde niet alleen beroepsmatig, ook in zijn vrije tijd staat hij hem bij. Blank: “Het is mijn hobby geworden. Het is prachtig om te zien wat een beelddenker Douwe is.”

Het duo was een jaar bezig om de mogelijkheden van de laserscanner in kaart te brengen. “Wy ha hiel wat jûnen oan it prutsen west.” Ze maakten met een bouwpakket ook zelf een 3D-printer. De computerafstemming en aandrijving zijn vooral het werk van Blank. Het warme hart van de machine en het spruitstuk van messing, roestvrijstaal en aluminium draaide de goudsmid.

Op een gebutste houten werkbank is het apparaat met dunne draadjes aangesloten op Blanks laptop. De printer maakt laagje voor laagje een scheidsrechtersfluitje waarop je echt kunt fluiten. Blank: “Je hoeft alleen het balletje binnenin even los te wrikken en hij is klaar voor gebruik.`

In de etalage , tussen gouden ringen en colliers, ligt hét symbool van de oude en de nieuwe tijd. Het zijn sieraden met een qr-code erop. Het reliëf van de code is computerwerk. Tegelijk leidt de code naar een persoonlijke website of een filmpje op internet. De klant zegt het maar.

Babyvoetjes

Steeds vaker komt de klandizie met uitzonderlijke wensen naar Goudsmidse Van der Velde. Vooral de wensen voor rouwsieraden zijn heel persoonlijk. Foto´s van gezichten zet de goudsmid om in driedimensionale koppen of borstbeeldjes. En hij maakte al verschillende hangertjes van babyvoetjes.

Vuurtorenwachter Jan Koppen kreeg van hem een miniatuur van zijn vuurtoren op Schiermonnikoog. De holte van de galerij is nog net zichtbaar op een duplicaat van nauwelijks drie centimeter hoog..

Bij de restauratie van het kerkje in Raerd werd een achtste eeuwse Christusmunt gevonden. “De Christuskop wie sa tear, dy krêke deroer.” Daarom zijn twee duplicaten in brons gemaakt. Voor deelnemers van schaatswedstrijden in Thialf maakte Van der Velde 110 miniatuur-klapschaatsen in zilver, op een sokkel, met klapmechaniek en ontworpen op de computer.

Computertechneut Blank heeft een ring om zijn vinger, die niet helemaal aansluit. De dwarsdoorsnede eindigt aan de ene kant in een K van Koen en aan de andere kant in een S van zijn partner Sandra. De letters vloeien langzaam in elkaar over. Van der Velde: “Soks kinst sûnder kompjûter net meitsje.” Met 3D heeft hij opnieuw goud in handen.

qr-code als armband die met een smartphone te scannen is

De Woudklank
31 augustus 1995

Hoofdstraat 70

Het huis met de adelaar
door
Ernst Huisman

Hoewel een gevelanker op het pand Hoofdstraat 70 in Beetsterzwaag, waarin sinds 5 mei jl. de Galerie Hellinga is gevestigd, het jaartal 1754 draagt, is het pand veel ouder. Het stond er zelfs al vóór dat het perceel Hoofdstraat 26, met muuranker 1737, dat vaak voor het oudste huis van het dorp wordt gehouden, werd gebouwd.
In het begin van de 18de eeuw was Johannes Lammerts eigenaar-gebruiker. Hij was in Beetsterzwaag geboren en getrouwd met Anieke Wytses. In 1707 werd hij genoemd in een lijst van lidmaten van de hervormde kerk en in 1713 voor dit perceel in een toen geopend belastingkohier.. op 12 mei 1734, twee jaar vóór zijn overlijden, verkocht hij 'huisinge, schuire, plaats van dien, hovinge, bomen en plantagie cum annexis' voor 158 goudguldens en 7 stuivers aan de linnenwever Johannes Hoytes en Martsen Johannes, echteluiden en woonagtig op Beetsterzwaag'. Voorwaarde was, dat de verkoper nog een jaar in de achterste kamer mocht blijven wonen en zijn 'brandinge' zolang in de schuur mocht hebben. De voorste kamer van het huis was bovendien nog belast met een jaar huur door Fedde Jelles voor twaalf gulden, welk bedrag ten voordele van de kopers zou komen. Het perceel was onder andere bezwaard met acht stuivers jaarlijkse kostpenningen, te voldoen aan de schoolmeester ter plaatse, en met een gulden en vijf stuivers armengeld.

Nadat Jan Hoytes in 1751 was overleden, verkocht de familie twee jaar later het perceel voor 233 goudguldens aan de **timmerman** Sake Annes (uit de latere Bijlsma-familie), die het huis toen met zijn vrouw Yfke Meines en hun vier kinderen al bewoonde. In een belastingkohier van het jaar daarvóór was vermeld, dat Sake zich hier gevestigd had "in een leeg huis, voor desen niet te boek geweest", wat zal slaan op de leegstand na Johannes Hoytes' overlijden en zelfs al daarvóór.
Sake was als uit Garijp afkomstige boerenzoon al lang voor zijn komst in dit huis naar Beetsterzwaag gekomen en in 1743 op 32-jarige leeftijd getrouwd met de hier wonende zeven jaar jongere Yfke. Naast timmerman was hij ook **hospes** in De Klok geweest. Toen hij het door hem gekochte huis verbouwde en daarbij de kap met de topgevels verhoogde (aan de achtergevel nog zichtbaar), legde hij het verbouwingsjaar 1754 in een anker op de voorgevel vast. Het lijkt niet onwaarschijnlijk dat toen ook de nu nog aanwezige adelaar op de schoorsteen geplaatst is.
Door de verhoogde kap kon op de verdieping een ruime herbergzaal gebouwd worden, waarvan tot de recente wijziging in een galerie een neerklapbare balie nog getuigde. De huurwaarde en de op basis daarvan te betalen belasting werden na de verbouwing het dubbele van waarvoor deze daar vóór te boek stonden.
Yfke Meines overleed al in 1755, maar Sake woonde hier tot zijn dood in 1781. Het echtpaar Roel Eijses dat bij hem inwoonde sinds zijn dochter vier jaar eerder door haar huwelijk het huis had verlaten, bleef er nog even wonen. De erven verkochten het huis echter, en wel aan **timmerman** Binne Ruurds (Bolleman) uit Oudega in Smallingerland, die er met zijn vrouw Janke Jans de Grijs als jong echtpaar ging wonen.
Binne bouwde in 1785 voor rekening van de kerk ter vervanging van de oude school in (Oud) Beets een nieuwe. Het bedrag waarvoor hij dat werk had aangenomen, 238 caroliguldens en 15 stuivers, is mogelijk veel te laag geweest. In elk geval kwam hij het jaar daarop in financiële moeilijkheden, waarbij de nog te noemen bijzitter Albert Durks, één van de crediteuren, tot curator werd benoemd. Ondanks dat voerde Binne in die tijd nog wel andere werken uit voor de Beetster kerkvoogden. In 1787 verhuisde hij naar 'de Suiderdragten'. Zijn nazaten zouden langer dan een eeuw een bekend Drachtster houthandelaarsgeslacht vormen.
Het pand was verkocht aan de **executeur** (gerechtsdienaar) Jochum Wytses, die in 1811 als achternaam Van der Zwaag zou aannemen. Hij ging er niet zelf wonen, maar verhuurde het huis eerst even aan het jonge echtpaar Gerben Sybes (Huizinga) – Trijntje Minnes en

daarna aan de eveneens pasgetrouwde in Gorredijk geboren arbeider Goris Jans Buma.
In een in verband met de "algemene Burgerbewapening" opgestelde lijst van mannen boven de achttien jaar werd in de Franse tijd (1797) vermeld, dat deze om zijn denkwijze niet geschikt was tot de wapendienst.. Dat gold trouwens ook voor de volgende huurder, Jouke Jacobs (van den Berg), die als pas met een dochter van de eigenaar getrouwde timmerknecht hier in 1791 kwam wonen. Twee jaar eerder had Goris Jans een medebewoner gekregen in Hinne Arends, terwijl eigenaar Jochum Wytses daarnaast "een nieuwe kamer", die hij toen had laten bijbouwen, aan de bijzitter (mederechter) Albert Durks verhuurde.
Toen laatstgenoemde in 1791 was overleden, kreeg Hinne Arends meer ruimte, maar hij vertrok al het jaar daarop als pachter van een Van Lijndenboerderij naar (Oud) Beets. Bij het verplichte aannemen van een familienaam in 1811 / 1812 zou hij dan ook de naam De Boer kiezen.
Hij werd opgevolgd door de **timmerman** (en in de Franse tijd 'dorpregter') Sybe Alberts (Posthumus) , zodat het pand toen bewoond werd door Jouke Jacobs en Sybe Alberts, beide timmerman.
De in Warga geboren **timmerman** Sybren Rienks Zestiene, die later om zijn denkwijze evenmin als Goris Jans en Jouke Jacobs geschikt voor de wapendienst zou worden bevonden, kocht als vrijgezel het pand in 1793 en werd medebewoner van het door Jouke Jacobs gebruikte gedeelte. Toen laatstgenoemde twee jaar later vertrok, kreeg Sybren het hele huis tot zijn beschikking met uitzondering van de aanbouw, waarin Sybe Alberts nog woonde. Sybren metselde direct een schoorsteen dicht, waardoor zijn aanslag in de schoorsteenbelasting verminderde. Na de dood van Sybe Alberts in 1812 bewoonde het gezin Zestiene (Sybren Rienks was in 1803 getrouwd met Grietje Kornelis) het hele pand alleen, wat tot 1865 zou duren. Tot de door Sybren Rienks uitgevoerde werken behoorde de bouw van Lyndenstein, die hij in 1820 met zijn collega Lieuwe Hendriks Hemminga aannam voor *f* 46.750,-.
Na zijn dood in 1828 bleef zijn weduwe Grietje Kornelis Rinsema met zes kinderen hier wonen, van wie de zoon Rienk de zaak van zijn vader voortzette. De andere zoon, Kornelis, was nog een schooljongen en zou eerst later bij het vak komen. Rienk, die met zijn gezin in een ander huis woonde, overleed al op 34-jarige leeftijd in 1843, zijn moeder twee jaar later. Broer Kornelis en de zusters werden toen eigenaar-bewoner van het pand, waarin het timmerbedrijf werd voortgezet.
Nadat Kornelis, die ongetrouwd bleef, in 1857 was overleden, woonde alleen zijn zuster Eke hier nog met een nichtje, Elske Mook. Laatstgenoemde trouwde in 1865 met de **timmerman** Meint Gosses, die na de dood van Kornelis in de door Eke geleide timmerzaak had gewerkt en nu ook in het huis ging wonen. Twee jaar later, toen Eke naar Gorredijk vertrok door haar huwelijk met een daar wonende weduwnaar, kocht Meint de zaak van de gezusters Zestiene en kon het huis met zijn vrouw en hun inmiddels geboren dochtertje alleen bewonen.
Opmerkelijk is dat bij de recent verbouwde galerie op een tot dan afgedekte plank de in potlood geschreven naam van Meint's in Lekkum geboren vader Gosse Anne Gosses met het jaartal 1823 voor het licht kwam. Die heeft toen als ongetrouwde timmerman voor Sybren Rienks gewerkt aan een verbouwing van het huis, dat later eigendom zou worden van zijn in 1840 geboren zoon.
Het jonge echtpaar begon de uit 1789 daterende aanbouw weer te verhuren, meest aan elkaar opvolgende, ongetrouwde griffiers bij het kantongerecht. Het waren: Oncko de Marees van Swinderen (1867-1871), Ubbo Stheeman (1871), Helenus Marinus de Wendt (1871-1873) en Derk Dumbar (1873-1874). Daarna woonde er de ontvanger der registratie Freerk van Dalsen Fontein en, tot zijn trouwen in 1878, de later bekende veearts Hendrik Frederik Eggink, terwijl in het begin van de jaren tachtig Imkje Baukes Westerterp, weduwe van Atze Baukes Dijkstra, er tijdelijk woonde.
Meint Gosses bleef na het overlijden van zijn vrouw in 1885 niet lang meer in het huis wonen. Het kwam via kortstondig eigendom van de zaakwaarnemer Simon Jans de Jong uit Gorredijk (een zoon uit het eerste huwelijk van Eke Zestiene's man) en daarna de **vervener** Jan Hendrikus Lankhorst uit Beetsterzwaag, die er beiden niet gingen wonen, in 1889 in het bezit van de deurwaarder Eeuwe Zweitses van Leeuwen. Deze had de huizinge met timmerwinkel (werkplaats), erf en grond op een openbare veiling voor *f* 1551,- van Lankhorst gekocht. Hij ging er als weduwnaar

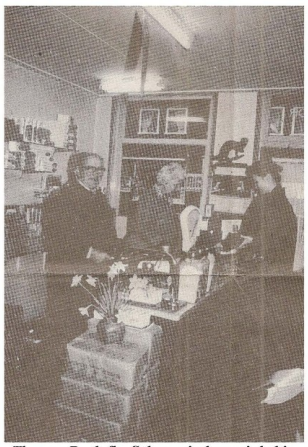
in mei van dat jaar met zijn huishoudster wonen, maar overleed al een half jaar later.
Zijn zoon verkocht toen via weer een 'openbare veiling' het perceel nog in datzelfde jaar voor *f* 2100,- aan **beurtschipper** en winkelier Bouwe Durks Schroor. Een bijzondere bepaling daarbij was dat de koper moet 'overnemen en alzoo boven en bij de betaling der koopsom voldoen voor de beide aanwezige beelden in den tuin de som van twintig gulden'. Waar die beelden gebleven zijn, is niet bekend.
De komst van Bouwe Schroor, die in het jaar daarvoor met zijn dorpsgenote Maria Glastra getrouwd was betekende het begin van een eeuw Schroorbewoning en daarnaast fabricage en uiteraard verkoop van boterballetjes.
De vader van Bouwe, de **beurtschipper** Durk Geerts Schroor, was al met het volgens eigen recept uit boter en suiker vervaardigen van die lekkernij, sûkerslakken of kokyntsjes genoemd, begonnen. Ze werden in het door zijn vrouw gerunde winkeltje verkocht. Ook andere winkeliers hadden dat nevenbedrijf, maar de kokyntsjes van Durk Geerts schijnen extra goed te zijn geweest. Bouwe wist smaak en kwaliteit bovendien nog te verbeteren.
Bij de bereiding werden taaie repen gevormd, die onder het draaien van een halve slag met een schaar in balletjes werden geknipt, een bewerking die later door een machine werd overgenomen. Verpakt in blikken doosjes, waarop oorspronkelijk een paar Sweachster dorpsgezichten waren afgebeeld, vonden de "Van ouds beroemde Schroor's Friesche Boterballetjes" een eeuw lang, vaak als presentje, hun weg tot zelfs bij emigranten in andere werelddelen.
Toen de negen ministers van buitenlandse zaken van de Europese gemeenschap op een weekend in september 1976 in hotel Lauswolt een topconferentie hielden, had het gemeentebestuur gezorgd dat zij op hun nachtkastje een busje Sweachster boterballetjes vonden. Deze vielen bij de West-Duitse minister Hans Genscher zo goed in de smaak, dat hij in het winkeltje van Schroor nog een paar busjes insloeg.
Terug naar Bouwe Schroor, die in de begintijd de bovenverdieping een tijdlang verhuurde aan de weduwe van Jacob de Vries met haar dochters Aaltje en Goitske. Laatstgenoemde waren naaister van beroep en werkten als zodanig ook voor de adel. In het testament van jonkvrouw Eritia Ena Romelia Lycklama à Nijeholt, die in 1902 overleed, werden zij bedacht met een levenslange wekelijkse uitkering van drie gulden, in die tijd een behoorlijk bedrag. Naast inwoning op de bovenverdieping hield het jonge echtpaar in de beginjaren ook een paar keer een kostganger. De eerste hiervan, de kleermaker Jan Franzes van der Heide, verhuisde na zijn trouwen , maar hield wel zijn "heerenkleermakerij ten huize van B. Schroor", zoals een advertentie uit 1894 vermeldde.
Na de dood van Bouwe Durks werd in 1930 zijn toen getrouwde zoon Theodoor Reginus opvolger, zowel als **transportondernemer**, als **boterballetjesfabrikant** en als eigenaar-bewoner van het pand. Nadat het transportbedrijf al veel eerder aan zijn zoons was overgedragen, beëin-digde hij de fabricage van boterballetjes eerst in 1986, toen hij 88 jaar oud was. Met het oog op het bereidingsgeheim gold voor het 'fabriekje' bij-in-bedrijf-zijn tot het laatst toe: verboden voor onbevoegden.

Roelofke Schroor- de Jong, echtgenote van Theo Schroor, achter de aanbouw van het pand, met links onder het zonnescherm, het raam van het "fabriekje". Foto J. v.d. Molen

Na het overlijden van het echtpaar kocht de gemeente in 1992 het perceel als onderdeel van voor woningbouw benodigde grond. Het pand

werd vorig jaar (1994) doorverkocht aan Sybren Hellinga, die er na een grondige verbouwing en restauratie op bevrijdingsdag 5 mei 1995 zijn galerie kon openen.

Theo en Roelofke Schroor in hun winkeltje, waarvan de laatstgenoemde met trots kon vertellen dat ook oud-minister Jelle Zijlstra er wel boterballetjesklant is geweest. Op de voorgrond pakken suiker voor de fabricage van boterballetjes.
Foto J. van der Molen.

Etiketten Boterballetjes

Bij aankoop van boterballetjes zei mevrouw Schroor steevast: "Even ien snoepe?"

Bouwe Durks Schroor
1864 – 1929
Beurtschipper en winkelier
gehuwd met
Maria Glastra
Foto via Th. Schroor

HET ZESTIENE RELAAS

Door Sybren Rienks Zestiene
Door hem opgetekend tussen 1855 en '58

Introductie:

Het gezin Zestiene woonde in het pand dat nu Hoofdstraat 70 is. het is een huis dat volgens het muuranker in 1754 is gebouwd. Op de schoorsteen prijkt een vliegende arend, waardoor het huis ook wel "Het Huis met de Arend" wordt genoemd.
Siebren Rienks Zestiene is **Mr. Timmerman**. Van hem is bekend dat hij samen met L. H. Hemminga de bouw van huize Lyndenstein heeft aangenomen voor *f*46.750,-
Siebren Rienks was gehuwd met Grietje Kornelis Rinsema. Het echtpaar kreeg negen kinderen: vier zonen en vijf dochters. Zijn oudste zoon Rienk Siebrens volgde zijn vader als **Mr. Timmerman** op. Hij trouwde met Itje Mook uit Beetsterzwaag. Dit echtpaar kreeg vijf kinderen waarover dit relaas gaat. De stamboom van de familie kan helpen de familierelaties te herkennen.

Uit het huwelijk van Rienk Siebrens Zestiene (1808 – 1843) en IJtje Johans Mook (1803 – 1846) zijn geboren:

- Op den 10 Mei 1833 Siebren Rienks Zestiene (schrijver van onderstaand relaas) op een Zaterdag des nachts om een uur. Gedoopt in Julij 1833 door den heer Claudius van Herwerden, predikant te Beetsterzwaag.
- - Den 30 November 1835 is geboren Johan Georg Zestiene des morgens om vijf uur.
- - Den 26 Januarij 1838 is op een Zaterdagnacht om 1 uur geboren Grietje Rienks Zestiene.
- - Den 2 Mei 1840 is geboren Elske Rienks Zestiene.
- - Den 17 Julij 1842 op een Zondagmorgen om half tien is geboren Kornelis Rienks Zestiene.

Het relaas:

In 1842 mogten zich mijne ouders (Rienk Siebrens Zestiene en IJtje Johans Mook) dus in het bezit van vijf geliefde kinderen verheugen en daar mijn moeders ouders Johan Georg Mook en Elske Jochums van der Zwaag bij ons in woonden, bestond ons huisgezin groot en klein uit negen personen. Doch niet lang mogten de leden van hetzelve zich over elkander verheugen, daar God door den dood spoedig zoo vele wegnam. In 1841 had mijn vader Rienk Zestiene al een ongesteldheid welke meer toe als afnam. En mijn moeder IJtje Mook begon een geweldige pijn aan haar knie te krijgen hetwelk docter Pel aanvankelijk aan jicht of reumatiek toeschreef.
In het begin van 1843 kregen mijn broers en zusjes kinkhoest. De jongste van ons Kornelis overleed op 7 Februarij 1843 des morgens half acht in den ouderdom van 29 weken en 2 dagen aan de gevolgen van de kinkhoest.
Mijn ouders, vooral mijne moede,r waren diep bedroefd over het verlies van hun jongste lieveling. Moeder haar knie van dag tot dag minder wordende lieten wij docter J.L Tonckens bij haar komen, die het voor geen jicht of iets van dien aard, maar voor een erge ontsteking en gezwel aan de knie verklaarde en dadelijk last gaf om altijd pappen er op te houden, en gedurig een menigte bloedzuigers er aan te leggen.
Mijn vader werd ook gestadig minder, broeder Johan struikelde en viel in dien treurigen tijd in het spelen op de Kerkelaan, hij jammerde het uit van pijn, kon niet opstaan, en werd door Teunis Prakken naar huis gedragen waar bleek dat zijn been erg gekneusd was, mijn zuster Grietje eerst de kinkhoest daarna geele ziekte had gehad en nauwelijks van dezelve was hersteld kreeg in April een hevige zenuwzinkenziekte.

Een zeer treurige indruk maakte toen het gezigt in ons huisvertrek dat toen wel een ziekenkamer kon heeten.
Mijn vader bijna geheel uitgeteerd mijn moeder tegen hem over in een grooten stoel, met nog eene er voor waarop hare zieke knie rustte daar dezelve de geringste beweging zonder de verschrikkelijkste pijn niet duldde. Dan mijn broeder Johan met gekneusden voet, in een groote kinderstoel.
Voor het bed mijner ouders in een ledikant mijn zusje Grietje in verschrikkelijk ijlende koortsen en stuiptrekkingen. Mijn beide door ouderdom en vroegere ongesteldheden zwakke grootouders; zodat ik alleen toen het voorregt der gezondheid in ons huis bezat met mijn lief zusje Elske, ons aller liefeling, die toen echter bij grootmoeder Grietje Rinsma weduwe van

S. Zestiene was, wegens ziekten in onze huishouding.
Mijn zuster Grietje bezweek eindelijk onder haar vreselijk lijden op den 25ste April 1843 des avonds zes uur in den ouderdom van 5 jaren en 3 maanden.
Den 8 Mei 1843 volgde mijn vader zijne voorgegane jeugdige kinderen, naar de eeuwige gewesten.
Mijne moeder schoon in heel bedenkelijke omstandigheden verkeerend gedroeg zich echter kalm onder deze smartelijke verliezen; haar knie die in het eerst naar aanzien van docter Tonckens haar dood zou veroorzaken daar ook de professoors aan wie hij schreef ook niet anders oordeelden of dezelve moest afgezet worden, en daar dit blijkbaar niet mogelijk was, werd zij als hopeloos beschouwd doch boven verwachting nam het een gunstigen keer. Haar kwaal begon te beteren zoodat zij eerst op twee krukken en daarna met een kruk en een stokje kon gaan houdende echter een stijfe onbuigzame knie. Schoon moeder ligchamelijk vrij wat verligting had gekregen, was de beker haars zielelijdens nog lang niet gevuld, welke zij tot op den bodem zou moeten ledigen, want mijn zusje Elske, een meisje dat de liefeling was van een ieder die het kende, kreeg nog in hetzelfde jaar een soortgelijke kwaal als waaraan mijn zusje Grietje was overleden, en ook zij bezweek voor deze ziekte, en stierf in de armen onzer moeder, die ofschoon haar knie het niet gedoogde, door moederliefde gedreven, en op de arm haars broeders Johannes steunende tot haar kwam bij grootmoeder Grietje op den 22ste October 1843. Het kistje met het lijkje werd op begeerte mijner moeder naar ons huis gebragt ten einde haar daar de laatste eer te bewijzen waar haar reeds drie voor korten tijd waren voorgegaan.
Dit laatste verlies schokte mijn moeder zeer, want van dit kind had zij zich zooveel genot na ondervonden verliezen voorgesteld en nu verijdelde de onverbiddelijke dood voor altijd dat genot, en haar plannen voor de toekomst.
Onder al haar verliezen ondervond zij veel vertroosting van den Predikant, den heer C.H. van Herwerden en deszelfs echtgenoote die haar bijna dagelijks kwamen bezoeken.
Zoo verliep er een jaar, moeder kon verder met behulp van een stokje door het huis gaan, en zelfs eens naar de kerk waarnaar zij zoo hartelijk had verlangd al waar zij de rustplaats harer dierbare afgestorvenen kon aanschouwen daar zij door hare ongesteldheid was verhinderd geworden om de begrafenis na te volgen.
Den 16 October 1844 overleed onze grootmoeder Elske Jochums van der Zwaag in den ouderdom van 72 jaren; zij had in vroegere jaren veel geleden; vooral aan zwakheid van het hoofd, en dit had krenking harer verstandelijke vermogens ten gevolge gehad, hetwelk echter in hare laatste levensjaren vrij goed was te regt gekomen. Wij hielden heel veel van beppe Elske, en zij wederkeerig van ons.
Grootvader (Pake) Johan Georg Mook volgde zijne beminde gade naar de geweste der eeuwigheid in het volgende jaar 1845 5 Februarij; hij had voor nabij 16 jaren alreeds een beroerte gehad die verlamming aan zijn regterzijde en een belemmering zijner spraak ten gevolge had. Hij hield veel van wandelen en van lezen ook, hetwelk echter uit hoofde van zijn zwak gezicht, voor hem moest gedaan worden en hetwelk ik in zijn laatste levensdagen veel voor hem deed uit den bijbel. Het was een zeer tevreden en vrolijk oud man.

Zoo waren er dan van ons vroegere groote huishouding maar drie meer over, mijn moeder, mijn broeder Johan Georg en ik; doch onze rampspoeden waren nog niet daar; den 4 November 1845 overleed onze grootmoeder Grietje Kornelus Rinsma weduwe van S.R. Zestiene in den ouderdom van 61 jaren en 8 maanden.

Onze moeder die zooveel aan haar knie, en nog meer aan inwendige smart had geleden, bij het verlies van zoovele teedere betrekkingen, verviel in den teering of ontsteking aan de long, zij werd week op week zwakker en gevoelde bij zichzelven wel dat haar einde naderde, en ofschoon zij om hare kinderen Johan en ik die hare zorg nog zoo zeer behoefden wel bij ons wilde blijven berustte zij in kalme gelatenheid in de wil van God, met de levendige hoop aan gene zijde des grafs hare afgestorven liefelingen te zullen wedervinden, en met hen de zaligheid des Hemels te smaken.
Na een langdurige zukkeling overleed eindelijk onze hartelijk beminde moeder, den 27 Julij 1846 maandagmiddag half twee uur, in den ouderdom van 42 jaren en 8 maanden; de daaropvolgende zaterdag werd de laatste eer aan haar lijk bewezen.

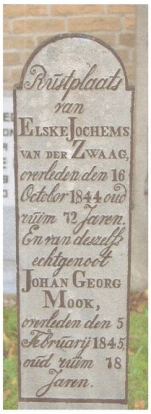
Zoo waren mijn broeder en ik dan geheel weezen, en moesten het huis waar wij zoovele kinderlijke genoegens gesmaakt, en zoovele droefe gebeurtenissen ondervonden hadden, verlaten nadat wij eerst verkoop van winkelwaren, en boelgoed hadden gehouden. Ons oom Paulus Dorenbos werd ons voogd, hetwelk moeder bij haar leven begeerd had.

Johan na eerst wat te Oldeboorn bij Dorenbos, en te Leeuwarden bij oom Jochum Mook te zijn geweest werd bij oom F(edde Alles) Kalverboer en tante Rinske Zestiene besteld en ik werd door mijn oom Kornelis Zestiene en deszelfs zusters tante Joukje, Eke, en Jitske opgenomen, welke toen de timmerij nagelaten door hun ouders, gezamenlijk ophielden, ten einde in dat vak hetwelk mijn grootvader wiens naam ik droeg en mijn vader beide bedreven hadden te worden opgeleid.
Broeder Johan die eerst het horlogiemaken zou leeren kreeg later meer zin aan het zilversmeden hetwelk oom Kalverboer ook bedreef zoodat hij dit toen leerde. Wij hadden het beiden goed naar genoegen voor zoover een wees, die innige liefde en belangstelling zijner ouders mist, dit hebben kan.
Wij mogten ons zoo verscheidene jaren in een goede gezondheid verheugen, in het jaar 1852 moest ik loten voor de nationale militie, en had het geluk vrij te loten. In 1855 moest Johan loten, en kwam te dien einde te Beetsterzwaag van waar ik met hem naar Oldeboorn ging naar ons oom en foogd en van daar naar Heerenveen, alwaar hij moest loten. Het was een heele blijdschap dat ook hij het geluk had vrij te loten, alsmede ons neef de zoon van oom Dorenbos.
Doch al hoe verheugd wij ook hierover waren, werden wij toch eenigzins ter neer gedrukt door ongezondheid van mijn beminde broer Johan daar hij vaak geweldig moest hoesten vooral onderweg als wij in den wind opgingen moest hij dikwijls blijfen staan, vanwege de hoest. We rieden hem aan dat zoodra hij weder te Bergum kwam naar een kundig docter te gaan hetwelk hij toen ook terston deed. Het was toen in Maart, wij hoopten dat hij met de aankomende mooije dagen wel spoedig wel weer wat zou beteren, doch die hoop werd langs zoo meer teleurgesteld. Johan werd hoe langer hoe zwakker, hoestte veel en had omtrent altijd diaree afloop. Ik bezocht hem gedurig, en zag tot mijn leedwezen ieder keer zijn vermindering, ook schrefen wij elkander gedurig doch in zijn brieven straalde meestal de stellige hoop op verbetering door, welk de tering eigen is.
Onderscheidene docters gingen over hem voor en na, daar het met geen een van allen voor-uitging, Brouwer te Bergum, Born te Bergum, Fokkes te Mantgum doch tevergeefs. Hij begon zeer naar Beetsterzwaag te verlangen doch daar hij onder docters handen was, en hij zoo hoestte ging het eerst nog over. Daar het ook mijn verlangen geheel was om hem hier te hebben, en ik dit aan mijn familie te kennen gaf waren oom Jochum Mook (en deszelfs deelgenoot in de slagersaffaire) Gouke de Ruiter zoo goed mijn broeder Johan uit te nodigen om daar een poos bij hen te komen logeren.
Verheugd hierover begaf ik mij naar Bergum, en bepaalde daar met oom en tante (Kalverboer-Zestiene) Johans eerstvolgende komst te Beetsterzwaag met de dilligense die toen om de andere dag daar door reed. Een paar dagen daarna, den 6 September kwam hij alhier aan.
Schoon hij te Bergum best behandeld werd had hij het hier toch beter naar den zin, op zijn geboorteplaats. Hij bleef bij zijn geliefde broeder zoovelen zijner ooms en tantes en oude bekenden en speelmakkers zijner kindsheid. Ook had hij hier geschikte gelegenheid om eens te wandelen; en vooral waren het de vaderlijkeliefde en zorg van oom Jochum die eener broeder en vriend had in de Ruiter.
Dit alles wekte zijn gestel geheel op, en zelfs meende hij dat hij met rassche schreden zijn herstelling tegemoet ging. Ook bij ons begon de hoop op herstel te herleven doch deze hoop was bedrieglijk. Het was maar een soort overspanning die hij zichzelf aandeed daar zijn kwaal inwendig verergerde.
Docter J. Tonckens die wij hier bij hem lieten komen beschouwde hem ook bijna terstond als hopeloos op zijn herstelling. Een poos bleef het slepende. Als het weder zacht was, dan wandelde hij nog wat met mij, met oom, of de Ruiter, of met zijn kameraden in het Bosch, of anderszins, doch het naderende barre saisoen, en zijn afneming lieten dit niet lang toe; zijn grootste reis was dan al, als hij al eens wandelde, van oom tot ons. Zoo sleepte het nog een poosje voort, tot ook deze geliefde broeder mij eindelijk ontviel hij overleed zacht en kalm den 3 Januarij 1855 in den ouderdom van ruim 19 jaren.
Transcriptie Alex Fedde Kalverboer

Hiermee is het relaas van Siebren Rienks Zestiene ten einde, maar eigenlijk is hiermee niet het laatste woord gezegd.
Volgens Willem Mook heeft Siebren Zestiene dit drama in zijn familie niet kunnen verwerken en heeft hij in 1858 een einde aan zijn leven gemaakt.

Op het kerkhof van Beetsterzwaag staat een verzamelgrafsteen van dit drama, door de familie Mook opgericht.
Enkele jaren geleden was ik op het kerkhof en bekeek deze steen heel goed. Hij was bemost en helemaal bruin en onleesbaar. De enige naam die ik kon lezen was *'Zestiene'*. Menende dat dit de grafsteen van de bouwer van Lyndenstein was vroeg ik aan de kerkvoogdij van de Hervormde kerk de steen schoon te laten spuiten, zodat ik hem kon restaureren. Zo is dat gebeurd. Nadat de steen schoon was kwam dit drama te voorschijn. Bij het beschilderen van de letters en cijfers kwam de vraag bij mij boven wat er in deze familie gebeurd kon zijn: zo veel leed bij elkaar! Maar daar gaf de steen geen antwoord op.
Enkele weken later kwam een van de rondleiders op een vergadering van de Werkgroep Historische Rondleidingen Beetsterzwaag met het Zestiene-relaas op de proppen, waarmee ik mijn vraag beantwoord kreeg. Heel bijzonder!

Jelle C. Terluin.

Verzamelgrafsteen familie Zestiene.

Links de grafsteen van Johan Georg Mook en zijn vrouw Elske Jochums van der Zwaag, de grootouders van Siebren Rienks Zestiene.

De grafpaal is gemaakt van een halve stoeppaal, de grafsteen van de armen.

STAMBOOM ZESTIENE

I. **Siebren Rienks ZESTIENE**
Mr. Timmerman
Bouwer van Lyndenstein
1767 – 1828
gehuwd met
Grietje Kornelis Rinsema
1784 – 1845
Kinderen : zie II.1 t.m. 9

III.1. **Siebren Rienks Zestiene**
1833 – 1858

III.2. **Johan Georg Rienks Zestiene**
1835 – 1855

III.3. **Grietje Rienks Zestiene**
1838 – 1843

III.4. **Elske Rienks Zestiene**
1840-1843

III.5. **Kornelis Rienks Zestiene**
1842 – 1843

II.1 **Rienk Siebrens Zestiene**
1805 –

II.2 **Atje Siebrens Zestiene**
1806 – 1864
gehuwd met
Frederik Mook
Grofsmid te Hemrik
1806 – 1846

II.3 **Rienk Siebrens Zestiene**
Mr. Timmerman
1808 – 1843
gehuwd met
Itje Mook
1803 – 1846
Winkeliersche
Kinderen: zie III.1 t.m. 5

II.4 **Kornelis Siebrens Zestiene**
1811 – 1814

II.5 **Rimkjen Siebrens Zestiene**
1814 - 1882
gehuwd met
Fedde Alles Kalverboer
Zilversmid te Burgum
1814 – 1902

II.6 **Kornelis Siebrens Zestiene**
Timmerman
1817 - 1857

II.7 **Joukje Siebrens Zestiene**
1816 – 1881
gehuwd met
Riekle Alberts de Jong
1813 – 1889

II.8 **Eke Siebrens Zestiene**
1822 – 1867
gehuwd met
Jan de Jong
1817 – 1876

II.9 **Jitske Siebrens Zestiene**
1825 – 1903
gehuwd met
Fokke Gerkes Hofman
1826 - 1890

FAMILIEFOTO SCHROOR

Boven van links naar rechts:
Jacobus Schroor (1890-1983)
Elske Schroor (echtgenote van Sjoerd Breeuwsma) (1889-1976)
Sjoerd Breeuwsma (1878-1945)
Theodoor Reginus Schroor (1898-1990)
Durk Bouwe Schroor (1893-1984)

Middelste rij:
Engeltje Schroor (1892-1934) (echtgenote van Jouke Tolman) Haar man was in de V.S.
Bouwe Durks Schroor (1864-1929)
Maria Glastra (1865-1945) (echtgenote van Bouwe Durks Schroor
Femmigje Smidt (1894-1966) (echtgenote van Durk Bouwe Schroor

Onderste rij:
Bouwe Breeuwsma (1916-1943)
Hinke Schroor (1920) (dochter van Durk Bouwe Schroor)
Mary Tolman (dochter van Engeltje Schroor en J. Tolman) (1924-1984)
Marie Breeuwsma (1918-1942)
William Tolman (1922- ?)

40-jarig huwelijksfeest van Bouwe Durks Schroor en Maria Glastra op 30 mei 1928

De fotograaf is Popke Steen. De foto is genomen in de tuin van Zandstra (achter het Andreaehuis, onderdeel van het huidige gemeentehuis).
Bouwe, de broer van Hinke was een half jaar. Hij bewoog op de foto. Hij mocht er toen niet meer op. Bouwe Durks Schroor was ziek. Theo had nog geen verkering.
Hinke mocht niet spelen. Moeder was boos, omdat haar jakje zo kreukelig was geworden.

KORTE GENALOGIE SCHROOR

Het betreft alleen de ondernemers van deze familie in Beetsterzwaag

I. **Durk Gurbes Schroor**
Mr. Kleermaker te Beneden Knijpe
1761 – 1839
Hij neemt op 17 dec. 1811 de familienaam SCHROOR (= kleermaker) aan in de gemeente Schoterland voor hemzelf en 5 kinderen.
Huwt 1786
Elske Johannes de Braak
1762 – 1838
9 kinderen o.a. :

II. **Geert Durks Schroor**
1804 – 1877
Molenaar, schipper, winkelier te Beetsterzwaag.
Huwt 1824
Sjoukje Annes de Boer
1800 – 1866
3 kinderen o.a. :

III. **Durk Geerts Schroor**
1831 – 1917
Molenaar, schipper, winkelier te Beetsterzwaag.
Huwt 1853
Engeltje Faber
1830 – 1911
11 kinderen o.a. :
1. Geert Durks (zie IV-1)
2. Anne Durks (zie IV-2)
3. Bouwe Durks (zie IV-3)
4. Gerk Durks (zie IV-4)

IV.1 **Geert Durks Schroor**
1854 – 1939
Beurtschipper en winkelier
Huwt 1880
Jenke v.d. Berg
1857 – 1921
8 kinderen o.a.:
1. Jelle Geerts (zie V-1)
2. Engeltje Geerts (zie V-2)
3. Eelke Geerts (zie V-3)

IV.2 **Anne Durks Schroor**
1862 – 1919
Timmerman
Huwt 1892
Hendrikje van der Wal
1866 – 1925
6 kinderen o.a. :
1. Durk Jurjen Annes (zie V-4)

IV.3 **Bouwe Durks Schroor**
1864 – 1929
Beurtschipper en winkelier
Huwt 1888
Maria Glastra
1865 – 1945
5 kinderen o.a.:
1. Durk Bouwes (zie V-5)
2. Theodoor Bouwes (zie V-6)

IV.4 **Gerk Durks Schroor**
1866 – 1941
Postkantoorhouder en winkelier in kantoorbenodigdheden en sigaren.
Huwt 1890
Wietske Jongsma
1868 – 1929
8 kinderen

V.1 **Jelle Geerts Schroor**
1886 - 1976
Directeur Boerenleenbank
Huwt 1910
Aaltje de Vries
1886 – 1976
2 kinderen o.a. :
Jenke Jelles, die trouwde met Ate v.d. Werff, die zijn schoonvader opvolgde als directeur van de Boerenleenbank.

V.2 **Engeltje Schroor**
1891 – 1971
Huwt
Uilke Wierda
1893 – 1955
Fietsenhandelaar te Beetsterzwaag.
2 kinderen

V.3 **Eelke Geerts Schroor**
1897 – 1968
Huwt
Janke Hulshoff
1898/'99 - 1995
1 kind

V.4 **Durk Jurjen Annes Schroor**
1901 - 1987
Timmerman
Huwt 1925
Luitje Hielkema
1901 - 1988
2 kinderen o.a. :
1. Anne Durks (zie VI.1)

V.5 **Durk Bouwes Schroor**
1893 - 1984
Fouragehandelaar
Huwt 1919
Femmigje Smidt
1894 – 1966
3 kinderen o.a. :
1. Bouwe Durks (zie VI.2)

V.6 **Theodoor Bouwes Schroor**
1898 – 1990
Transportondernemer en winkelier.
Huwt 1930
Roelofke de Jong
1908 – 1991
4 kinderen:
1. Bouwe (zie VI.3)
2. Hendrikje (zie VI.4)
3. Harmen (zie VI.5)
4. Theodoor (zie VI.6)

VI.1 **Anne Durks Schroor**
1929 - 1998
Timmerman
Huwt 1954
Janke J. Wierda
1931 - 2004
6 kinderen

VI.2 **Bouwe Durks Schroor**
1928 - 1995
Fouragehandelaar en winkelier
Huwt 1954
Sybrigje de Vries
1931
4 kinderen

VI.3 **Bouwe H. Schroor**
1931 – 1982
Transportondernemer
Huwt 1957
Anna Windstra
1929
2 kinderen

VI.4 **Hendrikje Schroor**
1932 -
Huwt 1952
Johannes van der Molen
1931 - 2008
5 kinderen o.a. :
1. Karin C. (zie VII.1)

VI.5 **Harmen J. Schroor**
1935
Transportondernemer
Huwt
Tjitske Ultzen
2 kinderen

VI.6 **Theodoor R. Schroor**
1939
melkboer, transportondernemer
Huwt 1964
Jacoba ten Wolde
1942
2 kinderen o.a.:
Renee A. Schoor
1968
Fietsenhandelaar

VII.1 **Karin C. van der Molen**
1959
Meubel en kledingzaak "De Carolinahoeve", aan de Beetsterweg en in Oud Boschlust
Huwt 1980
Jan Wiebe Vrij
1951
3 kinderen

FOTO FAMILIE SCHROOR

Bovenste rij van links naar rechts:

1. Hendrik (van Gerk D.) Schroor (1893)
2. Engeltje (van Gerk D.) Schroor (1892-1972)
3. Gerk Durks Schroor (1866-1941) volgde Jochum Vrijburg op als postkantoorhouder
4. Anne Durks Schroor (1862-1919) timmerman; bouwde Huize Olterterp in 1907
5. Engeltje A. Schroor (van A.D. Schroor en H. v.d. Wal) trouwde met J. van Dijk, bakker te Britsum.
6. Jelle G. Schroor (zoon van Geert D. en J. v.d. Berg) (1886-1976) bankdirecteur Beetsterzwaag
7. Durk Geerts Schroor (1881-1967 huwde Jitske v. Seijen; armmeester in Opsterland
8. Engeltje Geerts Schroor (1891-1971) winkelierster in B'zwaag; trouwde met Uilke Wierda
9. Janke Geerts Schroor (1889-1985) trouwde met 1. I.P. Bosma en 2. P. Akkerman
10. Geert Schroor (1854-1939) had samen met Bouwe Durks een beurtvaart op Sneek en Leeuwarden.
11. Elske Schroor (1888-1976) verloor in en na de oorlog man en kinderen
12. Bouwe Durks Schroor (1864-1929) beurtschipper en winkelier
13. Jacobus Bouwes Schroor (1889-1983) emigreerde naar Amerika
14. Pieter de Jong
15. Engeltje Bouwes Schroor (1892-1934) trouwde met J. Tolman (Amerika)
16. Geeske Durks Schroor (1877-1935) trouwde met Pieter de Jong

Middelste rij van links naar rechts:

17. Janke Gerks Schroor (1896-1960)
18. Geert Gerks Schroor (1900-1983) boer te Kortehemmen
19. Wietske Jongsma (1868-1929) vrouw van Gerk Durks Schroor
20. Hendrikje van der Wal (1867-1925) vrouw van Anne Durks; geboren in het huis "Home on the River", nu "Feroaring fan Lucht"
21. Durk Geerts Schroor (1831-1917)
22. Engeltje Faber (1831-1911) vrouw van Durk Geerts Schroor
23. Jenke van der Berg (1854-1921) vrouw van Geert Durks Schroor
24. Maria Glastra (1865-1945) vrouw van Bouwe Durks Schroor

Onderste rij van links naar rechts:

25. Fokje Gerks Schroor (1899- …..) van Gerk Schroor en Wietske; getrouwd met H. Brons
26. Durk Gerks Schroor (1896-1958) deurwaarder te Amersfoort
27. Elisabeth Annes Schroor (1897-1976) getrouwd met P.H.G. Mulder
28. Durk Jurjen Annes Schroor (1901-1987) getrouwd met Luitje Hielkema, timmerman te Beetsterzwaag
29. Albert A. Schroor (1903-1957) geëmigreerd naar Amerika
30. Eelke Geerts Schroor (1897-1968) ambtenaar gemeente Opsterland
31. Hiltje Geerts Schroor (1893-1977) getrouwd met Auke Oosten
32. Theodoor Bouwe Schroor (1898-1990) opvolger van de beurtvaart en bakker van de beroemde Schroors Boterballetjes
33. Durk Bouwes Schroor (1893-1984) fourage en kunstmesthandel. Voor deze gelegenheid had hij voor het eerst een kostuum aan, gemaakt door J.v.d. Heide, die op de bovenverdieping van het Huis met de Arend een kleermakerij had

Gegevens: Theo Schroor, aangevuld en verbeterd door Thom Vellinga. Foto genomen t.g.v. het 55-jarige huwelijksjubileum van Durk Geerts Schroor en Engeltje Annes Faber op zaterdag 12 september 1908.

SCHIPPERS OP DE SWEACH

Dominee Craandijk schreef in zijn beschrijving over Beetsterzwaag dat je er tevergeefs schippers zou aantreffen. Niets is echter minder waar. Er zijn wel degelijk schippers in Beetsterzwaag aanwezig. Was het niet zo, dat het vervoer over het water gemakkelijker was dan het vervoer over de slechte modderige landwegen?
Beetsterzwaag had een verbinding met de rivier, het Ouddiep of Koningsdiep, met de Van Teyensvaart, die bij Fockensstate tot aan de Hoofdstraat liep. Verder was een heel belangrijke verbinding de Beetstervaart, waar een haventje was. De beurtschippers van Beetsterzwaag maakten gebruik van deze vaarten om de goederen te vervoeren die noodzakelijk waren voor het dorp.
De eerste schipper die we in Beetsterzwaag aantreffen was Hinne Gerbens van der Veer, de herbergier van "De Klok". De meeste herbergiers hadden naast de herberg, die meestal gedreven werd door de echtgenote, een nevenbedrijf. Timmerman, schilder en dus ook beurtschipper, om voldoende inkomsten te hebben om rond te kunnen komen.

In De Woudklank heeft een verhaal over de schippers van Beetsterzwaag gestaan dat hieronder volgt:

DE WOUDKLANK
16 februari 1986

Harm de Roos over .....

'De skippers fan De Sweach'

'n Plaatsje mei 'n Praatsje
Door
Hans de Jong

Het is hartverwarmend, dat er oudere lezers zijn, die zich de moeite getroosten over ervaringen te schrijven uit een verleden, dat de meesten van ons niet hebben gekend.
Daarmee worden feiten, die totaal in het vergeetboekje dreigen te geraken, vastgelegd.
Deze keer wordt de pen gehanteerd door Harm de Roos, geboren op 10 oktober 1901 in Terwispel als zoon van Freerk de Roos en Trijntje Weiland.
Tijdens zijn aktieve jaren was hij groenteboer in Beetsterzwaag, nu verblijft hij al weer enkele jaren met zijn echtgenote in Heerenveen. Daar kwamen ook de nu volgende herinneringen op schrift. Ze gaan over het schippersleven, zoals dat ooit vanuit het aristocratische Beetsterzwaag heeft gefunctioneerd.
De Roos schreef zijn tekst deels in het Fries, deels in het Nederlands. Ik geef zijn manuscript ook in deze vorm weer.

De Roos: 'Wa hjoed de dei de Sweachster feart sjocht, kin him net foarstelle, dat dit gat mar efkes ferlyn in fleurich farwetter wie, wer skippen losten en laadden en wer de Sweachster skippers winterdei op leinen.
D'r kaam dan in potkast op it rûm en dat waard dan foar húshâldelik gebrûk ynrjochte om sa de winter noflik troch te bringen.
De feart is no sawat tichtgroeid en de havenwâlen steane op ynstoarten. It fearskip fan Schroor hie dêr syn plak ek. It koe krekt dwers yn 'e haven lizze, al moast it roer dan wol hielendal skean efter de kant fan it skipke. It wie mar in behindich ding mei in bollestâl wer de bruorren Geart en Bouwe mei nei stêd foeren.
En dan wie foar Harmen en Lykle Feenstra, dong- en modderskippers, dizze haven ek in thúshaven. Hja hiene har domicily op 'e Sweach. D'r wie wurk genôch, yn 'e foarm fan frachten dong en terpierde, foar de Sweachster ynwenners. Yn 't foarste plak de adel, de grutgrûnbesitters.
Fan de iene, te witten Harmen, dy 't troud wie mei Fardo Boerstra, binne wat âlde papieren bewarre bliuwn, dy 't ús in byld jouwe fan de skipperij yn dy tiid.
Hjoed de dei wennet nimmen fan 't neiteam mear op 'e Sweach. De lêste, Harmen Feenstra, is in pear jier lyn ferstoarn. Syn heit en mem hiene in hannel yn brânje oan 'e Boskleane. Dat wiene Hindrik Feenstra en Elisabeth de Roos, myn suster en sadwaande bin ik yn 't besit fan de neilitten papieren.
Mar no geane wy werom nei pake Harm en beppe Fardo en dan nei it jier 1886 – 1887, dus

krekt hûndert jier ferlyn. Beppe Fardo koe lêze en skriuwe: in hiel foarrjocht yn dy tiid. Pake Harm koe it net. Skippersbern waard net folle omtinken oan jûn yn dy tiid, wat it ûnderrjocht oangiet

No dan, beppe har earste oantekening, want hja die de boekhâlding. No ja ….. boekhâlding? It gyng tige primityf ta, mar hja wisten wer 't de sinten bedarre wiene.

Ik wie sa: hja foeren net allinne foar fracht, mar hja hannelen ek. Ûnder oaren yn dong en turf. Dit der efkes tusken troch foar in goed begryp.

De earste oantekening:

'1886 – 1887 Mest gekocht te Roordahuizum bij H. Schaap, 8 schar voor 12 gulden. Het schar en het paard op toe van 12 november – 12 februari.'

Voor niet-ingewijden is een en ander misschien niet te duidelijk. Verder koopt die schipper mest, dan mag hij op de koop toe het paard gebruiken. Een schar mest is een hoeveelheid mest, die een koe gedurende de staltijd produceert. En het paard mocht, of beter moest in aktie komen om het schip naar ruimer vaarwater te slepen. De vaart naar Roordahuizum was een smal gat dat moeilijk met een geladen schip te bevaren was, vandaar.

Verder staat er te lezen dat de afvoer van mest in februari begint. Het tijdvak 12 november – 12 februari zal wel betrekking hebben op de mestproduktie. Konden de veehouders dan hun mest niet zelf gebruiken? Het antwoord is: Nee!

Zij hadden namelijk geen weiland. zij waren koemelkers, die los land huurden. In augustus koopt het schippersechtpaar nogmaals mest bij dezelfde boer. Dan wordt er turf aangeleverd voor *ƒ* 3,75 per duizend en later verrekend met de mest. Bij Wisse Beeksma in Grouw wordt ook mest gekocht tegen verrekening met 87 pond spek à 25 cent. Spek is dan goedkoop blijkbaar.

In de zomer wordt er ook mest gekocht, maar de prijs per schar is dan lager dan *ƒ* 3,50.

Ook nu weer wordt er baggelaar aangeleverd: *ƒ* 4,- per duizend. Dit is bij meerdere mestleveranciers het geval. Er wordt dus ook gehandeld in turf. (baggelaar is korte turf)

'Adellijke mest'

Ook blijkt dat de adel voor haar boeren mest koopt, tevens voor de tuinen. Aan een vracht wordt bruto 24 gulden verdiend.

Ze kopen in Ennemabrug onder Midwolda een stobbe baggelaar. Een stobbe is een inhoudsmaat, die in de Drentse venen gangbaar was. Volgens Van Dale is een stobbe 1000 stuks, maar dat viel wel eens anders uit en dan in negatieve zin voor de koper.

Aan de stad Groningen wordt voor afvoergelden betaald. Zes stuivers en zes penningen per stobbe oftewel 36 cent. Deze turf wordt later gelost in Leeuwarden en dan meldt beppe Fardo: "een weinig minder". Het lossen kost in Leeuwarden voor 6 man *ƒ* 25,27 ½ .

Eit Gaastra in Terwispel blijkt een goede afnemer te zijn. In de periode van 9 april tot en met 16 september worden er 2 vrachten mest en 5 vrachten terpaarde gelost. Samen voor een bedrag van *ƒ* 300,50.

Ze lossen in Foxhol 400 mud aardappelen à 8 ½ cent is *ƒ* 34,- aan vrachten laden. Het schip is vol met 400 mud, dat is bij benadering 28.000 kilogram. Conclusie : het schip is 28 ton.

Kaas kopen ze ook, 4,7 pond à 12 cent, die ook later weer bij aankoop van mest wordt verrekend.

Maar ook koopt beppe Fardo textiel al zal ze dat woord wel niet hebben gekend.

1 ½ el Duffel *ƒ* 6,00, want de schipper droeg een duffelse jas en baai was nodig voor de hemden, blauw, rood en bruin ca. *ƒ* 1,- per el en fienskaft. Dat was voor beppe's rokken. Beppe kon naast boekhouden ook goed met naald en draad omgaan.

Nu nog iets over de Van Harinxma's en de aanschaf van het nieuwe schip. Het zou haar naam dragen "De Vrouw Fardo". Maar …….. voor een nieuw schip is geld nodig en dat had het schipperspaar niet. Nu hadden zij wel veel contact met de adel in Beetsterzwaag. Beppe was bovendien bij één van hen in betrekking geweest. Men ging een poging wagen en met succes. Zij vonden de Commissaris der Koningin Mr. Binnert Philippus Baron van Harinxma thoe Slooten bereid om hen aan een nieuw schip te helpen. Dat ging niet zo eenvoudig in zijn werk. Er werd door notaris Jan Tjebbes een gedegen huurcontract opgemaakt. Want de schipper kreeg het schip in huur en moest ieder jaar op 12 mei de huur betalen, te beginnen 12 mei 1897 een bedrag van *ƒ* 140,- .

De huur daalt vervolgens ieder jaar met 4 gulden. Twee jaar gaat het goed, maar het derde jaar was zeker een slecht jaar, want in oktober wordt er maar 32 gulden betaald. Dit houdt in dat de huurtijd een jaar langer wordt en dat er in totaal 1252 gulden wordt betaald in plaats van 1220. Het schip, een houten paviljoen-tjalkje van 26 ton wordt na 10 jaar eigendom van de huurder, hoewel daar niets van in het contract geschreven staat.
Een paviljoen-tjalkje is een schip met een hoog achterdek, zonder roef dus. Wanneer de huurder niet aan zijn verplichtingen voldeed, had hij geen been meer om op te staan en …… de verhuurder was immer gedekt.
Het contract is in een heel mooi handschrift geschreven. Het loopt allemaal goed af. Pake Harmen betaalt en het schip blijft in hun bezit. In 1901 wordt pake vruchtgebruiker, want beppe is inmiddels overleden. Aan boord blijven zoon Hendrik en aanvankelijk dochter Jitske.
Zo vaart het scheepje rustig verder. Maar als Hendrik in 1914 trouwplannen heeft, vindt er een boedelscheiding plaats. Hendrik wordt de nieuwe schipper/eigenaar, tegen een wekelijkse vergoeding aan pake Harm voor diens levensonderhoud. Ook dat lezen we in de scheidingsakte. Hendrik Feenstra en Elisabeth de Roos zijn dan de nieuwe eigenaars en schippers. De zaak gaat op dezelfde voet verder, met varen en handel in mest, turf, bieten en pulp. Na een paar jaar wordt omgezien naar een wat groter schip. Dit wordt gevonden door de aankoop van de "Hoop op Zegen" van Piebe Wopkes van der Zee uit IJlst. Groot: 32 ton. September 1919 vindt de aankoop plaats voor de prijs van 2900 gulden.

Fini

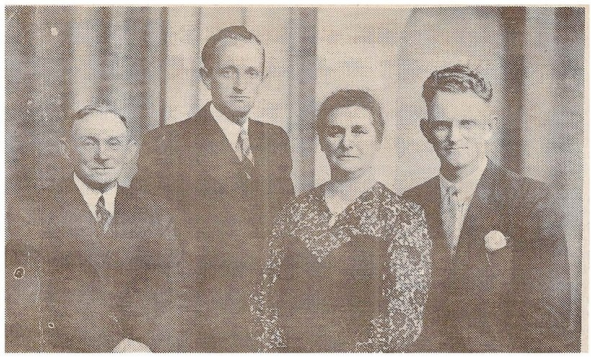
Maar als de terpen zijn verdwenen en de mest verdrongen door de kunstmest, wordt afscheid genomen van roef en helmhout en de vaste wal opgezocht.
Aan de Boslaan wordt de turfhandel van beppe Fardo een complete brandstofhandel. Daarmee is de schipperij voorgoed ten einde.

Allinne it motorboatsje 'Stormvogel' hâldt de bân mei wyn en wetter yn stân. De skriuwer hat as feint op de beide lêste skûtsjes meifearn.

H. de Roos
It Hearrenfean.

Het schippersechtpaar Harmen Feenstra en Fardo Boerstra

Gezinsportret Hendrik Feenstra en Elisabeth de Roos
en hun beide zonen, die zich niet tot de schipperij aangetrokken voelden.
Foto's via Harm de Roos

In gedicht oer de fearskippers Geert en Bouwe Schroor.

IT ALDE FEAR

Oan in âld fearskipper

Alle wiken fan ‘e Swêch
Mei it skip nei Ljouwert en terêch
Sile, lûke en skouwe,
Maitiid, simmer, winterdei,
As de feart mar iepen laei,
Teagen Geart en Bouwe

For hear en boer en winkelljuw,
For eltse stân, sawol bidriuw,
Om boadskip nei de stêd.
De karre ried mar oan en ou,
Bouwe ‘t hânsel, Geart yn ’t tou,
Moarnsier en jountiids let.

Moandei’s teagen Bouwe en Geart
Ut ‘e haven fan de Beetster feart,
Den gyng it op nei Snits;
Kaem min einlings oan ‘e kade,
Den wier ’t skreppe, losse, lade
En den wer as de blits ….

De touwen los, op hûs wer yn,
Faak foar, mar ek wol yn ‘e wyn.
De hân stiif oan it roer.
Hwet scil it sims ek spûke ha,
Mar foar de wyn, den foel ’t hwet ta,
Den brûsde men der oer.

As ’t sintsje yn it Westen sonk,
Wier it skûtsje faek noch fier fen honk,
By min waer – yn de nacht –
Kaem mannichkear ek Bouwe en Geart
Yn de haven fen de Beetster feart,
Mei in fikse swiere fracht

Den maelden hja net lang mear om,
Hwant Woansdei’s moast wer leech it rom,
Elts moast it guod wer ha.
En hie de karre dien op ’t lest,
De boel útswabberje, efkes rêst,
En den nei Ljouwert ta.

Mar as it wetter fûl befrear,
En koe it skip net troch de mear,
Den laei men foar de wâl.
Mar einlings krige Geart-om dien,
En ek is er – lyk as kij – ek gien
Foar ‘e winter op de stal.

Al koe er ek op slofkes gean,
Skipper bliuw ‘r, fen kop ta tean,
Yn al syn hert en nieren.
It âlde aerd giet nea forlern.
Fleurich koe er mei de bern
Syn tachtichste yet fieren

Né! Geart, dy jowt net gau bilies.
Gean sa mar fuort as stoere Fries,
Jo kinne hwet forneare.
Net folle ha sa’n libbensjoun,
Nei geast en lichem aerdich soun,
Drage jo de acht ….. mei eare.

Sweach S.L.

S.L. is Sietse Lingsma dy’t as Sytse fan Sawnwâlden in protte skreaun hat.

Het veerschip van Schroor. Foto Collectie Ernst Huisman.

Voor de komst van de tram waren de Sweachsters voor reizen en transport aangewezen op eigen benen, paardentractie of vervoer over het water. Rond 1800 kon Leeuwarden twee keer per week met een veerschip vanaf Smalle Ee bereikt worden. Een eeuw later werden de beurtdiensten naar Leeuwarden en Sneek vanaf Beetsterzwaag onderhouden met een veerschip van de gebroeders Geert en Bouwe Schroor. De veerdienst, die naast vracht ook passagiers vervoerde, werd sinds het midden van de 19de eeuw door de familie Schroor uitgevoerd, het eerst door de molenaar Geert Durks Schroor. Hun schip ligt hier in de haven op het uiteinde van de rond 1975 gedempte Beetstervaart, ook Lycklamavaart genoemd, in Oud Beets. Nadat het in 1904 drie meter verlengd was, kon het schip niet meer, als op de foto, dwars in de haven liggen

Bron: “Beetsterzwaag in beppe’s tijd” , door Ernst Huisman.

Leeuwarder Courant
8 november 2004

Geen zee te hoog voor Sweachster beurtscheepje

door Peter Grondsma

Aan een arbeidzaam leven is een eervol eind gekomen. Voor de kade van het Visserijmuseum in Zoutkamp heeft een dapper werkscheepje een laatste ligplaats gekregen. Ooit begonnen als beurtschip van Beetsterzwaag, om daarna een halve eeuw lang de kost te verdienen met garnalenvangst op het Wad.

Zoutkamp – Het is scheepsbouwmeester Jan Oebeles van der Werff op Buitenstvallaat bij Dragten, die in 1921 opdracht krijgt om een 'staalijzerne' motorboot te leveren. De hellingbaas is een bekwaam bouwer van skûtsjes, maar ook hij ontkomt niet aan de moderne tijd.

Die stap is dan al gemaakt door beurtschipper Bouwe Schroor uit Beetsterzwaag. Hij draagt binnenkort het roer over aan zijn zoon Theo, die echter als voorwaarde stelt dat het familieskûtsje De Twee Gebroeders, waarmee de familie al sinds 1852 de kost verdient, wordt vervangen door een moderne boot.

Met gevoel voor symboliek dopen de Schroors hun nieuwe vaartuig dan ook De Vooruitgang. Het 33 tons scheepje is 18 meter lang, 3,72 meter breed en heeft een huid van 5 millimeter dik geklonken plaatstaal.

Het bestek vergt 12.000 gulden en dat moet de opdrachtgever een rib uit zijn lijf zijn geweest. Kleine zelfstandigen hebben het in vooroorlogs Friesland niet zo dik. De familie Schroor bestiert in die tijd een kruidenierswinkeltje in de Hoofdstraat van Beetsterzwaag; tot in de verre omtrek beroemd om zijn Friese boterballetjes. Bovendien beurtschipperen ze van hun woonplaats op Sneek en Leeuwarden. met ijzer voor de smid, hout voor de timmerman, stenen voor de aannemer, meel voor de bakker en kunstmest voor de boer.

De grootste opdrachtgever is echter de zuivelfabriek van Olterterp. "De directeur wie ús Lieven Heer", zegt Harm Schroor, zoon van de toenmalige beurtschipper. Met paard en wagen worden boter en kaas naar het haventje in de Beetstervaart gereden. Daar krijgt de schipper vanaf de wal de Edammers toegeworpen door de voerman. De botervaatjes komen op kop; de koelste plek.

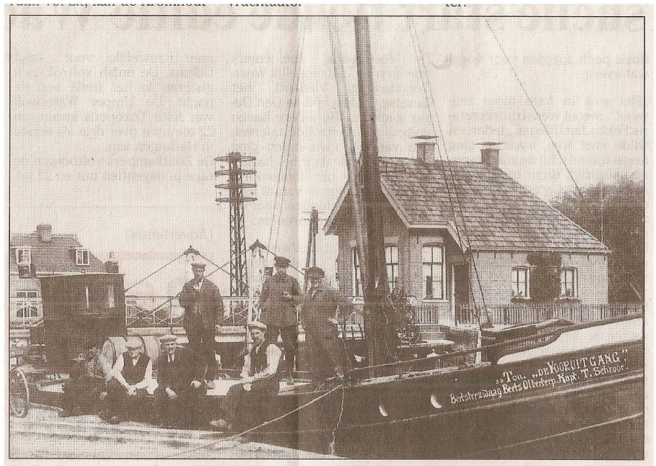
Op woensdag van huis, op donderdag lossen aan de Emmakade. Er kleeft de nodige romantiek aan het bestaan van de beurtschipper. In het voorjaar neemt Theo Schroor onderweg soms de tijd om kievitseieren te zoeken. En hij drijft een levendige ruilhandel met de boeren op zijn route: groene zeep voor eieren en melk. "Heit kaam altyd mei wat thús".
Maar het laatste stuk van de reis, door de ondiepe Beetsterfeart naar huis is zwaar. Als het ruim vol zit, kan de Kromhoutmotor van 12 pk het werk vaak niet aan. Vanaf de zwaaikom moeten de laatste 2 kilo meter vaak achteruit worden gevaren. Dan wordt er geboomd. "It wie bytiden moardzjen. Der is wat ôfkaffere op dit skipke", weet Schroor. De boot wordt na de oorlog dan ook snel ingehaald door de vrachtauto. De beurtschippersfamilie stapt over op wegtransport. De Vooruitgang wordt verkocht. Het scheepje komt in 1950 in handen van garnalenvisser Georgius Brian in Zoutkamp. Hij laat het beurtscheepje als ZK4 in het visserijregister schrijven en tovert het op drastische wijze om tot een zeewaardige viskotter. Daartoe wordt er 10.000 kilo beton in het ruim gestort, waardoor de laadcapaciteit bijna halveert. In het vooronder komen 3 kooien voor de bemanning. De luiken worden vervangen door een vast dek en er komt een mast met gieken aan boord, voor de kornetten.

Ook het motorvermogen groeit fors. Eerst naar 88 pk, van een McLarenmotor uit een landingsboot van het Canadese leger, vervolgens naar 116 pk dankzij een Deutz en uiteindelijk naar 203 pk door een Cummins-motor. Tot 1968 vist de boot garnalen uit het Wad. Die worden op ijs naar de haven van Zoutkamp gebracht. Daarna krijgt het scheepje onder de naam 'Albatros' een ligplaats in Delfzijl. Schipper Harry Krol zal er tot 1992 mee vissen op Eems en Dollard.

Inmiddels is een anonieme 'weldoener' eigenaar van het schip, dat hij in bruikleen heeft

gegeven aan het kleine Visserijmuseum Zoutkamp. Het ligt afgemeerd, pal voor de deur aan de Reitdiepskade. "Het is een varend monument. Een authentiek brok Fries-Groningse geschiedenis", vindt conservator Harmannus van Oosterom.

Schroor deelt zijn mening. Het beurtschip uit zijn jeugd is verdwenen, maar in het ruim herkent hij de spanten. "Sa begjint in âld skip te libjen".

De Vooruitgang. Kapitein Theo Schroor staat naast de mast. L.C. 8-11-2004

Foto Collectie Vellinga
De familie Schroor is al voor de 2e Wereld Oorlog (1940-'45) overgestapt op het wegvervoer. Hier de vrachtwagen van Th. Schroor Beetsterzwaag. Later zou de firma Schroor zich toeleggen op verhuizingen. De garage voor de vrachtwagen stond achter het huis met de uitgang aan de Boslaan.

BEURTVEER

Van Beetsterzwaag op Leeuwarden en Sneek

Ondergeteekende, DURK GEERTS SCHROOR, Beurtschipper te Beetsterzwaag, brengt, ter voldoening aan art. 2 en 3 der Wet van 23 April 1880 (*Staatsblad no. 67)*, ter algemeene kennis, dat hij deze dienst zal waarnemen, te rekenen van af den eersten Maandag en Donderdag na deze bekendmaking, met zijn **BEURTSCHIP**, ingerigt tot vervoer van 8 PERSONEN en GOEDEREN , van *Beets* over *Oldeboorn, Nesserzijl* naar *Leeuwarden*, en van *Beets* over *Oldeboorn* en *Akkrum* naar *Sneek*, alles langs den gewonen Waterweg. Op genoemde tusschenplaatsen is ook gelegenheid tot het in- en uitlaten van Reizigers.

DIENSTREGELING

Vertrek van Beets naar Sneek elken Maandag 's morgens 8 uur, behalve de maanden Dec., Jan. en Febr., als wanneer de dienst om de 14 dagen wordt uitgevoerd.
Aankomst te Sneek pl. m. 5 uur.
Van Beets naar Leeuwarden Donderdag 's morgens 7 uur.
Aankomst te Leeuwarden pl. m. 6 uur.
Terug van Sneek Dinsdags 's middags 12 uur.
Aankomst te Beets pl. m. 9 uur.
Terug van Leeuwarden Vrijdags 's middags 12 uur.
Aankomst te Beets pl. m. 11 uur

Tarief voor Passagiers

Van Beets naar Oldeboorn f 0,20, van Oldeboorn naar Akkrum f 0,10, van dáár naar Sneek f 0,25. Van Beets naar Sneek f 0,40.
Van Oldeboorn naar Nesserzijl f 0,10, Van dáár naar Leeuwarden f 0,25. Van Beets naar Leeuwarden f 0,40. Omgekeerd dezelfde vrachten.
Passagiersgoed beneden 5 KG.vrij, verdere vrachtprijzen volgens tarief, dat ter lezing ligt aan het Hoofdkantoor, gevestigd ten huize van den Ondergeteekende.

D.G. SCHROOR
Te Beetsterzwaag

Leeuwarder Courant
20 december 1880

Een flinke jongen gevraagd

Liefst 1 of 2 jaar bij het vak, doch geen vereischte. Vrij tram of fiets. Aanbieding **niet** op Zondag

U.J. WIERDA,
Beetsterzwaag.
Vakkundige reparatie inrichting voor alle soorten rijwielen en motoren.

Drachtster Courant 19-03-1918

Aanbesteding

De ondergeteekende zal op 4 Febr. a.s. 's v.m. 10 uur aanbesteden:
Den bouw van een Rijwielwerkplaats annex moffelruimte en oven, voor rekening van den heer U. Wierda te Beetsterzwaag.
Bestek ter inzage ten kantore van ondergeteekende, alwaar teekeningen verkrijgbaar zijn à f 0,60.
Beetsterzwaag, Jan. 1925.
H. WIERSMA
Architect.

Niewuwsblad van Friesland
23 januari 1925

BEETSTERZWAAG, - uitslag aanbesteding van het bouwen van een werkplaats en moffelruimte voor den heer U. Wierda alhier.
D.A. Schroor alhier f 3040, Gerrit Eppinga te Lippenhuizen f 2990, J. Koopmans & A.Ram te Beets en Tijnje f 2880, S.R. Jelsma & C. van Leer te Lippenhuizen f 2737.
Gunning aangehouden.

Drachtster Courant
6 februari 1925

Einde aan Schroor's Friese boterballetjes

Beetsterzwaag – Het is bijna een begrip: Beetsterzwaag en de boterballetjes van Schroor. Helaas is er een eind gekomen aan een jarenlange traditie van het bakken van de boterbal. Wegens hoge leeftijd (88 jaar) van de heer Th. Schroor en een pijnlijke val van mevrouw Schroor, is het hun onmogelijk geworden de winkel te runnen; opvolgers uit de familiekring zijn nog niet aanwezig.

Durk Geerts Schroor (1831 – 1917) was de grondlegger van het bedrijf waar in die tijd "sûkerslakken" gemaakt werden. Hij was echter niet de enige Sweachster die deze sûkerslakken of kokyntsjes maakte; veel Sweachsters maakten ze, maar die van Durk Geerts bleken de beste.

Het recept was prima en het is nog onveranderd gebleven. Sinds 1930 hebben Th Schroor en mevrouw R. Schroor – de Jong hun stempel op dit product gedrukt.

Th. Schroor genoot naast bekendheid als bakker ook bekendheid als voetballer en schaatsenrijder. Mevrouw Schroor heeft vele bekende Nederlanders in haar winkel mogen begroeten. Vele ministers kwamen, bij een conferentie op Lauswolt, even langs de zaak (o.a. Van der Stoel).

Bij een kampioenschap hardrijden op de schaats voor dames in Friesland, was een doosje boterballen een leuk meenemertje; bij ziekte of opname in het ziekenhuis zaten ze in de la. Men kan zeggen dat de boterballen landelijke bekendheid genoten. Kwam een onbekende heer of dame om het bekende doosje, dan kon men er op rekenen dat na afloop de naam en woonplaats bij mevrouw Schroor bekend waren. Dat was een must voor haar.

Drachtster Courant 4 juni 1986

DAMES.

Gebruikt steeds de overheerlijke van ouds beroemde BOTERBALLETJES. een lekkernij voor oud en jong, zeer geschikt voor de Sint Nicolaas-Cadeaux, in mooie busjes van ƒ 0.50, f1, f2.50 enz. Verkrijgbaar bij
B. D. SCHROOR, Beetsterzwaag,
fabrikant van boterballetjes.
Te Leeuwarden te verkrijgen bij N. DIJKSTRA, hoek Nauw.

Advertentie Leeuwarder Courant 3 dec. 1908

Foto en advertentie Collectie Vellinga.

DRACHTSTER COURANT
vrijdag 26 november 1993

Bregmantempel krijgt tweede leven

door Fokko Bosker

TWEE KEER gaven de artsen hem te kennen dat hij niet lang meer te leven had. Siep Hellinga (70) heeft de dood in de ogen gezien. "M'n hart is versleten. Het wonderlijke is dat ik me juist nu enorm sterk voel. Ik geloof het gewoon niet. Hoe kun je weten wanneer je dood gaat?"
Zijn vrienden manen hem het rustiger aan te doen. Maar Hellinga kan niet rusten. Hij wil zijn droom, een galerie voor de schilderijen van de Friese schilder Boele Bregman, verwezenlijken. Hij heeft haast. Volgend jaar voor de kerst wil hij zijn intrek nemen in een monumentaal pand aan de Hoofdstraat in Beetsterzwaag.

Van de straatkant gezien is de winkel van Theo Schroor, die hier tientallen jaren 'Friesche boterballetjes' aan zijn trouwe klanten sleet, een onooglijk pand. De meeste bezoekers van Beetsterzwaag gaan aan het monument uit 1754 voorbij zonder zich te realiseren dat het pand niet alleen oud is, maar ook nog heel wat verborgen schoons herbergt. Architect Gerben Brouwer noemt het een uitdaging om de oude details te combineren met een moderne vormgeving.

De restauratie van het monument en de uitbreiding van het pand met een expositie-gedeelte vergt ruim *f* 400.000,- . een groot deel van de kosten wordt verstrekt door de overheid voor het behouden en opknappen van het monument. Brouwer: "We zijn zo goed als rond. De toezeggingen voor subsidie zijn binnen." Komend voorjaar moet de ingrijpende verbouwing starten.

Hellinga bestudeert nauwgezet de tekeningen van de architect aan de wand. Het samensmeden van oud en modern is de grootste uitdaging in zijn leven. "Ik wil de dingen helen, de harmonie terugbrengen", zegt hij. Galerie en woonhuis vormen de bekroning op zijn werk als verzamelaar en kunstminnaar. "Toen ik voor het eerst door de Hoofdstraat reed, dacht ik: 'Dit is heerlijk'."

Hellinga en Brouwer werken veel met glas. Van het in deerniswekkende staat verkerende achterhuis, blijven de fundamenten en de ongepolijste muren staan. "Daaromheen komt een soort glazen stolp te staan. Door de vele doorgebroken muren ontstaan verrassende doorkijkjes op schilderijen."

Een eerdere poging iets soortgelijks op te zetten in en rondom de kerk van Britswerd mislukte in de jaren tachtig. Het theehuis was al ontworpen door Brouwer. Tegenwerking van plaatselijke grondeigenaren en financiële onzekerheden, haalden een streep door de ambitieuze plannen. Die droom verwezenlijkt hij nu in Beetsterzwaag. "Van binnen zal het lijken alsof het onaf is." De sfeer van een ruïne. Door de glazen wand hebben voorbijgangers uitzicht op de achterliggende beeldentuin met oude verweerde fruitbomen. Er is een terras waar bij goed weer ook klassieke en moderne muziek ten gehore gebracht wordt.

Het grote voordeel van Beetsterzwaag boven Britswerd vindt Hellinga de toenemende belangstelling van toeristen voor de Opsterlandse hoofdplaats. Er staat aan de Hoofdstraat een aantal voorname panden die vroeger eigendom waren van adel en landheren. Die trekken dagjesmensen. "Britswerd was dichtgeplakt met krantenpapier. Hier zijn meer mensen en dat is ook wat waard. Essentieel is dat ik het juiste oude pand heb gevonden, waarin ik de verschillende decennia tot uitdrukking kan laten komen. Het gaat om hele elementaire vormen."

Dat hij ondanks zijn hartkwaal nog op zeventigjarige leeftijd iets wil bouwen heeft te maken met zijn opvatting over sterven. "Als mens hebben wij niets te maken met de dood." Zijn ideeën zijn onuitputtelijk. Hellinga aarzelt slechts zelden. Dat doen z'n vrienden al genoeg. "Wanneer die de puinhoop in het pand zien, grijpen ze vertwijfeld naar hun hoofd." Hij loopt hard van stapel, maar kan niet anders. Hij wil van Beetsterzwaag met zijn overtuinen het kunstdorp maken, dat in Britswerd nooit van de grond kwam. Brouwer: "Dat is een van de redenen waarom de gemeente

zo enthousiast is. Het sluit aan bij het streven van burgemeester en wethouders meer grote exposities naar het dorp te halen."

In mei 1995 is de galerie geopend.

Syb Hellinga begraven

BEETSTERZWAAG – Familieleden en een groot aantal vrienden en belangstellenden hebben gistermiddag afscheid genomen van Syb Hellinga. De Beetsterzwaagse galeriehouder, die vrijdag (3 maart 2000) op 75-jarige leeftijd overleed, wilde dat zijn begrafenis een feest zou zijn, maar de bijeenkomst in de galerie, waar hij in een open kist lag opgebaard, was eerder ingetogen en weemoedig. Verscheidene aanwezigen voerden het woord, onder wie PvdA-kamerlid Annet van der Hoek, oud-bestuurslid van de Sybren Hellinga Stichting. Zijn noemde Hellinga een gekke en geniale man, die vaak het onmogelijke van zichzelf en anderen vroeg. In een open kist werd hij vervolgens door het dorp naar het kerkhof gebracht. Stichtingsvoorzitter Joost van Bodegom zei dat gepoogd zal worden de galerie, die vooral werk van talentvolle jonge kunstenaars exposeerde, op ideële basis voort te zetten. De Syb Hellinga-prijs voor jonge kunstenaars blijft in ieder geval bestaan. Daarvoor is speciaal de Stichting Syb opgericht. Op de foto dragen familieleden de kist uit de galerie.

Foto LC / Wietze Landman.

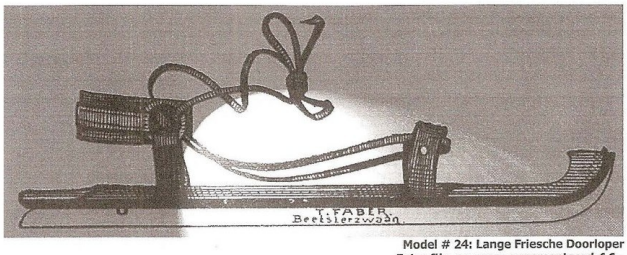
Drachtster Courant 9 maart 2000

HOOFDSTRAAT 74

Van Smederij / Schaatsenfabriek tot Yellow house

1908 Teake Faber heeft de smederij van zijn vader en oom overgenomen. In 1908 laat hij een **smederij annex schaatsenfabriek** bouwen onder architectuur van Luitje de Goed.

Model # 24: Lange Friesche Doorloper
Extra fijn, per paar ongemonteerd ƒ 6,-

1918 Faber verkoopt zijn bedrijf. Zijn burgerwoning met tuingrond gaat naar K. v.d. Vegt voor f 4431,-; de smederij met schaatsenfabriek, machineloods, vier woonvertrekken, hok, erf en tuingrond 0.05.08 ha. worden verkocht voor f 7500,- aan A. Mulder, deurwaarder en Eesge Tolman, autoverhuurder, rijwielhersteller. Een herenhuis naast het latere Bordena wordt betrokken door J. Bogstra te Workum voor f 8631,- .

1919 In dit jaar zijn Tolman en Mulder een maatschap aangegaan, die maar geduurd heeft tot maart 1920. Daarna zet Jan Mulder, de zoon van de deurwaarder, nu voor eigen rekening de zaak op dezelfde voet voort en beveelt zich bij het geachte publiek aan. Hij ging met zijn gezin wonen in de smederij.. Hij vraagt een flinke smidsknecht, die kan uitzien naar een gunstige loonregeling. Dit wordt zijn latere opvolger Albertus Heijerman.

1921 **Nieuwsblad van Friesland van 6 december**
Ondergeteekende bericht aan het geachte publiek van Beetsterzwaag en omstreken dat hij zijn **SMEDERIJ en RIJWIELZAAK** heeft overgedragen aan den heer **A. Heijerman** en brengt hiermede zijn dank voor het genoten vertrouwen en beveelt zijn opvolger ten zeerste aan. **J. Mulder.** In aansluiting op deze advertentie beveelt Albertus Heijerman zich aan bij het publiek van Beetsterzwaag en hoopt door een soliede en vlugge bediening zich veler gunst waardig te maken. Hij is gespecialiseerd in hoefbeslag en het repareren van landbouwmachines. Hij is Rijks gediplomeerd hoefsmid. Hij had een winkel in het pand Hoofdstraat 76, waar hij ook woonde. De smid schreef nota's uit, waarop hij alles uitgebreid neerschreef, zoals: *"Een bout met een moer in het achterwiel van de maaimachine gedraaid."* Mevrouw De Jonge van Zwijnsbergen kocht de smederij. Ze had last van het lawaai. Ook deed ze dit, omdat de smid een bak voor het galvaniseren achter zijn huis had staan. Dit had tot gevolg, dat er bomen op haar grond doodgingen.

1922 Jan Mulder verhuist naar Deventer. Zijn vrouw en de in 1921 geboren dochter Trijntje, beter bekend als de schrijfster Tiny Mulder, verhuizen mee.

1924 In december was smid A. Heijerman met diens knecht bezig met het autogenisch lasapparaat. Plotseling sprong het z.g. veiligheidswaterslot van het buiten de smederij staande acetyleenapparaat met een hevige knal, waardoor er een 15-tal ruiten werden stukgeslagen. Persoonlijke ongelukken deden zich niet voor.

Op **12 mei 1937** is de opening van de **smederij**, voorheen bewoond door de heer Heijerman, door **Kornelis Smit,** Beetsterzwaag. Hij kwam wonen in het woongedeelte van de smederij. Smit werkte eerst in een smederij in Steggerda. Daar leerde hij zijn vrouw kennen, die bij een boer in dezelfde plaats werkte. Toen Smit en zijn vrouw hun intrek hadden genomen in de smederij, betaalden ze de huur per halfjaar aan mevrouw De Jonge van Zwijnsbergen.

In **februari 1938** laat smid Heijerman weten, dat zijn handel in landbouwwerktuigen is verplaatst naar Gasthuisstraat 3 te Winterswijk.

1938 15 april Nieuwsblad van Friesland: Te koop: Een beste 2-paards Maaimachine met twee nieuwe messen en gebruikte Succes-Hooischudder, voor lage prijzen en onder garantie. Ook wel ruilen. Tevens 't adres voor nieuwe landbouwwerktuigen tegen billijke prijzen. K. Smit, smederij, Beetsterzwaag.

1950 12 mei Heerenveense Koerier: Een prima 1-paards Hooimachine met sleepharkje. Onder garantie. Ook wel ruilen en 1 Rijegge te koop. K. Smit, Smederij, Beetsterzwaag.

1969 De smederij wordt gesloten. Hierna staat het pand leeg. Later wordt het gebruikt als **garage en opslagplaats voor melkboer Wiebe Stellema.** Stellema overlijdt op 6 juni 1980. Hij was ook medewerker in Borneroord.

1974 **Johannes Oppersma** neemt het stokje van Stellema over**.** Hij is **melkboer** tot 1986.

1980 Te koop Hoofdstraat 74. Opslag / bedrijfsruimte. Voor meerdere doeleinden geschikt.

1986 **Sietse Numan** rijdt met de S.R.V. wagen door het dorp. De SRV-wagen is een rijdende winkel, met voornamelijk zuivelartikelen en kruidnierswaren.

1987 **Jelle Waringa** opent in het rechterdeel van het pand de **sportschool "Keep Fit"** tot 1989.

1994 Eeuwe en Tjitske Nijboer-Wilkens kopen het gebouw van Oppersma en verbouwen het tot **woonhuis**. Ze bouwen er een tuinmuur om heen.

1997 Tjitske Nijboer begint een **winkel in merkkleding** in het pand onder de naam ***"Yellow House"*** (naar de kleur van het huis).

2000 Tjitske Wilkens brengt de winkel over naar Hoofdstraat 53 onder dezelfde naam. Hierna is het woonhuis geworden.

Het gebouw is in 1908 ontworpen volgens de heersende mode. Overal in Nederland verrezen zulke industriële gebouwen. Wat dat betreft geeft het pand een beeld van zijn tijd.

Tjitske Wilkens heeft in het voorste gedeelte haar winkel gehad. Het achterste gedeelte was woonhuis.

Het huis wordt verkocht aan de familie Douwe Blom (van Modehuis Blom in Drachten). Deze familie gebruikt het hele pand als woonhuis.

De sportschool van Waringa was gevestigd in het rechter gedeelte. De ingang was rechts om de hoek. Hier heeft smid Smit ook gewoond, terwijl achter de grote uitslaande deuren de smederij was, en later de garage en opslagplaats voor de rijdende winkel.

Smid Smit aan het werk. Foto's via Henk Smit. Op deze foto is men een ijzeren band om een wiel aan het leggen. Daarbij moest de band met de klompen aangedrukt worden. Eens was drogist Joke de Vroeg daar ook bij en toen Smit het commando gaf: "Aandrukken!" zette De Vroeg zijn schoen ook op de gloeiende band. Gevolg was dat het hete metaal dwars door zijn schoen heen was gegaan. De twee smederijen in Beetsterzwaag opereerden onafhankelijk van elkaar.

HOOFDSTRAAT 76

1832 Eigendom van weduwe Berend Martens Vissia.

1839 Hendrik Martens Vissia, **voerman**, 70 jaar met echtgenote Geertje Lammerts van der Wal, 60 jaar, en vijf kinderen.

1849-'59 Woning van Geertje van der Wal (weduwe van Hendrik Martens Vissia), en Lubbert Hendriks Vissia, **koopman**, Feykje Tulp, echtgenote van Lubbert, en Fokjen Hendriks Vissia en. Het huis had destijds als nummer 87.

Het voermanschap zat deze familie in het bloed. Drie generaties waren koetsier of voerman. Hun echtgenotes werden "wagenaarsche" genoemd. Naast de woning van de Vissia's stond op nr. 78 het koetshuis van de Vissia's. Op oude foto's zijn duidelijk de grote deuren te zien van de "garage".

Foto Berend Maat. Collectie Vellinga

1891-'98 In deze tijd woonde Berend Maat, **fotograaf** in het pand. In 1898 verhuisde de familie Maat naar Assen en later naar Meppel. Hij liet in 1891 het oude huis afbreken en er een winkelpand bouwen dat er heden nog staat.

1899-1907 Wieger Numan vestigt in het huis een **galanteriezaak**. Hij laat ook ansichtkaarten maken, die hij in zijn winkel verkoopt. Ze hangen achter het glas van de winkeldeur. Na het overlijden van Wieger liet Janke Numan zoon Jan wel eens met de fotograaf meegaan, want ansichtkaarten met personen erop verkochten beter.

1907 -1918 Als Wieger Numan is overleden zet zijn weduwe, Janke Numan - van der Veen, de galanteriezaak voort .

1918 De weduwe Numan stopt de zaak en er wordt boelgoed gehouden. Zij vertrekt naar Gorredijk, waar ze in het huwelijk treedt met Dirk Stefanus Wierda (zie Hoofdstraat 50).

1918-1922 Uilke Wierda is hier met zijn rijwielzaak begonnen, en verder gegaan op Hoofdstraat 43.

1922-1937 Albertus Heyerman, smid, bewoont het huis.

1937-1948 Ate van der Werff gebruikt het pand weer als winkel, waar hij **verpakte levensmiddelen en later sigaren** verkoopt. Ate van der Werff was getrouwd met Jinke Schroor hij heeft na de oorlog artikelen geschreven voor de Drachtster Courant. In eerste instantie waren dat raadsverslagen, verkiezingsbijeenkomsten, verslagen van het kantongerecht. Hij kreeg hiervoor 1 ½ cent per regel. In 1950 is hij begonnen met stukjes te schrijven over Beetsterzwaag. Hij vertelde dat hij op het bankje voor de woning met oud-bakker Van der Vegt gesprekken had. Deze man kon mooi vertellen. Daarna vertrouwde Van der Werff alles aan het papier toe. Dit alles duurde tot 1964 toen de fusies van banken begonnen.
In 1946 is de winkel opgeheven en in 1948 kwamen Ate en Jinke in de bank op Hoofdstraat 68. Het was een prachtig huis, ruime kamer. Alleen er zat een nadeel aan, je kreeg minder bezoek met een kamer op de eerste verdieping. In 1961 werd de bank verbouwd door Schulting. In plaats van een wachtkamer, kwamen er volledig afgeschermde loketten met ijzer en elektrische contacten. Dit was wel eerst even wennen. Eens kwam een man klem te zitten, die door Van der Werff en medewerkster T. Brouwer door het hekwerk heen het kantoor in werd getrokken.
De Raiffeisenbank in Beetsterzwaag werd in 1921 in “Het Witte Huis” opgericht. Directeur E. de Graaf van de zuivelfabriek was de eerste voorzitter. Zitting in “Het Witte Huis” één middag in de week en een zaterdagochtend. Kassier was vanaf de

begintijd Jelle Schroor. Schroor was notarisklerk bij notaris Zijlstra. Het begin was moeilijk. Na het eerste jaar kwamen de boeren uit Zuid Drachten er bij. Ze moesten eerst de kat uit de boom kijken. Schroor verdiende rond de honderd gulden. Na het eerste jaar was er een avondzitting ten huize van de kassier te Beetsterzwaag aan de Boslaan. Als je als boer naar een andere bank ging, moest je uittreegeld betalen.
Na jaren werd een poging gedaan om een bank te beginnen aan de Hoofdstraat in de woning van Jan de Haan naast de bakkerij. Het pand was te duur. De woning van M. Gosses werd gekocht voor ƒ25.000,--. Dit bedrag behelsde de aankoop van de woning van wed. Gosses en het nieuwe te zetten bankgebouw met kluis, loketten enz. De bewoners van de aangrenzende percelen waren niet blij met het hoge gebouw. Het ontnam het licht in de naastliggende woning. Het was de eerste woning met centrale verwarming en een grote badkamer. Ook werd er beschikt over een Amerikaanse koelkast. Mevrouw Schroor wilde niet traplopen. Dat hoefde ook niet, omdat er een lift werd ingebouwd. Bob Krikke wilde deze nieuwigheid even uitproberen. Ate liet hem instappen en verbrak daarna het contact. Voor onderhoud aan de lift werd Van Brussel van de Cornelia Stichting ingeroepen. Dit gebouw bezat namelijk zelf ook een lift. De zaak werd geleid door één man: Jelle Schroor. Vooraan was een wachtkamer. De klanten konden wel bij een tafel zitten. De bestuursvergaderingen werden daar ook gehouden. In 1970 is het gebouw voorzien van kogelvrij glas.
Na 8 jaar verkering zijn Ate van der Werff en Jenny Schroor op 3 juni 1937 getrouwd, door ambtenaar Eelke Schroor, een oom van Ate. De huwelijksreis ging van Boornbergum naar Drachten om op de foto te komen. Ze gingen wonen op Hoofdstraat 76. Het was in die tijd behelpen. Er was een elektrisch theelichtje en een radio, verder niets. Er werd veel gelezen, vooral 's zomers uit de bibliotheek, eerst in "Ons Huis", later Lolke Wierda. En natuurlijk de krant, "De Hepkema". Vroeger kwam "De Hepkema" op dinsdag en vrijdag, later werd het een dagblad. (De Hepkema werd uitgegeven in Heerenveen en heette "Het Nieuwsblad van Friesland"). Ook de Drachtster Courant was er. In die tijd was er woningnood. Het echtpaar was blij met de woning waar smid Heyerman op 12 mei was vertrokken. Het was wel een halfsteens gebouw en erg vochtig. Huur ƒ4,-- per week. De woning werd gehuurd van de familie De Jonge van Zwijnsbergen. In 1938 werd Ate van der Werff de tweede man in de Raiffeisenbank. Salaris ƒ50,-- per maand. De winkel bracht datzelfde bedrag op. In de winkel werden verpakte kruideniers- en koloniale waren verkocht. Er waren geen schappen. Deze winkel werd op 4 juni 1937 geopend. Het echtpaar is zo mooi door de oorlog gerold. Na de oorlog werden er geen kruidenierswaren meer verkocht, maar sigaren. Op 31 oktober 1945 werd Ate benoemd tot kassier. Hij was ook secretaris van de brandstoffencommissie. Dit was een mooie baan in de oorlog, geen ausweis, dus niet naar Duitsland. Van der Werff is in 1968 naar Drachten verhuisd en werkte hier verder in de bank. In 1973 hebben hij en zijn vrouw een woning aan de Healwei gebouwd. Toen Van der Werff ophield met werken, had hij een briefje klaar voor zijn vrouw wat er allemaal moest gebeuren. Zij verscheurde het briefje met de woorden: "Tot nu toe is alles goed gegaan, waarom zou dat nu moeten veranderen." Ate van der Werff moest dus even acclimatiseren. Beetsterzwaag heeft hem altijd beziggehouden. Na zijn pensionering heeft hij nog verschillende artikelen geschreven over Beetsterzwaag.

1948 E. Vaartjes start hier een **kruidenierswinkel VéGé**. Ook tabakswaren worden er verkocht. Vaartjes heeft op 5 april 1965 zijn zaak gesloten bij gebrek aan een opvolger. De familie Vaartjes blijft hier wel wonen.

1976-1989 Ans Tolman begint in dit pand een **schoonheidssalon**. In 1989 verhuist ze haar bedrijf naar Hoofdstraat 36 en vestigt hierin tevens een drogisterij samen met haar man.

1994 ***"Gold Style",*** winkel van J.J. de Vries is dit pand gevestigd.

2006 **Galerie voor kunst en design *"Sjoch",*** van Minke Bies opent op 15 juli 2006. De galerie sluit omstreeks 2009 haar deuren.

"14 in dozijn", Hoofdstraat 76 (foto 2013 Jelle Terluin)

2010 Op 1 december van dit jaar opent "14 in dozijn" haar deuren. Een winkel in **lifestyle en accessoires.**

Mevrouw Vaartjes in haar VéGé-winkel, tussen 1948 en '65. Wietze Wedman krijgt een snoepje

Foto via Jaap Weiland.

Hoofdstraat 76 in het jaar 1918
Hier staat de travaille / travalje geheel rechts, de hoefstal. Op de foto rechts Jan Mulder (broer van Bauke Mulder. Foto Collectie Vellinga.

Ansichtkaart ca. 1931; uitg. S. Lingsma, Bazar. Collectie Vellinga

BEREND MAAT
Schilder en fotograaf

In het midden van de 19de eeuw stonden aan de Hoofdstraat op de plaats van het Kruidvat enkele huizen. Eén ervan was bewoond door Jacob Posthuma, **boekverkoper**. Bij hem was ook te verkrijgen de catalogus van het museum van Tinco Lycklama à Nijeholt.
Hij verkocht aan huis. Bij hem waren allerlei formaten kantoor- en schrijfboeken verkrijgbaar. Ook bestond de mogelijkheid om boekwerken en testamenten enz. te laten inbinden..
Had men een boerenknecht nodig, die goed met paarden om kan gaan of een meid-huishoudster, die het botermaken goed verstaat, dan zorgde Posthuma ervoor dat gevraagde personen via een krantenadvertentie konden worden opgeroepen.
Het gezin Posthuma bestond uit Jacob, zijn vrouw Pietje Wouda, afkomstig uit Drachten, en drie zoons en twee dochters. In 1870 komt mevrouw Posthuma te overlijden.
Eén der dochters, Froukje, trad in 1875 in het huwelijk met de uit Hoogeveen afkomstige Berend Maat. Maat verdiende de kost als **huis- en rijtuigschilder**.
Maat en zijn vrouw betrokken een woning achter de Hoofdstraat. Toen Posthuma stopte met de boekhandel, kwam hij naast dochter en schoonzoon te wonen. Na een paar jaar ging hij naar Wolvega, waar één van zijn zoons een boekhandel had.
Berend maakte net als zijn schoonvader gebruik van de mogelijkheid om via advertenties de klanten op de hoogte te stellen van de producten, die bij hem gekocht konden worden. Er was olie en loog verkrijgbaar om witte zeep van te maken of geschikt als wasmiddel voor wolvee. Als het voorjaar aanbrak en velen de schoonmaak-kriebels kregen, dan hield Maat uitverkoop van behangselpapier en randen, borstelwerken, kwasten, sponzen, zeemleer enz.
Maat gaf ook les in hout- en marmerschilderen.
In 1879 hield Jacob Posthuma op met zijn papier- en boekhandel. Berend nam de zaak over. Naast de schilderwerkzaamheden, had ook de fotografie Berends belangstelling en juist daarvoor is hij voor Beetsterzwaag van belang, vanwege de dorpsgezichten en portretten die hij maakte.

In Beetsterzwaag is in de jaren 80 van de 19de eeuw nog geen dorpsfotograaf bekend. Wel is de heer R. Lammers uit Drachten al geruime tijd doende met het fotografisch vastleggen van personen en gebouwen. Al op 17 augustus 1871 liet Lammers het volgende in de Drachtster Courant opnemen:
PHOTOGRAPHIE.
De ondergetekende beveelt zich beleefdelijk aan tot het vervaardigen van Photographische Portretten op papier. Dragten, Aug. 1871 R. Lammers.
Hij is dan nog maar een jaar of achttien. Roelof Pieters Lammers, zoals hij voluit heet, had in Beetsterzwaag een aantal foto's gemaakt van de aan de Hoofdstraat staande belangrijke gebouwen. Hij was het die Fockens State vastlegde, voordat het in 1879 verbouwd zou worden.
Berend Maat zal wel niet onbekend zijn geweest met het bestaan van Lammers.
Maat begon zich ook op de fotografie toe te leggen. Wanneer hij precies begonnen is, is niet na te gaan. De vroegste opnames die nu van hem bekend zijn, stammen uit 1881. Hij nam toen de kiekkast op de rug en vertrok in westelijke richting. Berend ging in de richting van het schoolgebouw, dat iets achteraf stond. Hier meldde hij zich bij de hoofdmeester Albert Prakken. Meester liet personeel en kinderen weten, dat de fotograaf aanwezig was, om schoolfoto's te nemen. De steeg die naar de school liep, was minder geschikt, zodat de groepen zich opstelden aan de Hoofdstraat, voor het kantoor van gemeente-ontvanger Johannes Ids Kisjes. De kleding van de kinderen werd nog even aan een gedegen onderzoek onderworpen. Daarna kon de opstelling plaats vinden. Het hoofd der school kreeg een plaatsje te midden van de leerlingen. Hij hield de stok vast, die hem de nodige steun moest geven, bij zijn zwakke gezondheid. Als Berend klaar is met zijn werk, vertrekt hij weer in oostelijke richting.
Tien jaar later zal dezelfde gebeurtenis weer plaatsvinden. Dan moet Maat in tegengestelde richting lopen. In 1887 is er namelijk een nieuwe school gebouwd op de plaats waar nu de showroom van garage Tolman staat.
Berend kan nu zijn eigen kinderen ook op de kiek zetten. Wat opvalt is, dat op de foto waar Pietje en Everdina Maat op staan, hoofddeksels aanwezig zijn, op de andere schoolfoto's niet.
Berend Maat verhuist met zijn gezin in 1891 naar een woning aan de Hoofdstraat, naast het

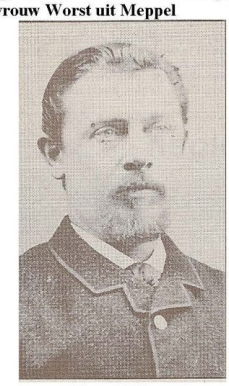
koetshuis, dat westelijk van het Lycklamahuis stond. Het oude pand, een karakteristieke woning met een tuitgevel, werd afgebroken en een nieuw gebouwd door aannemer Hendrik de Herder, die het bouwde voor *f* 1094,- . Diezelfde De Herder bouwde later het Hotel De Herder in 1895, dat door hem is gesticht.
Eerder dat jaar was buurman Jonkheer Jan Anne Lycklama à Nijeholt op 81-jarige leeftijd overleden. Hij was burgemeester van Opsterland geweest.
Of Maat zich meer fotograaf dan schilder voelde is niet meer na te gaan. Bekend is wel dat hij bij inschrijvingen voor schilderwerken aan de hoge kant zat, zodat veel van dit soort werkzaamheden aan zijn neus voorbij ging.
Berend was ook lid van de vereniging "Tot Nut en Genoegen", die optredens en bijeenkomsten had in Hotel "De Klok", nu een Chinees restaurant. Ook logement Boschlust moet in dit verband worden genoemd. Voor de leden van deze vereniging werden toneelstukken opgevoerd. In 1883 heeft Maat spelers en speelsters van de vereniging gefotografeerd. Zij speelden toen het toneelstuk, dat geschreven was door bakker Folkert Beekkerk: "Allegearre Lokkich".

De Van Schaik's

Ook was Berend Maat lid van de schietvereniging "Friso". Twee kleinzoons van Gerben Vrijburg, logementhouder van "De Veemarkt" (op de hoek van de Hoofdstraat en de Vlaslaan), de broers Hugo en Willem van Schaik, waren ook lid van die vereniging. Familie Maat had omgang met de beide broers. Er zijn twee foto's uit die tijd bewaard gebleven, waarop de gezinsleden Maat en Willem en Hugo voorkomen.
In 1898 verlaat het gezin Maat Beetsterzwaag. er vindt een boelgoed plaats, waarin onder meer ter verkoop worden aangeboden: een beste viool, twee harmonica's, tevens kantoorbehoeften en borstelwerken, waaronder honderd flessen beste schrijfinkt. Eind 1898 wordt nog een huis achter de Buurt, bewoond door E. Beiboer en J. v.d. Heuvel, verkocht. Het is eigendom van Berend Maat.
Maat werd in zijn nieuwe woonplaats Assen huisschilder en had een fotozaak. Er was echter weinig werk. Nadien zijn Berend en Froukje naar Meppel verhuisd en Den Haag. In laatstgenoemde plaats kreeg hij via familie werk door het schilderen van onder meer trams.

De beide echtelieden zijn vóór 1920 overleden.

Dit artikel heeft gestaan in:
"De Woudklank" , 3 juni 1999
Schrijvers: Thom Vellinga en Hans de Jong. Foto's Collectie Vellinga, via mevrouw Worst uit Meppel

Berend Maat
en Froukjen Posthuma

KORTE GENEALOGIE VISSIA

Op 19 december 1811 neemt Marten Gerrits, wonende te Beetsterzwaag, in de Mairie Beetsterzwaag de familienaam VISSIA aan voor hemzelf, zijn kinderen en kleinkinderen. Genoemd worden zijn zonen: Berend, oud 46 jaar, Hendrik, oud 41 jaar, Klaas, oud 40 jaar, alle drie wonende te Beetsterzwaag; Ritske, oud 37 jaar te Opeinde, Louke, oud 28 jaar, wonende te Nijega; Jacob, oud 23 jaar, Albert, oud 18 jaar, beiden wonende te Beetsterzwaag; dochters: Barber, oud 47 jaar, wonende te Terwispel; Aaltje, oud 30 jaar, wonende te Doorn; Eelkjen, oud 21 jaar, wonende te Siegerswoude; Grietje, oud 16 jaar, wonende te Beetsterzwaag.
Kleinkinderen: (van Berend) Meindert, 17 jaar, Marten, 14 jaar, Gerrit, 12 jaar, Berend, 9 jaar; (van Hendrik) Lammert, 10 jaar, Janke, 8 jaar, Aukjen, 4 jaar, Willemke, 1 jaar; (dochter van Lubbe Martens, welke overleden is) Janke, 16 jaar te Kortehemmen.
Marten Gerrits Vissia ondertekent met een X op 19 dec. 1811. **Vervolg: zie volgende blad.**

I. **Marten Gerrits Vissia**
geb. januari 1736
overl. 7 febr. 1825 te Boornbergum
gehuwd 1. met
Janke Lubberts
geb. 3 mei 1734 te Noorderdragten
overl. 1774 te Beetsterzwaag
gehuwd 2. met
Stientje Jacobs
Kinderen: elf , 5 uit het 1e en 6 uit het 2e huwelijk, waaronder:

II. **Hendrik Martens Vissia**
geb. ca. 1770
overl. 27 maart 1845 te Beetsterzwaag
wagenaar (voerman, koetsier)
gehuwd 20 okt. 1799 te Lippenhuizen, met
Geertje Lammerts v.d. Wal
geb. ca. 1780
overl. 7 okt. 1852 te Beetsterzwaag
"wagenaarsche" genoemd
12 kinderen, allen geboren te Beetsterzwaag, waaronder:

III.7. **Lubbert Hendriks Vissia**
geb. 20 febr. 1814 te Beetsterzwaag
overl. 28 okt. 1893 te Beetsterzwaag
koopman
gehuwd 21 nov. 1852 te Beetsterzwaag, met:
Feykje Tulp
dochter van Sasker Tulp en Minke de Vries
geb. 20 juli 1820 te Leeuwarden
overl. 18 okt. 1876 te Beetsterzwaag
5 kinderen, allen geboren te Beetsterzwaag, zie IV. 1 t.m. 5

III.10. **Gerrit Hendriks Vissia**
geb. 26 apr. 1823 te Beetsterzwaag
overl. 27 mei 1868 te Beetsterzwaag
boer op nr.8 aan het Kerkepad Oost te Beetsterzwaag; na 1850 in Haule; in 1860 weer terug in Beetsterzwaag.
gehuwd 1. 12 mei 1848 te Beetsterzwaag, met:
Gaitske Abelius van der Vegt
dochter van Abelius v.d. Vegt en Trijntje Martens Noorbeek
geb. 12 okt. 1828 te Oldeboorn
overl. 16 juli 1852 te Haule
Uit dit huwelijk 2 kinderen:
Abelius (1849) en Hendrik (1851)
Gehuwd 2. 4 nov. 1854 te Ooststellingwerf, met
Jantje Hylkes Stellingwerf
dochter van Hylke Beniers Stellingwerf en Antje Hendriks Seyen
geb. 20 dec. 1829 te Makkinga
overl. 2 juli 1864 te Beetsterzwaag
Uit dit huwelijk 5 kinderen:
levenloos kind (1855); Hendrik (1856); Hendrik (1858); Anna (1860) en Hielke (1863)

IV. 1 **Minke Lubberts Vissia**
geb. 16 sept. 1853 te Beetsterzwaag
overl 21 maart 1895 te Beetsterzwaag
ongehuwd

IV.2 **Geertje Lubberts Vissia**
geb. 9 mei 1855 te Beetsterzwaag
overl. 24 nov. 1943 te Assen

IV.3 **Hendrik Lubberts Vissia**
voerman (koetsier)
geb. 3 juli 1856 te Beetsterzwaag
overl. 16 febr. 1926 te Beetsterzwaag
ongehuwd

IV.4 **Gesina Lubberts Vissia**
geb. 22 okt. 1857 te Beetsterzwaag
overl. 20 mei 1924 te Beetsterzwaag
ongehuwd

IV.5 **Sasker Lubberts Vissia**
geb. 3 nov. 1859 te Beetsterzwaag
overl. 5 juni 1867 te Beetsterzwaag.

Hendrik Vissia woonde met zijn drie zusters Minke, Geertje en Gesina in een huis achter "De Posthoorn". Het was een woning, waarbij je moest oppassen dat je je hoofd niet stootte.

Vervolg naamsaanneming:
Zijn zonen verschijnen voor de Maire der gemeente Beetsterzwaag op 20 december 1811 en verklaren dat hun vader nog in leven is. Eén ondertekent met een X de andere met een geschreven handtekening

Hendrik Vissia met één van zijn zusters naast zijn "glêzen wein".
Hij vervoerde naast goederen ook passagiers. Foto gemaakt achter De Posthoorn.
Foto 1903 / 1904
Bron: Album Fockema Andreae, Museum Opsterlân Gorredijk. Coll. Vellinga.

VRACHTRIJDERIJEN IN BEETSTERZWAAG

Met een modern woord zouden we de vrachtrijderijen ZZP-ers kunnen noemen (Zelfstandigen Zonder Personeel). In Beetsterzwaag zijn er verscheidene geweest. Mensen die hier hun brood mee verdienden. Er was namelijk altijd wel wat te vervoeren tussen de dorpen onderling en naar de steden in de verte. Er komen hier en daar enkele voorbij, zoals Vissia en Schroor, maar er zijn er meer geweest.
Hier een bloemlezing uit de advertenties en nieuwsberichten:

VRACHTKAR.
Ondergeteekende maakt aan de ingezetenen van **Dragten en omstreken** bekend, dat hij dagelijks met een vrachtkar rijdt van **Beetsterzwaag naar Gorredijk en Dragten.** Door eene soliede en eerlijke bediening tracht hij de gunst van een ieder waardig te worden.
Pakjes en **boodschappen** gelieve men te bezorgen vóór 4 ½ uur bij G.R. KUIPERS te *Dragten.*
Beetsterzwaag **C. SLUITER**

Nieuwsblad van Friesland 25 sept. 1901

Te koop: VRACHTRIJDERSZAAK Beetsterzwaag, Gorredijk, Drachten met tramkar en hond. Adres: **G. Geertsma**, Beetsterzwaag. (Een tramkar was zo gebouwd dat de wielen over de rails van de tram konden rijden. Er zijn diverse aanrijdingen geweest tussen deze karren en de tram. Hondenkarren waren gewoon in die tijd).

Op 2 oktober 1901 heeft G.M. Geertsma zijn vrachtrijderij overgedragen aan **E. Lukkes.**

Nieuw Advertentieblad 6 maart 1901

H. Vissia, Beetsterzwaag, vraagt voor twee maanden een vlugge arbeider met kost en inwoning (Zondags desverkiezend vrij). Omgang met paarden geen vereiste.

Nieuwsblad van Friesland 2 november 1901

G. Vollema, te Beetsterzwaag, denkt vanaf dinsdag a.s. met eene vrachtkar te rijden op Gorredijk en Drachten v.v. Beleefd aanbevelend.

Nieuwsblad van Friesland 7 maart 1903

Te koop: Een beste in alles makke zware kedde en een bijna nieuwe wagen op veeren, zeer geschikt voor een venter, bakker of vrachtrijder, bij **B.J. Slofstra** te Beetsterzwaag. aan hetzelfde adres een gebruikte schoenmakersmachine te koop, alles voor een billijke prijs.

Nieuwsblad van Friesland 2 maart 1910

Te koop: een vrachtkar en een slede bij **wed. Vollema,** Beetsterzwaag.

Nieuwsblad van Friesland 25 november 1905

Te koop: drie beste jonge trekhonden met een nieuwe hondensjees. Te bevragen bij vrachtrijder **J. Douma** te Beetsterzwaag.

Drachtster Courant 2 mei 1908
Voorloopig bericht.
Ondergeteekende maakt hierdoor aan het geachte publiek van BEETSTERZWAAG, GORREDIJK, DRACHTEN, LIPPENHUIZEN en Omstreken bekend, dat hij de **VRACHTRIJDERIJ** op genoemde dorpen den 5den dezer van J. DOUMA **OVERNEEMT.**

Hopende door een flinke gereede en nette bediening zich een ieders gunst waardig te maken.
Onder minzame aanbeveling, **Ritske Postma.**

In de Drachtster Courant van 6 mei 1908 maakt J. Douma bekend dat Ritske Postma zijn vrachtrijderij per 5 mei van dat jaar overgenomen heeft.

Vissia bij de Poostbrug, 1902. Fotoalbum Fockema Andreae. Collectie Vellinga

Nieuwsblad van het Noorden 18 januari 1913
Stalhouderij, voermanderij, melktapperij. Uit de hand te koop. **H. Vissia.**

Nieuwsblad van Friesland 15 maart 1913
Te koop een sterke kar op veeren met kedde- en hondestokken, een kozijn met een stel deuren, hoog 1.80 bij 2 m. Tevens zeer geschikt bouwterrein voor burger- of rentenierswoning. Te bevragen bij **E. Lukkes**, vrachtrijder Beetsterzwaag.

Ondergeteekende maakt aan zijn geachte begunstigers bekend, dat wegens dienstplicht, zijne **VRACHTKAR** gedurende dien tijd zal worden waargenomen door zijne VROUW.
Vriendelijk aanbevelend, **E. LUKKES, vrachtrijder B.zwaag-Gorredijk- Dragten.**
Advertentie uit de Drachtster Courant van woensdag 5 augustus 1903

Nieuwsblad van Friesland 10 mei 1918
Beets, Beetsterzwaag, Olterterp e. o.
Ondergeteekenden, allen **Voerlui,** wonende in genoemde dorpen, berichten aan het publiek dat zij de rekeningen voortaan om het halfjaar zullen rondzenden.
Tevens ongeveer 200 M. **Kippegaas** bij eerstondergeteekende te koop.
K. Lingsma , H. Hofstra te Beets
H. de Vries , W. Wedman te Beetsterzwaag.

25 maart 1925

> OLTERTERP, -- De vrachtwagen van **Lukkes** werd Vrijdagavond niet ver van het Wittehuis alhier zoodanig door een auto van Drachten aangereden, dat de wagen geheel vernield werd. De vrachtgoederen bleven onbeschadigd. Door den bestuurder der auto is schadevergoeding toegezegd.

Drachtster Courant 8 december 1925

VRACHTRIJDERIJ.

Wegens ziekte UIT DE HAND TE KOOP een sinds jaren goed beklante VRACHTRIJDERIJ van Beetsterzwaag op Drachten, Gorredijk, Lippenhuizen, en één wekelijksche rit op Heerenveen.

Te bevragen bij den eigenaar R. POSTMA, Beetsterzwaag.

Drachtster Courant 11 december 1925

Ondergeteekende bericht bij deze aan zijn geachte cliëntèle dat hij zijn **VRACHTRIJDERIJ** heeft overgedragen aan den Heer M. ZWANENBURG, en brengt hierbij tevens zijn oprechten dank voor het groote vertrouwen, hem nu reeds jaren geschonken, terwijl hij zijn opvolger als zoodanig met de volste vrijmoedigheid kan aanbevelen.

B'zwaag R. POSTMA.

Verwijzende naar bovenstaande, maakt ondergeteekende bekend, dat hij de vrachtrijderij van R. POSTMA heeft overgenomen. Hopende zich door een reële bediening een ieders gunst en vertrouwen waardig te maken.

B'zwaag M. ZWANENBURG.

Zwanenburg komt in het algemeen adresboek van de provincie Friesland anno 1928 niet voor. Omdat Ritske Postma daar wel in voorkomt als vrachtrijder, nemen we aan dat hij de vrachtrijderij weer overgenomen heeft. Ook omdat hij in 1943 zijn 35-jarig jubileum viert. Met ingang van 8 april 1946 doet Postma zijn vrachtrijderij over aan Siebe Lageveen.

Roel van der Heide was een keer met vrachtrijder Postma naar Gorredijk gereden. Toen Postma een pakje ging bezorgen ging Roel van de kar en maakte een wandelingetje. Toen Ritske terugkwam brak het zweet hem uit. Roel weg! Gelukkig heeft hij hem weer kunnen onderscheppen.

1932 **J.G. de Haan** te Beetsterzwaag draagt op 1 april zijn vrachtdienst over aan **A. van der Vaart.** In dat jaar is Albert van der Vaart getrouwd met Hendrikje Pultrum.

1935 Wordt in het Nieuwsblad van Friesland geadverteerd door A. v.d. Vaart met een **vrachtautodienst.** In 1936 biedt hij zijn Chevrolet vrachtwagen te koop aan. Ook in 1937 wordt de vrachtautodienst nog genoemd.

Op donderdag 16 juli 1987 schrijft Hans de Jong in "'n Plaatsje mei 'n Praatsje" in De Woudklank een artikel over de vrachtrijders Geert en Gerrit de Boer uit Drachten getiteld: ***"Perikelen met railpiraten"***. Enkele aanhalingen hieruit:

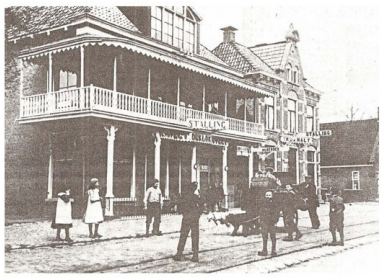
Aanvankelijk was de bodedienst, die de De Boer's onderhielden van Drachten naar Gorredijk te voet; later met een kruiwagen en in het laatst van de 19de eeuw met de hondenkar.

"Als de tram begint te rijden betekent dat natuurlijk concurrentie, maar vindingrijke vrachtrijders maken van de nood een deugd. Ook Geert de Boer. Hij laat een kar maken, waarvan de wielen precies op de rails passen en laat honden verder het werk doen. Deze wijze van vervoer is niet van gevaar ontbloot. Het gebeurt meermalen, dat de tram zo'n hondenkar aanrijdt of door onachtzaamheid of door het feit dat trams niet altijd op de vastgestelde uren passeren. In de bocht bij het Koningsdiep slaat donderdag 7 juli 1892 het noodlot toe. De vrachtkar van Geert de Boer met twee honden er onder en twee bestuurders er op, snelt langs de rails. Op hetzelfde ogenblik komt van de andere kant een zandtram opstomen, die al vlak bij is. De beide mannen doen nog een uiterste poging de kar uit de rails te lichten, doch de machinist die met alle kracht remt, roept hen toe: 'Kerels, ga toch weg of je

raakt er zelf onder!' Ze springen vervolgens in de onderwal en op datzelfde ogenblik vindt de botsing plaats. De kar vernield en één van de honden wordt gedood.
In de krant van 14 juli lezen we dat de directie van de N.T.M. (=Nederlandsche Tramweg Maatschappij) bij de justitie te Heerenveen een klacht tegen de vrachtrijder Geert de Boer van Drachten indient. Uit het onderzoek door de justitie blijkt dat de tram zeer langzaam reed (het ongeval gebeurde in een bocht) en de machinist bovendien nog uit alle macht remde. De rechter vindt de schuld bij Geert de Boer liggen en veroordeelt hem tot een boete van ƒ25,-, subsidiair twintig dagen hechtenis. Om voorgoed een einde te maken aan de lastige tramkarren wendt de directie van de N.T.M. in Heerenveen zich tot de besturen der gemeenten, waar zich de tramlijnen bevinden, met het verzoek om, met het oog op de veiligheid verbodsbepalingen vast te stellen voor het rijden met hondenkarren op de tramrails, waartegen de directie geheel machteloos staat. De directie had enkele karrijders laten vervolgen, maar die werden vrijgesproken.

Truc

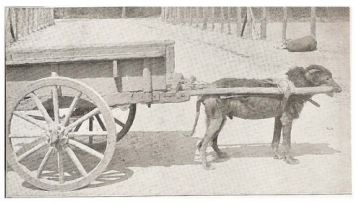
Met 1 april 1893 komt er eindelijk een verordening inhoudende het verbod in de provincie Friesland over de tramrails te rijden 'met karren met daarvoor ingerichte wielbanden, van flenzen voorzien'. De vrachtrijders reageerden met het nemen van proeven , om na april toch over de rails te rijden en niet de verordening te overtreden. Een van de proeven lijkt succesvol. De flenzen zijn van de wielbanden afgenomen en de hoepen naar binnen aflopend gesmeed. De kar blijft evengoed op de rails als met wielen met flenzen. De politie houdt de tramlijnen voortaan goed in het oog en ontgaat het niet, dat de tramkarrijders als voorheen de trambaan gebruiken. Zij hebben echter de flenzen van de wielen genomen. Aan de rechter nu uit te maken of dit al of niet geoorloofd is, gekeken naar de provinciale verordening."

Beetsterzwaag circa 1915, voor Hotel "De Klok".
De man met de hondenkar is Jan Douma

"Vergeet ze niet die roerend smeekend' oogen; zij vragen dat uw hulp, uw mededoogen hun moeilijk lot verzacht!"

Bond tot bescherming van den trekhond.

DE WINKEL VAN WIEGER NUMAN

Uit: Artikel in de Woudklank van 10 augustus 1989 door Hans de Jong naar gegevens van Thom Vellinga.

Schipperszoon Wieger Numan had in de eerste jaren van de 20ste eeuw een winkel in Beetsterzwaag. Hij was behalve koopman ook fotograaf. In zijn winkel waren dan ook diverse ansichtkaarten te koop.

De afstamming van de Numan's:

I. Jozef Numan, Schipper van beroep
Zoon van Karel Jozefs Numan en Rinske Jans Kooi
Geboren 13 maart 1839 te Kortehemmen
Overleden 3 november 1917 te Kollumerland
Gehuwd 15 mei 1869 te Drachten met:
Eelkjen Meyer
Dochter van Wieger Eizes Meyer en Sietske Jacobs Hoekstra
Geboren 18 januari 1842 te Drachten
Overleden 11 oktober 1914 te Opsterland
Kinderen:

1. Karel, geb. 19 dec. 1869 te Smallingerland
2. **Wieger**, geb. 11 maart 1873 te Drachten
3. Sietske, geb. 29 nov. 1876 te Tietjerksteradeel
4. Rinskje, geb. 24 mei 1879 te Rauwerderhem
5. Jan, geb. 15 jan. 1882 te Dantumadeel
6. Maaike, geb. 28 okt. 1884 te Opsterland.

II. Wieger Numan, winkelier / fotograaf
Geboren 11 maart 1873 te Drachten
Overleden 5 maart 1907 te Beetsterzwaag
Gehuwd 20 mei 1898 te Beetsterzwaag met:
Janke van der Veen
Dochter van Jan Oeges van der Veen en Aafke Alberts Kirkenier
Geboren 2 februari 1875 te Beetsterzwaag
Overleden 31 december 1948 te Beetsterzwaag
Kinderen:
Jan, geboren 4 april 1899 te Beetsterzwaag.
Eelkje (Eke) geb. 20 dec. 1906 te B'zwaag.

Wieger en Janke woonden eerst een tijdlang bij Jan Oeges en Aafke in. In mei 1899 betrok het echtpaar de zaak, nu Hoofdstraat 76, het pand dat Berend Maat, de fotograaf en boekhandelaar, had laten bouwen.
Winkelier Wieger Numan maakte omstreeks 1905 een duidelijke foto van zijn bedrijf. Buiten tegen de muur hangen Friese klokken (regulateurs) en ook zijn er spiegels uitgestald. Ansichtkaarten zijn er te bezichtigen achter het glas van de winkeldeur.
Wieger had een speciale belangstelling voor extreem kleine mensenkinderen. Een van de kaarten die door hem zijn uitgegeven was die van kleine Anne Jager uit Smalle Ee. Onder die kaart staat in rode letters: Geboren te Smalle Ee bij Drachten, 24 september 1869, groot 1.11 cm. Uitg. W. Numan, in fotoartikelen, Beetsterzwaag.
In 1907 overleed Wieger Numan. Zijn vrouw zette toen de zaak voort. In 1918 werd er boelgoed gehouden ten huize van wed. W. Numan.
Janke Numan-van der Veen vertrok naar Gorredijk waar ze in het huwelijk trad met een weduwnaar en heette voortaan voor de wet Janke Wierda-van der Veen. Haar man, Dirk Stephanus Wierda had in de Hoofdstraat van Gorredijk een textielzaak. Hij was gevestigd in het herenhuis dat daar in de 19de eeuw gebouwd was door vervener Bouwer. Na een verblijf in Sneek kwam het echtpaar wonen aan de Boslaan in Beetsterzwaag.
In augustus 1930 openden Dirk en Janke in de Hoofdstraat van Beetsterzwaag een nieuwe zaak in galanterieën, huishoudelijke en luxe artikelen. Deze zou later door zoon Lolke en zijn vrouw Stien de Visser worden overgenomen.

De zoon uit het eerste huwelijk van Janke,
Jan Numan bouwde later tegenover de oude winkel van zijn ouders een nieuwe textielwinkel, op de hoek van de Hoofdstraat en de Kuiperslaan.

Franco thuis
ABDIJSIROOP
dezelfde als van Veldman, van AKKER,
kost 80 cent de flesch, bij
W. NUMAN, te Beetsterzwaag.

Uit de Drachtster Courant 7 dec. 1904

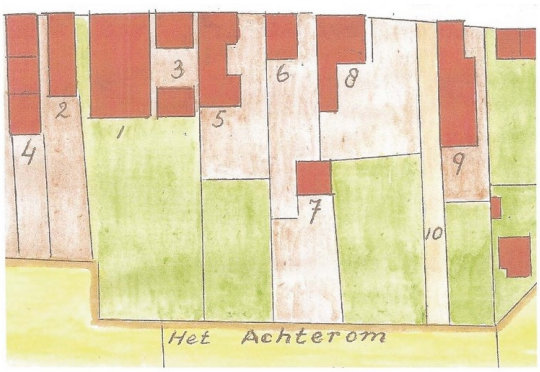
Het huis van de familie ANDREAE

HET ANDREAEHUIS

Voordat we de tekst van het verhaal van Ernst Huisman laten volgen over dit huis en de familie Andreae, kijken we eerst naar de situatie van 1832, toen het Kadaster begon. Hoe zag de omgeving er toen uit? Volg de nummers op het kaartje:

1. Het "Lycklamahuis", dat in aanleg tussen 1823 en '25 gebouwd is door Catharina Aebinga van Humalda, tweede echtgenote van Reinhard baron van Lynden
2. en 3. Gebouwen, die waarschijnlijk door Jhr. Jan Anne Lycklama à Nijeholt na 1836 zijn afgebroken om het huis een rianter uiterlijk te geven. Men wilde in een tuin wonen en daar was ruimte voor nodig. De gebouwen waren volgens het kadaster eigendom van Catharina Aebinga van Humalda.
4. Het huis dat we op foto's kennen met een grote deur aan de voorkant en waarschijnlijk aanvankelijk een koetshuis zal zijn geweest. Nu de tuinmanswoning met aan de oostzijde de ingemetselde wapensteen van het voormalige Nieuw Fockens. In 1832 eigendom van de erven Marten Vissia. De zoon Hendrik Martens Vissia was 'wagenaar' (voerman, koetsier). Vandaar waarschijnlijk die grote deuren in de gevel.
5. De Herberg "Het Lands Welvaren", waar Andries Hinnes van der Veer de scepter zwaaide als **herbergier.** Deze herberg moest in 1837 het veld ruimen voor de bouw van het nieuwe koetshuis, nu de raadzaal van de gemeente Opsterland.
6. In 1832 wordt hier als eigenaar genoemd Errit Sytzes Sytzama, Assessor (= wethouder) van Opsterland.
7. Ook dit pand is van dezelfde eigenaar.
8. Huis en erf van de **timmerman** Adolf Cop
9. De **grofsmederij**; eigendom van Everhardus Terhorst, koopman te Leeuwarden
10. De Freulesingel

Ten zuiden van de erven liep het Achterom.
De landerijen aan de zuidkant waren bouwland.

HET HUIS ANDREAE

door
Ernst Huisman

Verschenen in 'De Laatste Woensdag' ; blad van het gemeentehuis van Opsterland dd. december 1975

In het begin van de 19de eeuw stond hier het huis van de timmerman Adolf Hendriks Cop, die er zelf met zijn gezin woonde. Dit huis stond op de westelijke helft van het perceel. (kaartje nr. 8)
Het huis met erf en tuin werd omstreeks 1833 van Adolf Cop gekocht door Arnold Andreae uit Workum, die in 1804 in Leeuwarden was geboren en zich in november 1833 met zijn vijf jaar jongere vrouw en hun in 1832 geboren dochter Wilhelmina Amelia Catharina in Beetsterzwaag vestigde. Hij liet de timmermanswoning afbreken en ter plaatse het riante huis bouwen dat heden de werkkamers van de burgemeester en wethouders van de gemeente Opsterland bevat.

Omdat de geschiedenis van dit huis nauw verbonden is met die van de familie Andreae, volgen eerst hierover enkele gegevens.
De naam Andreae is afkomstig van Gatse Andries uit Hitzum bij Franeker, die zich in 1676 onder de Latijnse naam (in die tijd gebruikelijk) aan de Franeker universiteit als student in de wijsbegeerte en talen liet inschrijven.
Zijn achterkleinzoon Daniel Hermannus was procureur aan het Hof van Friesland. Hij was de vader van de Beetsterzwaagse **notaris**, die in 1831 was getrouwd met Geeske Fockema, dochter van de Leeuwarder geneesheer Sybrandus Fockema. Toen zij zich in Beetsterzwaag vestigden, hadden ze dus een dochter. In 1844 werd nog een zoon geboren Sybrandus Johannes, die professor werd in Leiden. Deze kreeg op 17-jarige leeftijd, bij Koninklijk Besluit van 23 februari 1862, toestemming de naam van zijn moeder aan de zijne toe te voegen, zodat de naam Fockema Andreae ontstond. De ambtenaar van de Burgerlijke Stand, de toenmalige burgemeester Jonkheer Jan Anne Lycklama à Nijeholt, maakte hiervan een kanttekening bij de geboorteakte van Sybrandus Johannes.
Het notarishuis is dus omstreeks 1835 gebouwd. De bijbehorende tuin reikte tot het 'Achterom', het pad dat langs de zuidkant van het dorp achter de bebouwing langs liep, zoals aan de noordkant het Kerkepad lag. Het Achterom liep ongeveer langs de achterkant van de huidige tuin van het perceel Hoofdstraat 84/86, zodat de onmiddellijk bij het huis horende tuin nagenoeg dezelfde diepte heeft gehouden.
Op 24 oktober 1903 loofde Jhr. A. Lycklama à Nijeholt vijfentwintig gulden premie uit aan degene "die met goede bewijzen aantoont, wie herhaaldelijk en met name op zondag 4 october j.l. het hekje tusschen de zoogenaamde Striepe en de wandeling ten zuiden van de Buurt te Beetsterzwaag, achter het huis van Jhr. Lycklama verbroken heeft."
Het pad is afgesloten, voor zover het betreft het gedeelte tussen Boslaan en Freulesingel, toen Augustinus Lycklama à Nijeholt het Lycklamahuis bewoonde (1903 – 1906). Een restant van het pad is nog aanwezig tussen de Freulesingel en de Skoalleane. Dit pad is nu de uitgang van het parkeerterrein tussen de huizen aan de Skoalleane en de Freulesingel. Meer westelijk lag het Achterom ter plaatse van de huidige Molenlaan, met daaraan onder andere de "Kombuis".
In de eerste jaren dat hij hier woonde, kocht Andreae twee aan de westkant van zijn bezit hieraan grenzende woningen met erf, één aan de straat, en één halverwege de diepte van zijn perceel (nrs. 6 en 7 op het kaartje). Eerstgenoemd huis, dat hij al spoedig weer verkocht, heeft tot 1904, toen het werd afgebroken, gestaan op de plek waar toen de binnenplaats van het koetshuis kwam. Van mei 1870 tot de afbraak is het bewoond geweest door Sake Sjoerds Bijlsma, koetsier en huisknecht bij de familie Lycklama à Nijeholt. Het tegen de oostkant van het koetshuis liggende huis was sinds 1854 eigendom van die familie.
Het andere perceel is steeds onderdeel van het bezit van de familie Andreae blijven uitmaken. Dit huis stond, volgens de huidige situatie, juist binnen de tuin van

perceel 84/86, grenzend aan de in december 1975 afgebroken tuinmuur. Het werd in het midden van de 50-er jaren van de 19de eeuw ontruimd en zal al gauw daarna zijn afgebroken, al vermeldt het Kadaster eerst in 1881 dat het is verdwenen. 1) Laatste bewoner was de timmerknecht Pieter Siebes Huizinga.
Aan de westkant van het eigenlijke notarishuis stond hier tegenaan een klein gebouwtje, dat kadastraal tot het zelfde perceel behoorde. Mogelijk was dit van ouds het notariskantoor. Eerst in de 80-er jaren van de 19de eeuw wordt voor dit pand een bewoner genoemd, namelijk Ebele Sjoukes Hemminga. Na diens dood in 1913 (zijn vrouw was al in 1910 overleden) woonden hier nog tot 1917 zijn zoons Sjouke en Rinze. In dat jaar werd het pand (weer?) notariskantoor, namelijk van **notaris** Zijlstra.
In 1930 liet Anna Adriana Clara Cornelia Grundtmann, die in dat jaar trouwde met Jonkheer Joan de Jonge van Zwijnsbergen, het in 1928 door haar gekochte huisje afbreken en ter plaatse onder architectuur van A. Baart uit Leeuwarden de huidige, iets achteruit liggende aanbouw maken met dezelfde breedte als de afgebroken woning. Een aanbouw die in het kader van de komende verbouwing tot gemeentehuis weer gaat verdwijnen.

De muur die de westelijke scheiding vormt van de notaristuin zal vóór 1904 gebouwd zijn. De grootvader van mevrouw De Jonge van Zwijnsbergen, Augustinus Lycklama à Nijeholt, had het Lycklama-huis geërfd van zijn in augustus 1902 overleden zuster Eritia Ena Romelia. Van zijn woonplaats Apeldoorn uit vestigde hij zich hier in april 1903. Hij liet, zoals we zagen, het huis (nr. 6) naast het koetshuis afbreken en ter plaatse een ommuurde binnenplaats maken, waarbij ook de daarbij aansluitende tuinmuur zal zijn opgericht.
Aan de zuidkant van het Achterom lag hieraan een perceel bouwland, waarvan notaris Andreae in 1840 de oostelijke, recht achter zijn huis liggende helft kocht van Jan Anne Lycklama à Nijeholt. Het betreft het gedeelte van de tuin dat nu hoofdzakelijk in beslag wordt genomen door de boomgaard. De zuidelijke grens is in het terrein nog duidelijk te herkennen, doordat de westelijke grenssloot daar doodloopt en een er achter liggende, eveneens bij de Lycklamatuin horende overhoek afwijkend met stameiken beplant is. Jan Anne was een jaar tevoren eigenaar van het hele perceel geworden, door dit aan te kopen van de erven van zijn vrouw's oom Frans Godard Ayso Boelens baron van Lynden. De westelijke helft van het perceel hield hij en is nadien steeds eigendom van de familie Lycklama à Nijeholt gebleven. Het vormt nu het middelste gedeelte van de "Lycklamatuin". Wanneer de notaris het aangekochte bouwland heeft veranderd in tuin (eventueel met een boomgaard) is niet bekend. In ieder geval wordt in de akte van 29 september 1879, waarbij tot scheiding van de bezittingen van de in 1873 overleden notaris wordt overgegaan (zijn vrouw was 21 maart 1879 overleden, vandaar de scheiding in september van dat jaar) , het betreffende perceel al omschreven als "eene groote tuin". De vóór in dit gedeelte staande treurbeuk, de bonte esdoorn en de tamme kastanje rechtvaardigen de veronderstelling dat dit perceel al lang vóór die tijd als tuin moet zijn ingericht.

Zoals we zagen had het notarisechtpaar twee kinderen. De dochter Wilhelmina trouwde in 1854 met Mr. Justus Datho Quintus, die hier ontvanger der registratie was. Dit echtpaar woonde de eerste jaren van hun huwelijk op Hoofdstraat 62.
De zoon van de notaris, Sybrandus Johannes, werd hoogleraar in Leiden en een bekend rechtshistoricus. Hij trouwde in 1870, toen hij als 25-jarige als kantonrechter in Lemmer werkzaam was, met de 19-jarige Elisabeth Reinardina Tonckens, dochter van de Beetsterzwaagse geneesheer Joachimus Lunsingh Tonckens, die van 1865 tot 1873 burgemeester van Opsterland was. Hij was de erfgenaam van de vermaarde Van Teyens-erfenis (Oene van Teyens, overleden in 1866).

Na het overlijden van mevrouw Andreae-Fockema in maart 1879 werden huis en tuin eigendom van haar zoon Sybrandus Johannes, de Leidse professor. Hij verhuurde ze met ingang van november

1881 aan Matthijs Nicolaas Wijt. Deze was in september van dat jaar burgemeester van Opsterland geworden, wat hij bleef tot november 1888. Hij vertrok in april 1889 naar Nijmegen.
Als bewoner van het huis werd hij opgevolgd door de in Kollum geboren **notaris** Klaas Keuning, die zich al in augustus 1880 elders in Beetsterzwaag gevestigd had. Dit tweede notaris echtpaar bewoonde tot hun dood het pand met hun kinderen. De notaris overleed in juli 1916, zijn vrouw Iemkje Sevenster (geboren in Menaldum) in februari 1917.
Professor S.J. Fockema Andreae was eigenaar van het huis gebleven. Zijn gezin logeerde 's zomers geregeld in Hotel De Herder. Omdat de professor ook hier wilde studeren en het hotel hem daartoe niet voldoende gelegenheid bood, liet hij in 1902 in de tuin van het vroegere ouderhuis, vlak bij de tamme kastanje, een ruime koepel bouwen. Hier kon hij zich ongestoord aan zijn studie wijden. Hij zal hiervoor wel een regeling met zijn huurder, notaris Keuning, hebben getroffen. Het gebouwtje staat bij de oudere Sweachsters nog wel bekend als de Notaris-koepel, hoewel hij dus, althans oorspronkelijk, niet door de notaris werd gebruikt.

De notariswoning met tuin had professor Fockema Andreae in 1917, na de dood van notaris Keuning, verkocht aan diens opvolger Roelof Zijlstra. Deze was, evenals zijn vrouw Anna Landmeter, afkomstig uit Makkinga en kwam in mei 1917 uit Gorredijk, waar hij ruim zes jaar op een notariskantoor had gewerkt.
Zijlstra richtte de door Sjouke en Rinze Hemminga verlaten woning in tot kantoor. In tegenstelling tot zijn voorganger, die zijn kantoor had in de oostelijke achterkamer met toegang vanaf de Freulesingel (ook Melkerssingel genoemd; nr. 10), kon hij dus de hele "kast" als woning gebruiken.
Het derde notarisechtpaar dat geen kinderen kreeg, woonde hier tot november 1927, toen zij hun nieuw gebouwde huis (Hoofdstraat 40) betrokken. Het oude notarishuis werd daarna verkocht.

Het huis werd gekocht door Anna Grundtmann, die het grootste deel van de oude notaristuin inclusief koepel bij haar achtertuin van het Lycklamahuis voegde.
Het huis werd daarna door verscheidene families bewoond, doch niet meer als bedrijfspand gebruikt.
In 1971, na het overlijden van Jonkheer Joan de Jonge van Zwijnsbergen, werd het pand tezamen met het Lycklamahuis door de gemeente Opsterland gekocht en met nieuwbouw ingericht als gemeentehuis. Dit complex werd in 1977 geopend en in gebruik genomen.

1) Deze woning was de tuinmanswoning met loods, druiven-en bloemenkast en fraai kippen- en duivenhok en is in 1881 afgebroken.

.

Notaris Arnold Andreae
ca. 1865

Geeske Fockema
ca. 1865

Foto anno 1904: uit het familiealbum van de familie Fockema Andreae (Mus. Opsterlân) Het rechter huis is in 1904 afgebroken en het tweede huis van rechts in 1930 om plaats te maken voor een nieuwe aanbouw aan het Andreaehûs. Foto's boven via E.Huisman, uit "De Laatste Woensdag". Foto onder via Museum Opsterlân.

Deze foto is genomen in de zomer van 1975 vóór de verbouwing van het Lycklama- en Andreaehûs tot gemeentehuis. De aanbouw aan het Andreahûs is nog aanwezig evenals de tuinmuur. Het prieeltje staat nu nog aan de andere kant van de Lycklamatuin. Tussen het Andreaehûs en het koetshuis is in de tuin van het Andreaehûs het nieuwe gemeentehuis verrezen, waarbij de tuinmuur en de aanbouw van het Andreaehûs is afgebroken. Het nieuwe gemeentehuis werd op 17 juni 1977 geopend door de heer Rijpstra, Commissaris der Koningin in Friesland. (Foto: Thom Vellinga)

De aanbouw aan het Andreaehûs in de jaren 1930-'31.
Architect: A. Baart te Leeuwarden.

Foto: H. Mellema, Leeuwarden,
via gemeente Opsterland.

Bij de verbouwing tot gemeentehuis in 1976 is deze aanbouw afgebroken om plaats te maken voor de toegang tot het nieuwe gemeentehuis.

Nieuwsblad van Friesland
28 oktober 1936

Een oud vriend herdacht

door
J.H. van der Zee

Lange jaren heeft hij naast ons gewoond, de heer P.P.P., meer gepreciseerd als Pieter Pieters Posthuma, op het oosteinde en wel aan de zuidkant van het gebuurte te Beetsterzwaag. behoorende tot de "kleine burgerij", was hij voor jaren een bekende en betekenisvolle persoonlijkheid in mijn geboorteplaats.

Op dat Oosteinde stond een driewoningencomplex: één geheel, bewoond door drie huisgezinnen en behoorende aan wijlen een notabele van de plaats, de heer Wobbe van der Vegt. Zulk een architectonisch trio was er nog één: meer in het midden van het gebuurte, ten oosten van café "De Posthoorn" ten aanzien van den huizenbouw. Zoek maar niet naar die woningen, geachte lezer of lezeres, want ge zult ze niet vinden. Ze liggen echter vast in het geheugen van den schrijver van dit schetsje en dateeren uit den tijd nu een vijftig-zestigtal jaren geleden. Beetsterzwaag is nadien, als zoo menige andere plaats, zóó veranderd dat ondergeteekende bij een bezoek aan het dorp zijn voorstellingsvermogen energiek moet "tewerkstellen" om alles duidelijk voor den geest terug te roepen

Welnu, de bewoners van elk deel van dit samenstel van woongelegenheid had de beschikking over een woonkamer met een achterhuis, een schuurtje en een lapje tuingrond. Daarbij behoorde een gemeenschappelijke pomp en idem een W.C. voor gezamenlijk gebruik van het geheel.

In het oostelijk deel woonde mijn oud vriend, de heer P.P.P., schoenmaker van beroep, dat hij uitoefende in een afgeschut deel van het zoo pas genoemde achterhuis het welk tot werkplaats was ingericht.

In het westelijk deel woonden mijn ouders en daartussen was de woning van Johannes Hellinghuizer, onze "allernaaste" buurman.

De heer Posthuma was gehuwd met Jantje de Groot. Dit huwelijk bleef kinderloos, evenals dat van Hellinghuizer en vrouw. Mijn ouders hadden dus geen last van de buurkinderen, maar omgekeerd zij wel eens van ons.

Toen de broer van vrouw Posthuma zijn echtgenote door den dood verloor, werden evenwel twee van diens kinderen, een meisje en 'n jongen, door de familie P.P.P. geadopteerd. Men zei, dat mijn buurman als tuchtmiddel de spanriem in zijn opvoedingssysteem had opgenomen. Lachwekkende staaltjes werden er opgedischt ter illustratie. Maar ik,die zoo lange jaren naast hem gewoond heb, herinner me niet, ooit een dergelijke scène mee beleefd te hebben. Het zijn dus praatjes of zoogenaamde aardigheden geweest van den een of andere Pierrot van de plaats.

Ter zijde van de woning van P.P.P. lag nog een grasveldje met een steegje naar ons pand. Wij hadden het "recht van overloop" over dat veldje en door dat gangetje. Maar hoe zijn jongens! "Een alleen is maar verdrietig!" luidt de canon of kettingzang. Het liefst waren we in gezelschap van één of meer kameraadjes om mee te spelen achter ons huis en vooral in het schuurtje of "hok" zooals we het noemden. Om daar te komen door het gangetje, zoopas genoemd, wierpen we ons op onze knieën en kropen onderlangs het raampje van de schoenmakerswerkplaats. Maar, o wee, als ons kieltje wat bol stond en de kraag een weinig wapperde voor het venstertje. Dan werd er heftig met het hout van de els tegen het glas getikt en "brimstich" werd er luid geroepen:

Hwet moat dat?" haastig stoven de delinquenten, nu weer op twee benen, vooruit om op veilig terrein te komen.

Laat ik u mijn oud vriend even voorstellen. Zijn naam kent ge reeds. Hij was van middelmatige lengte, goed gebouwd, breed geschouderd, een forsch hoofd met borstelig haar en wenkbrauwen, felle oogen, helder verstand en welbespraakt. Daarbij was zijn stap als van een kapitein der infanterie.

Het ging onzen ridder van den driestal vrij zeker nog al goed, want na eenige jaren werd er achter zijn huis een ruime werkplaats gebouwd, geheel van hout; een gebouwtje, dat deed denken aan een oliekoekkraam. En ook werkte hij reeds een paar jaren met een knecht. In die werkplaats heb ik menigmaal gezeten en geluisterd naar de verhalen van mijn vriend, die hij met veel pathos wist voor te dragen, terwijl mijn oogen de schoenmakerswerkzaamheden druk volgden, zoodat ik langzamerhand eenigen kijk op dit werk kreeg.

Tot de ontspanningen van mijn buurman moeten vooral gerekend worden: zang en visschen. Als hij goed gemutst was, daverde

zijn luide, klankvolle stem bij mooi weer door de openstaande deur van de werkplaats de buurt in . Dan botsten de vocale tonen tegen de overstaande huizen en werd de ruimte tusschen de beide huizenrijen vol melodie. Tijdens mijn bezoek bij dergelijke gelegenheid mocht ik hem dan bescheiden in duo volgen.
Ook was hij een gewaardeerd lid van het gemengd zangkoor ter plaatse onder leiding van den begaafden heer meester Prakken en noode zou hij een repetitie laten passeeren.
Visschen was voor hem een tweede groote ontspanning. Zaterdagmiddags na den eten, als de werkplaats netjes was opgeruimd, werd in het zomerseizoen het vischtuig voor den dag gehaald en in de namiddag trok Posthuma er op uit, oostwaarts naar "Himriker-hout" of "Jan Klazes-brêge", ten einde daar zijn geluk te beproeven om ettelijke vischjes te verschalken. Toen ik de jaren van "lastige buurjongen" achter den rug had, mocht ik een enkele maal deelgenoot zijn in deze voor hem zoo geliefde sport. En nog klinkt na in mijn ooren de militaire pas van ons beiden op de klinkers van Drachtster- en Hemriker straatweg. Voor dien eenen keer had ik er genoeg van, maar 's Zondagsmorgens in de vroegte trok mijn buurman er ten tweeden male op uit. En dan, wat was hij vol geestdrift, wanneer midden in den zomer de groote vischtocht per langwagen en de vischwedstrijd van de Beetsterzwaagse vischclub aanstaande was! Dan laaide het vuur van den hartstocht geweldig op en was hij geheel en al in actie, wat stimulerend werkte op den drang naar zingen.
Tot de meest gewaardeerde en intiemste vrienden van den heer P.P.P. behoorden de gebroeders Bouwe en Gerk Faber. Als er 's zaterdags niet gevischt kon worden, zag je drie heeren verscheidene malen de buurt langs flaneeren, Posthuma in het midden, de Gebr. Faber elk aan een kant. Neen, flaneeren is toch niet het goede woord, want aan slenteren had mijn buurman een broertje dood. Er moest "gang" in zitten, al was het dan ook in verminderd tempo. Toen de middenstraat nog uit keien bestond, ging de wandeling langs de binnenstraat, het "platje" zoo gezegd, maar toen de balsteenen plaats hadden gemaakt voor een klinkerbestrating liep het drietal op de middenstraat, den hoofdweg; en tram noch fiets noch auto maakte het hun lastig. Aardig was het te zien, hoe de heeren Faber als automaten knikten met hunne hoofden ter instemming van het beweerde van de middenman, nu en dan steelsch glimlachend en dikke rookwolken uit korte pijpjes de lucht inblazend, terwijl de man in het midden aan het woord was betoogend, overtuigend met de noodige gesticulaties van hoofd, arm, hand en wijsvinger en ondertusschen trachtten zijn oogflikkeringen zijn woorden nog meer kracht bij te brengen.
Over wat ik thans ga vertellen, heb ik reeds in een vroeger opstel iets gezegd. Voor de thans nog bestaande schietvereniging "Friso" leverde het Alferveld een kostelijke gelegenheid als schietbaan. Op het eind van de baan staat de kogelvanger. De heer P.P.P. was belast met het in orde houden van die zware , breede zandhoogte en tot belooning mocht hij de verschoten looden kogels behouden.
De geweren waren in dien tijd van ouderwetsch model; zoogenaamde voorladers en de kogels waren heele stukken lood. Maar de jongens waren mijn buurman wel eens vóór. Het zakmes werd door de zandglooiing gehaald en als men op wat hards stuitte, was het een kogel, die werd uitgegraven.
De schietoefeningen werden gehouden op zondagachtermiddagen. Nu gebeurde het op zekeren keer, dat een troepje schutters tijdens de rustpoos stond te praten over alles en nog wat en mijn vriend P.P.P. liet zich niet onbetuigd om vele woorden den nek te breken. Bij den troep stonden eenige jongens, onder wie mijn broer. Midden onder het opzetten van een zwaren "boom" van onzen buurman viel zijn onrustig oog op de jongens en daaronder mijn broer opmerkend, viel hij uit met verheffing van stem en opengesperde oogleden in deze niet malsche woorden: "Nou moatte jy begripe, dêr hawwe jy ús buormans soantsje, Sietse; dy hellet my de kûgels út de bult!"
Aller oogen vestigden zich op mijn broer, ook die van zijn leermeester. "Heb jij dat gedaan, Sietse?" – "Ja, meester." – "maar dat mag niet, dat moet je niet weer doen." – "Nee, meester."
Hiermee was het incident afgeloopen. De felle aanval van onze buurmannen vooral de wijze waarop hij dien aanval deed, trof mijn broer diep in zijn eer- en eerlijkheidsgevoel, men behoeft nog geen "Boefje" in aanleg te zijn om zijn hand eens naar loodafval uit te steken! Maar nochtans Sietse deed het niet weer.
Deze is nu zes en zeventig jaar, maar dat het indertijd insloeg, is begrijpelijk, daar hij mij kortgeleden bovenstaande nog in kleur en fleur vertelde.

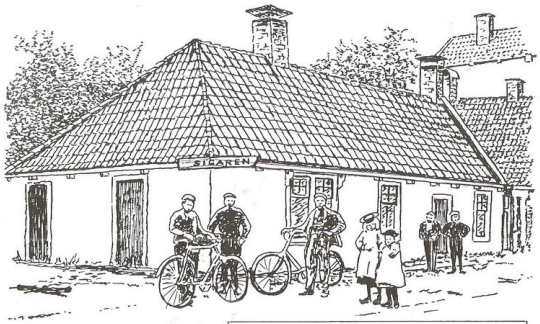
De heer P.P.P. kon scherp, snijdend scherp zijn in woord en gebaar, ontziende niemand en niets, vandaar waarschijnlijk dat hij bij velen meer gevreesd dan gewild was. In een vorig schetsje: "Brandspuitherinneringen" heb ik geschreven over de oefeningen naar capaciteit en soliditeit van de oude brandspuit te Beetsterzwaag en ook daarbij was de heer Posthuma een onmisbaar persoon. Onder de brandslangen waren er enkele die leden aan ouderdomszwakte. Ze waren niet altijd bestand tegen de hevigen druk van het water en begonnen dan te werken als fonteintjes. Maar overigens, dit dient gezegd, waren ze naast de gaten volkomen dicht. Maar de oude slangen gaven mijn buurman bij het onderzoek handen vol werk. Dan zag je hem met zijn onafscheidelijk zakje gereedschappen aan de hand van de eene plaats naar de andere huppelen, ten einde de gaten en gaatjes zooveel mogelijk te dichten. Wat een geluk, dat in mijn geboorteplaats een brand iets heel, heel zeldzaams was.

Is het een wonder, dat ik mijn buurman aan het begin van dit schetsje een bekende en beteekenisvolle figuur in het Beetsterzwaagster dorpsleven noemde?

Toen ik zestien jaar oud was, verhuisden mijn ouders naar een betere en ruimere woning in 't midden van de plaats. Mijn oud-vriend en ik kwamen nadien weinig meer met elkaar in aanraking. Ook hij en zijn vrouw - de pleegkinderen waren reeds vele jaren het huis uit - lieten zich eenige jaren later een net, geriefelijk huis bouwen in een deel van het "Achterom" ten zuiden van het dorp, aansluitend bij de later verrezen "Boschlaan". Dat deel van de plaats kreeg naar hem, mijn oud-vriend, den naam van P.P.P.-straat met een bordje aan den muur. Wel een bewijs, dat hij in mijn geboorteplaats, ofschoon soms een weinig exentriek, toch een persoon van betekenis was. Hij ruste in vrede!

Drachten D 53 J.H. VAN DER ZEE.

(Onderstaande tekening is gemaakt naar een foto, waarbij alle pannen al van het af te breken huis verwijderd waren. De tekenaar heeft echter "alle pannen weer op het huis gelegd". De tekening geeft dus de situatie van 1910 weer.)

"SIGAREN"
Winkel van Pieter Posthuma en Jantje de Groot
Er waren drie woningen in dit huis ondergebracht

HOOFDSTRAAT 92

De oude smederij

De smederij was een voormalige boerderij, stammend uit het eind van de 17de, begin 18de eeuw. Het pand, waarin de stallen nog aanwezig waren, stond omschreven als: "Eenvoudige woning onder zadeldak tegen topgevel met beitelingen langs de kanten en opgaande waterlijst. Er zaten negenruits venster in en antieke tegeltjes. In de smederij zat een alcoof, waarin een ruimte was voor de jenever van de smid".

De smederij met nog boven de deur en ramen het opschrift: "Hoef- en Grofsmederij en Landbouwwerktuigen". Links er naast nog een deel van de hoefstal.

1832 Het huis is eigendom van Everhardus Terhorst, koopman te Leeuwarden. Het pand is dan waarschijnlijk al een smederij en hij zal het verhuurd hebben.

1849-1859 Johannes Remmelts Smit, grofsmid, werkt en woont hier met zijn vrouw Jantje Wessels Panhuis en vijf kinderen. De smederij zat in het voorhuis en in het achterhuis woonde het gezin. Er stonden twee schoorstenen op het dak, nog net zichtbaar, die voor elk van de delen gold. Johannes Smit, ook wel Smid, geboren ca. 1807 te Rotsterhaule, was eerst smid te Gorredijk. Pas na 1835 te Beetsterzwaag. Hij was op 20 juni 1832 te Heerenveen getrouwd met Aaltje Klazes Klooster, geboren in Rouveen (prov. Overijssel). Bij haar kreeg hij 3 kinderen: Akke (1833), Klaas (1836) en Remmelt (1838). Aaltje overleed op 21 juli 1839 te Beetsterzwaag. Hij trouwde voor de tweede keer met Jantje Wessels Panhuis. Zij komt waarschijnlijk uit de prov. Groningen, want van haar zijn geen gegevens bekend. Bij haar krijgt Johannes Smit drie kinderen: Grietje (1841), Remkje (1844) en Wessel (1846), alle drie met de familienaam Smid. Johannes Smit overlijdt op 1 december 1883 te Beetsterzwaag.

Ca. 1900 Wessel Smit, geboren 12 december 1846 te Beetsterzwaag, volgt zijn vader op als grofsmid. Hij woont in de smidse met zijn zuster Grietje. Hij overlijdt op 14 februari 1904 te Beetsterzwaag en is ongehuwd.

1909 Jeen van der Berg was smidsknecht bij Wessel Smit en neemt de zaak van hem over. Drachtster Courant van 1920: Een ernstig ongeluk had de smid Van der Berg alhier kunnen treffen. Hij moest enige oude, ingeleverde geweren vernietigen, waaronder ook een dubbelloops voorlaad-geweer. Pas had hij dit in het vuur gestoken of daar brandde een schot los en de hagels vlogen door de smederij. Gelukkig dat de man op zoiets bedacht was en uit voorzorg de loop naar de muur had gekeerd, waarin het schot dan ook in terecht kwam.

In 1924 vertrok Jeen met zijn vrouw Trijntje Hellinghuizer naar de Boslaan. Hier was een nieuw woonwinkelhuis voor het echtpaar gebouwd.
Na hem:
Teye Postma en zijn vrouw Albertine van der Wal betrokken in november **1923** de smederij. De in de Koefenne geboren Teye nam zijn broer Hendrik in dienst. In 1924 was Teye de laagste inschrijver voor het ter plaatse opstellen van ijzeren afrasteringen bij verschillende gemeentelijke gebouwen. Ook bij Teye liep niet alles van een leien dakje. In 1927 zou vrachtrijder Mulder enige platen lossen bij smid Postma. Bij het uitladen liet hij een der platen even op de voet rusten. Zeker ten gevolge van een verkeerd begrijpen, trok de smid de plaat ijzer aan, met het gevolg dat deze dwars door de schoen sneed en Mulder zeer ernstig aan de voet verwondde. Doordat een ader was doorgesneden, gutste het bloed uit de wond. Per auto werd Mulder naar de dokter vervoerd.
Teye had eens per jaar een bijbaantje. Hij hielp dan architect Hendrikus Wiersma, die voor Sinterklaas speelde, mee als zwarte piet. Pieterbaas had een nauwsluitende broek met er over een wit laken en een overgordijn. Als hoofddeksel werd gekozen voor een gestreepte ijsmuts.

1927 Op 5 juli 1927 kopen Teye en Hendrik Postma de smederij van Rijnhard baron van Harinxma thoe Slooten voor *f* 4000,=.

Smid Hendrik Postma aan het werk
Hij heeft het ijzer in het vuur
Foto's via de familie

Je moet het ijzer smeden als het heet is.

Hendrik Postma was hier de laatste smid die het vak uitoefende, toen broer Teye en schoonzus Albertine naar Odoorn vertrokken Zij werden daar "vader en moeder" van een armhuis.

Smid Hendrik Postma trouwde met Anna Jousma. Het echtpaar kreeg twee kinderen: Lammert (1927 – 2007) en Willem (1930 – 2013).
Hendrik Postma bouwde op de plaats van de hoefstal, de travalje (travaille), een overdekte plaats om de paarden te beslaan. Dit hok had steun van de woning ernaast, waarbij het regenwater in de muur drong en schimmel veroorzaakte en rotting van de vloer. Toen het hok was afgebroken wilden de buren een vergoeding van de gemeente voor het herstellen van de schade
Smid Postma maakte lange dagen. Hij stond om vijf uur op. Dat was in de hooitijd. Een van de boeren uit Beetsterzwaag, Buruma, ging 's ochtends naar het land om te melken. Hij kwam dan langs de smederij en ging over de Freulesingel naar "Het Schar" bij het Ouddiep waar het vee stond. Buruma nam dan wel eens twee paarden tegelijk mee. Een ervan stalde hij bij de smederij, waar het voorzien werd van nieuwe hoefijzers. Op de terugreis haalde de boer het dier weer op.
Postma was een paardenvakman. Hij heeft eens een aanvaring gehad met de veearts in het dorp. Deze kon een paard niet helpen. De smid zag dat het dier een opgezwollen been had. Hendrik zette met kracht het mes erin, zodat de etter tegen het plafond spoot. Uit dankbaarheid likte het paard hem.
Achter de smederij knotte Postma de staarten van de paarden. De haren werden vroeger gebruikt in de revers van de jassen.
Postma hield er ook de volgende werkzaamheden op na: Pompen maken voor het vee, waterbakken voor de stallen, ook bakken op zolders voor drinkwater voor het vee. Op de smederij stond een bord met daarop: Erkend gas- en waterfitter.
Vroeger hadden de wagens houten wielen, die beschermd moesten worden tegen slijtage door middel van hoepels. De smid had hiervoor een molensteen. Hij gebruikte een touwtje om de hoepel te meten. Met glaszand werden de "uiteinden" van het metaal gelast. Door ervaring wist hij dat de las was gelukt als de sterretjes er af spatten.
Op de begraafplaats bij de Nederlands Hervormde kerk heeft Postma gezorgd voor het hekwerk om de grafkelder van de familie Van Harinxma thoe Slooten.
Twee keer per jaar werd de Hervormde kerk met een bezoek vereerd. Niet om een dienst bij te wonen, nee er moesten werkzaamheden worden verricht. In mei werd de kachel ontmanteld en weggehaald. Dit was secuur werk om de lange pijpen, die tot boven in het gebouw zaten, uit elkaar te halen. Kachel en pijpen werden dan tot de herfst keurig opgeborgen in een hok achter de smederij en in de herfst vond de installatie van het geheel weer plaats. Ook de verzorging van de kachels van de Openbare Lagere school behoorde tot de arbeid van smid Postma. Zijn collega smid Heyerman nam de Christelijke school voor zijn rekening. Als Postma de binnenkant van de schoorsteen moest metselen, dan deed hij witte stroop door de metselspecie. Dit plakte beter.
Smid Postma hield van de natuur en van de jacht. Dat gaf hem ontspanning en heeft hem door moeilijke tijden heen geholpen. Naast de nodige honden hield Postma ook fretten, die hij gebruikte op de jacht op konijnen. Eens kwam hij boswachter G. de Haan tegen. Postma had toen een fret in zijn binnenzak en in iedere broekspijp een konijn. De fretten "woonden" onder de vloer van de woonkamer van de smederij. Er zat een gat in de vloer waardoor de beesten naar hun onderkomen konden worden gebracht. Ze kregen eten op een schoteltje.
Achter huis had hij een bijenstal. Toen hij de smederij aan de gemeente verkocht kreeg hij toestemming om nog een aantal jaren de grond te gebruiken voor de bijenhouderij.
Postma had ook een rol bij de vrijwillige brandweer. Ze konden wel een sterke man gebruiken,die niet bang was voor vuur. Dat de smid niet altijd even bereidwillig was, daar kwam men snel genoeg achter. Als de kop verkeerd stond, kon men niets met hem beginnen. Eens moest hij van leider Mook op oefening in Dokkum. Hendrik wilde niet. Uiteindelijk ging hij toch mee. In Dokkum zette hij de spuit vol op een open raam. Hij zei dat hij had

voldaan aan de opdracht. Hij kon nu weer naar huis. Bij zijn twaalf en een half jarig jubileum kreeg hij een medaille. Hond Pollie heeft hier jaren mee rond zijn nek gelopen.
Toen de smederij te bouwvallig werd, de kinderen waren al de deur uit, verhuisden Hendrik en Anna naar de woning ernaast. Die maakte deel uit van Lingsma's Bazar, nu Dieuwkes Hobby en Kadoshop. Hier was aan de kant van de smederij een toegangsdeur naar de woning. Smid Postma heeft na het overlijden van zijn vrouw nog aan de Boslaan gewoond. Hij verkocht de smederij aan de gemeente Opsterland. Op een gegeven moment riep Postma zijn zoons bij zich en haalde een bus uit de kelder. Hierin zat het verkoopbedrag van *f* 15.250,= van de in 1976 verkochte smidse. Het geld werd in drieën verdeeld. Klaar!
(Informatie o.a. via Willem Postma.)

1976 De gemeente Opsterland koopt de oude smederij.
1978 De smederij staat leeg.

De Woudklank 10 februari 1982

Wordt "De Smidse" behouden?

BEETSTERZWAAG – Wie door de Hoofdstraat in Beetsterzwaag rijdt, ziet bij nummer 92 een bouwvallig pand staan. Een woordvoerder van de gemeente Opsterland (sinds 1976 de eigenaar van het pand), vertelde dat de toestand van het pand slecht tot zeer slecht is. 'Het kan ieder moment inzakken', aldus de woordvoerder. Tot nu toe is het niet gelukt om subsidie voor de restauratie van het pand te verkrijgen. Doel van de gemeente was om het pand na restauratie in de oorspronkelijke staat te verkopen. Er zou zich reeds een liefhebber gemeld hebben. Het gerestaureerde pand zou precies in het straatbeeld passen naast het gemeentehuis. Omdat een opknapbeurt, minimale kosten liggen tussen de 250 en 275 duizend gulden, door de gemeente niet te betalen zou zijn, werd reeds in '78 een verzoek tot subsidie ingediend. Alle verzoeken, o.m. gedaan in het kader van de ACW, werkverruimende maatregel en E-objecten (voor oudere werknemers) werden door de diverse instanties afgewezen. Het pand stamt uit het eind van de 17de begin 18de eeuw en is nu hoognodig aan onderhoud, waaronder achterstallig, toe. Afbreken en herbouwen in de oude stijl mag niet van Monumentenzorg.

De Woudklank 17 februari 1982

De Smidse ingestort

BEETSTERZWAAG – Alsof de duivel er mee speelt. Die uitdrukking kunnen we gebruiken in het geval van het pand "De Smidse" in de Hoofdstraat van Beetsterzwaag. Vorige week woensdag stelden we in deze krant de vraag of het gebouw behouden zou kunnen worden. Even voor het uitkomen van de krant was het kwaad reeds geschied. Maandagmiddag kwam de schoorsteen naar beneden. Uit voorzorg zijn toen de pannen van het dak gehaald. Door die aktie verviel er enige stevigheid en zakte de voorgevel in. De rest van het pand volgde al spoedig. Een vertegenwoordiger van Monumentenzorg maakte donderdag , bij het bezien van de resten bekend dat de stichting nu weinig belang bij het "pand" heeft. Wat er na het puinruimen zal gebeuren was nu nog niet bekend.

De Smidse in puin. Foto Leeuwarder Courant 16 febr. 1982

Smidse in puin (Leeuwarder Courant 16 febr. 1982)

BEETSTERZWAAG – Burgemeester en Wethouders van Opsterland vergaderen morgen over wat er moet gebeuren met de oude smidse in de Hoofdstraat van Beetsterzwaag. De smidse is vorige week in elkaar gestort, toen gemeentewerken bezig was de dakpannen er af te halen. Eerder was een schoorsteen naar beneden gevallen en men vond het toen raadzaam om de dakpannen in veiligheid te brengen. Of het gebouw nu nog zal worden gerestaureerd – wat steeds de bedoeling was – is zeer de vraag. De voorwaarde voor restauratie door CRM is altijd geweest dat de voorgevel overeind moest blijven.
Volgens een woordvoerder van CRM (Monumentenzorg) worden "de schaarse middelen" alleen aangewend voor restauratie. De smidse zal, om in de oorspronkelijke staat te worden hersteld, van de grond af moeten worden opgebouwd. "En voor een totale reconstructie heeft CRM geen geld beschikbaar. De gemeente zal, wanneer men wil herbouwen, elders geld vandaan moeten halen."

De Woudklank 18 febr. 1982
BEETSTERZWAAG – De voormalige smederij in de Hoofdstraat van Beetsterzwaag zal niet worden herbouwd. Dat heeft het college van burgemeester en wethouders besloten. "We zien geen kans het pand buiten medewerking van CRM weer op te bouwen", aldus burgemeester mr. Joost van Bodegom. Zoals bekend zegt CRM geen geld beschikbaar te hebben voor het van de grond af opbouwen van de vorige week ingestorte smederij. Mogelijk wordt wat er van over is, met de grond verkocht. De eventuele koper mag dan nieuw bouwen, mits de nieuwbouw past in het straatbeeld. De oude werktuigen zullen naar Gorredijk worden gebracht, waar de leerlingen van de technische school ze op zullen knappen. Naar een permanente bestemming voor het materiaal wordt nog gezocht.

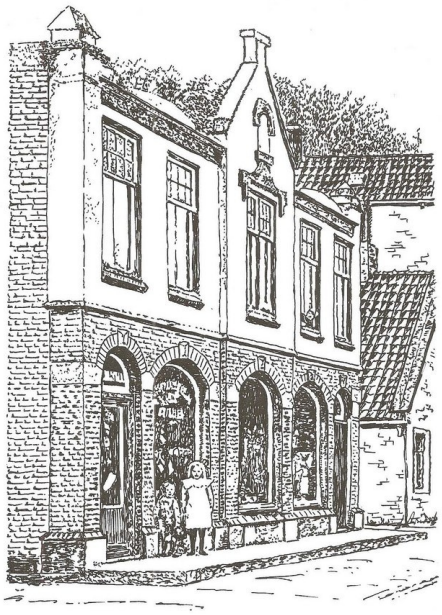
HOOFDSTRAAT 96

In dit pand woonde de familie Pieter Pieters Posthuma, geboren op 10 februari 1841 en overleden op 25 september 1912 te Beetsterzwaag. Gehuwd met Jantje de Groot, geboren op 22 september 1842, en overleden te Beetsterzwaag op 11 januari 1933.

1909 Marie Jozefs van der Veen, weduwe van Jan Reinders de Haan was eigenaresse van het huis dat zij op 29 april 1909 verkocht aan Sijmen Lingsma voor *f* 1600,-. Lingsma was **schilder** van beroep en woonde aan de overkant in het huis van herberg "De Veemarkt". Sijmen Lingsma, in mei 1910 gehuwd met Marie Maaike de Jong uit Appelscha, laat het huis afbreken en een nieuw pand bouwen, waar hij samen met zijn vrouw een winkel begint in SPIEGELS, SCHILDERIJEN en LIJSTWERK. Zelf blijft hij huisschilder. Zijn vrouw drijft de winkel.

Het Nieuwsblad v. Friesland, 5 dec. 1908

(De Lingsma's wonen dan nog in "De Veemarkt")

S. LINGSMA

Beetsterzwaag

Magazijn van Spiegels en Schilderijen, Mora's, Standers, Portretlijstjes, enz. Omlijsting van alle soorten: Photo's, Platen, Gravure's, Diploma's, enz., van de goedkoopste tot dure soorten. Craijonportretten, compleet in fraaie lijst, b.w. groot p.m. 63 x 55, vanaf *f* 7,- , gelijkenis gewaarborgd.

Alle betaling geschiedt na ontvangst en in orde-bevinding.

Aanbevelend.

Heden overleed in den ouderdom van 50 jaren, onze lieve Man en Vader

SIJMEN LINGSMA

Zijn Weduwe , en Kinderen.
Beetsterzwaag, 15 Aug. '31

Tekening van de nieuwe winkel naar een originele ansichtkaart uitgegeven door Lingsma (tekening J.C. Terluin)

1931-1946 Na het overlijden van Sijmen Lingsma gaat zijn weduwe verder met de winkel tot 1946.

1946 Het bedrijf wordt verkocht aan A.J. van Riezen, die er een **kapsalon** in begint.

1952 Van Riezen verkoopt de zaak aan J.H.W. Thoolen, die de **kapperszaak** voortzet tot 1959.

1959 Wolter van der Broek, **huisschilder** van beroep, koopt de zaak en begint hier zijn bedrijf. Zijn vrouw Anneke van der Broek-Tolman drijft de **winkel**; aanvankelijk verf en behang, maar allengs met meer artikelen. Zij typeert haar winkel als een **"kleine HEMA".**

1993 De winkel wordt in november 1993 aan Dieuwke Schotanus-de Jong verkocht, die hier de winkel voortzet onder de naam **"DIEUWKES HOBBY EN KADOSHOP".**

Sinds enkele jaren drijft Dieuwke de winkel samen met haar zoon Klaas Schotanus die met zijn gezin achter de winkel woont.

Dieuwke's Hobby en Kadoshop (foto 2012 J.C. Terluin)

Het gebouw had aanvankelijk een plat dak. Waarschijnlijk is om lekkages van dat dak tegen te gaan een puntdak op het gebouw gezet. Dat is omstreeks 1932 gedaan.

HOOFDSTRAAT 104

1832 Cornelis Linderts Landmeter, **timmerman**, bewoont dit pand.

1849 – '59 Andries Hinnes van der Veer, arbeider, bewoont met zijn vrouw Jantje Sytzes Geertsma en hun zoon Pieter Andries van der Veer, zijn vrouw Antje Cornelis Landmeter en hun drie kinderen, het huis. Tot 1830 was Andries Hinnes van der Veer **herbergier** van "Het Landswelvaren". In dat jaar werd de herberg verkocht aan Adolf Hendriks Cop. Gezien de familienaam van Pieters vrouw is zij de eigenaar van het pand geworden na haar vader Cornelis Linderts Landmeter.

1861 Pieter Pieters Posthuma bewoont het huis tot 1863.

1863 Roelof Sakes Bijlsma, (zoon van Sake Annes Bijlsma en Grietje Jochums Beetsma), geboren 1834 te Beetsterzwaag, **bakker** van beroep, vestigt in dit pand zijn bedrijf. Hij is op 28 mei 1868 getrouwd met Goitske van der Meulen, dochter van Edze van der Meulen en Jitske Folkerts Riemersma, geboren 5 september 1838 te Suameer Dit echtpaar krijgt vier zonen: 1. Sake, geb.8 maart 1869; 2. Edze, geb. 28 nov, 1870; 3. Anne, geb. 21 jan. 1873; 4. Folkert, geb. 13 apr. 1877, allen te Beetsterzwaag. Roelof Bijlsma overlijdt op 5 mei 1920 en zijn vrouw op 10 oktober 1904, beiden te Beetsterzwaag.

Ca. 1900 Edze Bijlsma volgt zijn vader op als **bakker** in het bedrijf. Hij is op 10 juni 1904 getrouwd met Aukje Lingsma, dochter van Tjeerd Lingsma en Symkjen van der Vegt (zie familieportret Lingsma bij Hoofdstraat 83). Aukje is geboren op 15 april 1878 te Lippenhuizen, maar woonde ten tijde van haar huwelijk schuin aan de overkant in herberg "De Veemarkt". Edze is overleden op 12 maart 1929. Aukje pas in 1972. Het echtpaar had geen kinderen.
In 1906 adverteert Edze met "Lofodische levertraan".

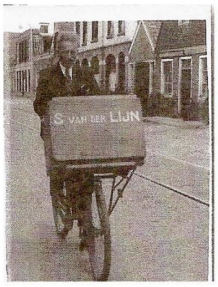
1928 Edze Bijlsma deelt in een advertentie de bezoekers van de veemarkt mede, dat hij voortaan geen koffie meer schenkt op die dagen en hij bedankt voor de gunst en het vertrouwen aan wijlen zijn vader en hem sedert meer dan 60 jaren geschonken en beveelt zijn Brood-. Koek- en Banketbakkerij ten zeerste aan (28 sept. 1928 Nieuwsblad van Friesland)

1929 Schelto van der Lijn volgt Edze Bijlsma op als **bakker** op deze plaats te Beetsterzwaag. Hij is getrouwd met Marijke Poppinga. Het gezin krijgt vijf kinderen: Geeske (overl. 10 juni 1931), Geeske, geb. na 1931, Albert, Tjerk (overl. 13 aug. 1949) en Aldert.

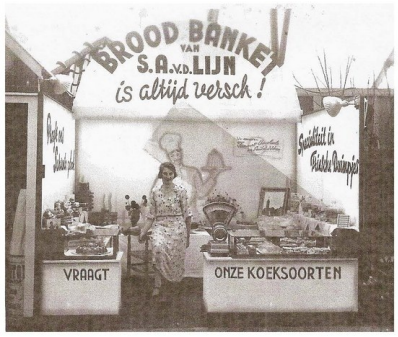
Bakkersknechten:
Links: Jeep Bergsma van het Achterom.

Rechts: Jitse Brouwer van de Koefenne.

Het gezin Van der Lijn
Achteraan: Geeske van der Lijn
Midden: v.l.n.r.: Tjerk van der Lijn, Marijke van der Lijn-Poppinga, Schelto van der Lijn
Vooraan: Aldert van der Lijn (bij moeder op schoot) en Albert van der Lijn.
Foto: augustus 1942. Foto's via fam. Van der Lijn.

Een stand of kraam van Van der Lijn
Specialiteit: Friesche Duimpjes

1953 OVERGEDRAGEN AAN IJ. BRUINSMA

Dankend voor de vele gunsten en het genoten vertrouwen, beveelt hij zijn opvolger ten zeerste aan.
S. VAN DER LIJN

Verwijzend naar bovenstaande, deelt ondergetekende mede dat hij de zaak van **S. VAN DER LIJN** heeft **OVERGENOMEN** en hoopt zich door correcte bediening en prima waar, ieders gunst waardig te maken. **IJ. BRUINSMA**
Beetsterzwaag, oct. 1953.

1953 IJbele Bruinsma heeft de bakkerij van Van der Lijn overgenomen. Hij is de laatste **bakker** in deze zaak.

1974 Het pand wordt te koop aangeboden. Op 29 mei 1974 is er een **"Natuurwinkel"** in het pand gevestigd.

1975 Margreet Filarski-de Groot koopt het winkelpand en begint hierin **een winkel in luxe artikelen**. In juni 1993 wordt er uitverkoop gehouden met kortingen van 10 tot 50%.

1994 Jaap Lindeboom opent in juni in het pand een **meubelstoffeerderij**. In 2000 verhuist hij naar de Beetsterweg, waar hij in een voormalige loods van Lyndenstein, bij de "tuinmuur", zijn bedrijf voortzet.

2000 **Reisbureau "De Pauw"** van Lien Poutsma opent op 1 februari zijn deuren. In april 2006 verhuist "De Pauw" naar Van Lyndenlaan 2A.

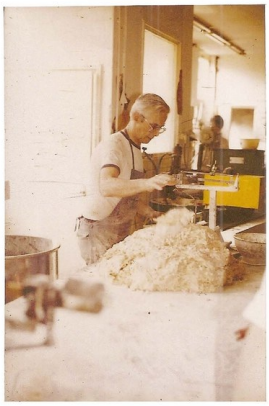
2006 **"De Woudhof" een zaak in brocante artikelen**, vestigt zich in deze zaak. Een jaar later verhuist deze winkel naar Hoofdstraat 19.

2007 Lotty van den Berg begint in dit pand een winkel in bijzondere **koffie- en theesoorten** onder de naam "Lotties".

2009 Lotties sluit de deuren en Peter Leon gaat hier verder met zijn **wijnwinkel,** die van 2007 – 2009 in "Ons Huis" gevestigd was.

Hoofdstraat Beetsterzwaag zuidoost zijde, 2009. Foto J.C. Terluin
Midden: "Lotties" koffie- en theewinkel; geheel rechts: Dieuwke's Hobby en Kadoshop.

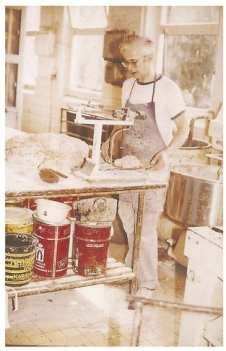

HOOFDSTRAAT 104

DE FAMILIE BRUINSMA

Notities van Geke Bruinsma

In 1953 hebben onze ouders de bakkerij overgenomen van bakker Van der Lijn. Eerst in een klein (zou nu nostalgisch zijn) winkeltje, met daarachter een smal gangetje met schuifraam voor de verkoop van ijs. Op deze manier waren ze 7 dagen per week aan het werk. Dus is de ijsverkoop gestopt en de winkel later ver-bouwd. Eind jaren zestig kwamen de supermarkten op en daarmee het fabrieks-brood. Daardoor gingen de mensen in Drachten boodschappen doen en namen hun (goed-koper?) brood vandaar mee. Onze ouders hadden er een zwaar hoofd in en besloten dat pa als banketbakker in loondienst bij bakker Smid in Drachten ging werken. Wij denken, dat dit in 1969 was. Hij had wel een regeling getroffen: de winkel bleef open en pa ging 's ochtends vroeg naar de bakkerij, kwam rond 9.00 uur / half 10 thuis met vers brood. Daarna ging hij venten in Olterterp en, naar ik meen, om de maand naar Lauswolt en Lyndenstein. (Bakker Van der Vegt deed de andere maand. Het was een grote bestelling!). Dan werd er warm gegeten en ging pa weer naar Drachten en kwam om 18.00 uur thuis met vers banket voor de volgende dag. Toen wij klein waren, hadden ze een winkelmeisje voor elke dag. Later werd dat alleen zaterdags en daarna verdiende ik wat door zaterdags in de winkel te helpen. Ook had pa wel eens een knecht, maar Bart herinnert zich dat dit in het laatst nogal problematisch was. Die jongens wilden niet zo vroeg beginnen en zulke lange dagen maken.

Bakker Bruinsma aan het werk

Kinderen Bruinsma: v.l.n.r.: Geke, Bart, Rob en Ria

Vooral de drukke kersttijd staat mij voor de geest. Het hele gezin hielp mee en een oom en tante kwamen de dag voor kerst helpen. Pa was dan al de hele nacht in touw geweest en hielp eerst nog mee om bestellingen rond te brengen en ging dan (zodra het kon) even slapen. Bart, Rob en oom gingen door tot alles bezorgd was. Bart ziet zich nog fietsen op de zware bakfiets. Vooral op de vaak modderige "reden", was het zwaar fietsen. Mam, een winkelmeisje en ik stonden in de winkel waar de stroom klanten onophoudelijk was. De dozen met gebak stonden hoog opgestapeld in de gang met de namen, op alfabetische volgorde, op de zijkant van de dozen. Op deze manier konden we de bestelling het snelst vinden. Ria en tante zorgden voor de huishouding. Het was heel druk, maar

gezellig!! Nu denk ik: wat zullen die mensen moe zijn geweest. Desondanks waren de kerstdagen altijd druk en gezellig en bereidden ze ook nog een compleet kerstdiner.

Ook de klantvriendelijkheid staat me nog bij. Kwam er laat op de middag of 's avonds nog een klant die nog een brood of iets van gebak moest hebben en dat niet voorradig was, dan belde pa naar bakkers in Drachten, Nij Beets of Boornbergum of men het gevraagde daar nog had. Ik ben vaak mee geweest als zoiets voorkwam. En …. dat gebeurde vaak.

In 1971 hebben ze de winkel gesloten. Pa bleef bij bakkerij Smid werken. Deze bakkerij werd later overgenomen door Appie de Jong, die overigens bij pa knecht was geweest. Later hebben ze een plezierboot gekocht en waren ze vaak op het water te vinden, de ultieme ontspanning. In 1994 of '95 kreeg ma een beroerte waardoor het leven voor hen beiden zwaar werd. Zij was halfzijdig verlamd en liep slecht. Ze zijn in een aangepaste flat in Drachten blijven wonen tot ze in 1997 in het ziekenhuis stierf. Pa is later nog 12 jaren gelukkig geweest met een lieve vriendin en stierf in 2010 na een korte ziekte.

Griet Bruinsma-Kleiker met één van haar kinderen op het feestterrein tegenover Harinxma-state

Foto's via Geke Bruinsma

Ybele Bruinsma
geboren 9 maart 1927 te Oosterwolde
overleden 17 januari 2010 te Drachten
Brood- en banketbakker te Beetsterzwaag en Drachten
gehuwd 28 maart 1953 te Oosterwolde (Ooststellingwerf)
met
Grietje Kleiker
geboren 2 september 1929 te Ravenswoud
overleden 18 augustus 1997 te Drachten
Kinderen:

Geke, geboren 31 januari 1954
Bart, geboren 25 februari 1956
Rob, geboren 26 september 1958
Ria, geboren 10 augustus 1960

Opening winkel kunstnijverheid

De Woudklank
Donderdag 7 augustus 1975

Beetsterzwaag is sedert enkele dagen een zaak rijker geworden, want mevrouw Filarski heeft donderdag j.l. haar winkel in **kunstnijverheid** officieel geopend. Het pand aan de Hoofdstraat is jarenlang een bakkerij geweest, maar onlangs aangekocht door het echtpaar Filarski, afkomstig uit het westen des lands, maar nu ruim twee jaar wonende in Beetsterzwaag.

De heer Filarski is n.l. chefkok bij Hotel Lauswolt. Door de vaak ongeregelde diensttijd van haar echtgenoot is mevrouw Filarski noodgedwongen nogal vaak alleen en zij had dan ook allang het plan opgevat een winkeltje te beginnen. Een plan dat haar man volledig steunde en hij heeft bij de inrichting van de winkel dan ook een actieve rol gespeeld.
De keuze van het soort handel was niet moeilijk, want mevrouw Filarski houdt erg veel van kunstnijverheid wat met de hand gemaakt is.
Zij heeft er drie maanden voor nodig gehad om de collectie voor haar winkel in te kopen.

Het resultaat is er dan ook naar, want mevrouw Filarski, die haar inkopen zelfs in Duitsland en Zwitserland doet, is er in geslaagd een prachtige collectie glas, keramiek, kaarsen, sieraden, wandkleden enz. aan te kopen.

Een en ander is zeer overzichtelijk uitgestald in een gezellige en modern verbouwde zaak.

Bij de officiële opening was de belangstelling zeer groot en dat is een bemoedigend begin voor de eigenaresse.

HOOFDSTRAAT 108

1735 Het huis annex **wagenmakerij** is volgens het muuranker gebouwd in 1735.

Ca. 1800 Hedman Annes Bijlsma (1774 – 1862) is **wagenmaker** op dit adres. Zie voor de stamboom bij Hoofdstraat 36. Hij is de zoon van Anne Hedmans, timmerman en Yke Johannes. Hij is gehuwd met Jeltje Johannes Lolkema, in 1781 geboren te Beetsterzwaag als dochter van een welgestelde veehouder Johannes Lolkes en van Sytske Pytters. Zij overlijdt in 1855 te Beetsterzwaag.

De werkplaats van de wagenmakerij is van de linkerkant van het huis verplaatst naar een nieuwe schuur achter het huis. De werkplaats is bij de woning getrokken. De grootte van het raam geeft dat wel aan. Verbouwing ca. 1920. Foto via familie Van den Akker

Ca. 1844 Lolke Hedmans Bijlsma (1820 – 1892) volgt zijn vader als **wagenmaker** op. Hij is gehuwd met 1. Janke Ritskes Vissia dochter van Ritske Martens Vissia en Willemke Jans van der Harst, geboren te Olterterp ca. 1819 en overleden in 1868 te Beetsterzwaag. Zij hadden 7 kinderen: Jeltje, Willemke, Ike, Janke, Hedman, Richtje en Ritske. Na de dood van zijn vrouw trouwt hij voor de tweede keer in 1869 met Joukjen Fokkes Annema. Zij is geboren in 1832 en overleden in 1889.

Ca. 1892 Ritske Lolkes Bijlsma (1863 – ca. 1925) is de laatste **wagenmaker** uit dit geslacht. Hij is getrouwd met Rigtje Hofstra, geboren in 1870 te Wijnjeterp.

Ritske Bijlsma (1863-1949) en Rigtje Hofstra (1870-1956)
Foto via fam. Van den Akker

Ca. 1920 Achter het huis wordt een nieuwe werkplaats gebouwd en wordt de oude werkplaats bij het huis getrokken.

Ca. 1920 Hendrik van den Akker was **wagenmakersknecht** bij Ritske Bijlsma en nam het bedrijf ca.1931 van hem over.

1931 Van het huis wordt de oude wagenmakerswerkplaats afgebroken. Het woongedeelte blijft staan en wordt Hoofdstraat 106. Op het terrein wordt een nieuw woonhuis gebouwd.

1949 Er wordt boelgoed gehouden. Door veranderingen in de landbouw werden er geen houten boerenwagens meer gemaakt en werd Van den Akker **agentschap van Hermes Landbouwwagens.**

Rechts:
Voor de nieuwbouw van de woning, werd het oude huis gehalveerd en verrees op de open plek in 1935 een nieuw huis.
Foto 1940, via fam. Van den Akker.

1968 Op 22 mei overlijdt Hendrik van den Akker.

1995 Op 8 januari overlijdt Aaltje Riemersma, de vrouw van Hendrik van den Akker.

1995 Opening **"Antiek en Blikvangers"** van Nel van Vliet en Ilse le Roy openen in de oude wagenmakerij hun **antiekzaak**.

Uit: "Fen Fryske Groun"
14 jan.1927

"Schaften! – een magisch woord voor iederen stoeren werker. De wagenmaker en zijn gezellen te Beetsterzwaag vinden het niet verwerpelijk, voor onzen fotograaf te poseeren en te midden van hun arbeid een plaatsje in "Fen Fryske Groun" te veroveren."

Van l.n.r.: Rinze Veldstra, Sietze Mulder, Hendrik van den Akker, Jelle van den Akker, onbekend. Collectie Vellinga.

Beetsterzwaag Hoofdstraat oosteinde rond 1908. Rechts de wagenmakerij nog vóór de verbouwing. De grote deuren leidden naar de werkplaats. Voor het huis waarschijnlijk Ritske Bijlsma. Ansicht Collectie Vellinga

2006-2007 Achter in de werkplaats werd een gedeelte afgescheiden voor een winkeltje van Peter Leon, die er een **wijnwinkel** in vestigt. De in- en uitgang van het

winkeltje was op de Schoollaan. In 2007 verhuist hij zijn winkel naar "Ons Huis".

2007-2008 In 2007 vestigt Heidi's Clothes zich in dit kleine winkeltje. In 2008 verhuist deze **kledingwinkel** naar Hoofdstraat 20.

2008 **"Antiek en Blikvangers"** sluit de deuren.

2010 Het huis en de werkplaats worden afgebroken. Er zou nieuwbouw worden gepleegd, maar door de crisis is dat plan afgeblazen of in de ijskast gezet.

Een oud ornament uit de wagenbouw omlijst het "erkende bedrijf"
Dit plaatje was bevestigd aan de muur van de werkplaats.

Hieronder: nog een laatste blik op het wagenmakerscomplex. Het witte huisje rechts van het woonhuis is het overblijfsel van de oude wagenmakerswoning. Op de schoorsteen, verscholen achter het hoge dak, staat het muuranker met het jaartal 1735.
Foto's 2011 J.C. Terluin

KORTE STAMREEKS
VAN DEN AKKER

I. **Martzen Hendriks van den Akker**
Van haar zijn geen gegevens te vinden. alleen dat zij als ongehuwde moeder drie kinderen krijgt, waarvan twee blijven leven: de oudste is **Hendrik**, geboren 16 november 1831 en overleden 30 december 1837; **Geert,** geboren te Lippenhuizen 26 februari 1836 en opnieuw een **Hendrik,** geboren 14 mei 1841 te Lippenhuizen.

In de Registers van Naamsaanneming van 1811, komen in de omgeving van Lippenhuizen in de Knijpe en Wolvega personen voor, die zich **Van den Akker** noemen; alleen is er geen link naar Martzen Hendriks te leggen, hoewel de naam Hendrik in die families wel voorkomt.

II. **Hendrik van den Akker**
geboren 14 mei 1841 te Lippenhuizen
overleden 19 juli 1914 te Lippenhuizen
gehuwd 7 mei 1870 te Beetsterzwaag met:
Jeltje Kort
dochter van Bjintze Ruurds Kort en Ytje Wytzes de Haan
geboren 22 november 1846 te Lippenhuizen
overleden 23 mei 1906 te Lippenhuizen
Kinderen:

1. Bjintze	geboren 18 september 1871 te Lippenhuizen
2. Jan,	geboren 21 oktober 1873 te Lippenhuizen
3. Broer,	geboren 24 november 1875 te Lippenhuizen
4. Geert,	geboren 19 april 1879 te Lippenhuizen
5. Ietje,	geboren 27 juli 1882 te Lippenhuizen
6. Hendrik,	geboren 25 januari 1885 te Lippenhuizen

III.2 **Jan van den Akker**
geboren 21 oktober 1873 te Lippenhuizen
tuinman in dienst van de familie Lycklama à Nijeholt te Beetsterzwaag
overleden 24 maart 1960 te Beetsterzwaag
gehuwd 9 mei 1902 te Beetsterzwaag (Opsterland) met:
Popkje Haisma
dochter van Jan Haisma en Klaske van der Lei
geboren 5 augustus 1879 te Beetsterzwaag
overleden 26 september 1980 te Beetsterzwaag
Het echtpaar woonde in de tuinmanswoning bij het Freulebergje.
Kinderen:

1. Hendrik	**geboren 22 september 1903 te Beetsterzwaag** **overleden 22 mei 1968 te Beetsterzwaag**
2. Jan	geboren 2 april 1905 te Beetsterzwaag overleden 13 augustus 1910 te Beetsterzwaag
3. Jelle	**geboren 29 februari 1908 te Beetsterzwaag** **overleden 18 juli 1992 te Drachten**
4. Jan	geboren 20 oktober 1912 te Beetsterzwaag overleden 17 juni 2004 te Nunspeet
5. Jacob	geboren 22 augustus 1922 te Beetsterzwaag

Jan van den Akker en Popkje Haisma met hun kinderen Hendrik (1903) en Jan (1905-1910).
Foto ca. 1907

IV.1 **Hendrik van den Akker**
geboren 22 september 1903 te Beetsterzwaag
wagenmaker te Beetsterzwaag
overleden 22 mei 1968 te Beetsterzwaag
gehuwd 9 mei 1935 te Drachten (Smallingerland) met:
Aaltje Riemersma
dochter van Sjouke Riemersma en Jitske Douma
geboren 14 februari 1910 te Duurswoude
overleden 8 januari 1995 te Drachten
kinderen:

1. Jan	geboren 10 oktober 1937 te Beetsterzwaag
2. Jitske Berendina	geboren 3 september 1946 te Beetsterzwaag overleden 19 augustus 2002 te Groningen

IV.3 **Jelle van den Akker**
geboren 29 februari 1908 te Beetsterzwaag
woninginrichter te Beetsterzwaag
overleden 18 juli 1992 te Drachten
gehuwd met
Alida Christina Miske
geboren 17 februari 1910 te Toornwerd (gemeente Middelstum)
overleden 23 december 2002 te Leeuwarden
kinderen: 1. Jan, geb. 26 sept. 1935 te B'zwaag; overl. 10 nov. 1963 te Drachten

2. Renzina (Ina) geb. 7 nov. 1937 te B'zwaag
3. Popkje (Paula), geb. 27 aug. 1946 te B'zwaag

De wagenmakerij H. van den Akker vóór 1930

Van l.n.r.: Jelle van den Akker. Hendrik van den Akker, knecht onbekend.

Rechts: Hendrik van den Akker bij een oude boerenwagen.

Hendrik van den Akker (wagenmaker) en Aaltje Riemersma met hun zoon Jan van den Akker. Foto ca. 1940. Foto's via Jan v.d. Akker.

Huis bij "Freulebergje" mettertijd voor de bijl

De woning bij het Freulebergje in Beetsterzwaag, tot voor kort nog bewoond door de weduwe Van den Akker, staat op de nominatie om gesloopt te worden. Dat zal echter niet direct geheuren want de bouwers, die straks de afdeling van het Hendrik van Boeyenoord uit de grond zullen doen rijzen, willen de woning graag eerst gebruiken als "directiekeet". De weduwe Van den Akker heeft 64 jaar in deze dubbele woning gewoond.
Foto en artikel: Drachtster Courant 14 november 1969. Collectie Vellinga.

Het Freulebergje was een bekend punt bij de Sweachster jeugd. Hier konden ze over racen met de fiets. En in de winter was het een plek waar je sleetje kon rijden. De restanten van het bergje zijn er nog op het terrein van Talant.

Mevrouw Van den Akker, die in het huis bij het Freulebergje woonde, bezocht vroeger de Gereformeerde kerk te Boornbergum. Er moest dan wel proviand worden meegenomen. Met een andere inwoonster van Beetsterzwaag liep ze dan over het Schuinpad naar de kerk. Op de heenweg in stilte en op de terugweg in gesprek.
Toen Beetsterzwaag in 1921 beschikte over een eigen Gereformeerde kerk, verviel de lange wandeling. Haar man is 40 jaar tuinmansknecht geweest bij de familie Lycklama à Nijeholt. Hij overleed in 1960. Mevrouw Van den Akker heeft 64 jaar in het huisje bij het Freulebergje gewoond. De huurprijs was al die jaren 60 cent per week.
Bij de opvoeding van haar kinderen had zij als vast richtsnoer: "Vreest God en houdt zijn geboden." Zij is op 101 jarige leeftijd in Bertilla te Drachten overleden.

1 februari 1872 Een wagenmakersknecht, zijn werk ten dele verstaande, kan op mei werk bekomen bij L. Bijlsma, wagenmaker te Beetsterzwaag.

Vader Lolke en zoon Ritske Bijlsma stonden bekend als bekwaam en solide. Op 10 september 1901 vond de wagenmaker alhier zijn schaap dood in het weiland. 't Vermoeden bestaat dat het dier een vergiftige plant heeft binnengeslikt.

Ritske kocht bomen (eiken) bij houtverkopingen van de Cornelia Stichting, familie Sandberg uit Olterterp of familie Van Harinxma. Ritske ging zelf naar de verkopingen of besteedde dit uit. Het hout werd door voermander Wietze Wedman naar de wagenmakerij gebracht. Daarna werd het hout twee jaar lang gewaterd in de verbreding van een sloot achter het huis van burgemeester Smijter (laatst woning van de heer J. Loman). Daarna werden de bomen naar de houtzagerij van Posthuma en Van der Sluis in Gorredijk vervoerd. In de houtzaagmolen konden de bomen dan op maat worden gezaagd. Als de planken de juiste lengte en dikte hadden, gingen ze retour naar de wagenmakerij. Hier werden ze bij Bijlsma onder een afdak opgeslagen, met plankjes er tussen, zodat de wind vrij spel had. Na verloop van tijd kwamen de planken op de droogzolder te liggen. Pas na tien jaar maakten de baas en knechten er boerenwagens, kruiwagens en dergelijke van. Een boerenwagen kostte vroeger het luttele bedrag van f 100,-

22 juni 1917 Beetsterzwaag. Woensdagavond trokken een drietal woonwagens door het dorp; terwijl men met één dier voertuigen de rails wilde oversteken, brak een der wielen en zakte de wagen midden op de trambaan in elkaar. De 6-uur tram uit de richting Drachten had hierdoor een half uur oponthoud. Inmiddels had de bestuurder de wagenmaker laten komen, die een nieuw wiel aan de wagen plaatste, doch toen het op betalen aankwam, had de man geen geld. De wagenmaker dacht: "Geen geld, geen goed". En nadat eerst de woonwagen op een laan werd geschoven, nam hij het wiel weer mee.

15 april 1926: Ten gevolge van de schoonmaak was de trap uit de kelder genomen. Des avonds wilde de vrouw van de wagenmaker Bijlsma iets uit de kelder halen en zonder er aan te denken dat de trap er niet was, deed ze een stap en viel pardoes in de kelder. Met hevige pijnen werd de vrouw opgenomen. De geneesheer achtte het nodig de vrouw naar het ziekenhuis te Groningen te doen overbrengen.

In mei 1949 vond ten huize en verzoeke van Ritske Bijlsma een boelgoed plaats. Bij dit boelgoed ging een herenfiets in handen over naar Jan van den Akker, de zoon van Hendrik van den Akker, medewerker van Bijlsma. De gereedschappen werden voor een prikje van de hand gedaan. De mensen hadden na de Tweede Wereldoorlog nog weinig geld te besteden. Omdat Ritske geen opvolger had, nam Hendrik van den Akker de zaak over. Broer Jelle van den Akker was ook werkzaam bij Bijlsma. Voor twee gezinnen kon de wagenmakerij geen bestaan bieden. Jelle was toen al begonnen met de handel in meubels in de nieuwe schuur, die achter het woonhuis was gebouwd. Samen met zijn uit Toornwerd, gemeente Middelstum, afkomstige vrouw, begon hij een meubelzaak in het van de erven van mejuffrouw Koopmans aangekochte huis (nu Hoofdstraat 19)

"De Zaagdobbe"

Op het terrein naast de zaak was een zogenaamde "zaagdobbe". Hier werden de zware bomen, meest eiken, tot planken verwerkt, waarvoor de wagenmaker enkele vaste medewerkers had. Een "zaagdobbe" was een soort loopgraaf met een stelling erboven. Op deze stelling stond de bovenste man; in de dobbe de onderste. De boom lag eveneens op de stelling en zo werd deze verticaal tot de gewenste dikte in planken gezaagd. Het was een zwaar en geestdodend beroep. Bovendien was het winterwerk en dan stonden de werkers dag in dag uit in de kou. De man in de dobbe had een slechte baan, want hij moest niet alleen de lange boomzaag naar zich toetrekken, maar kreeg daarbij telkens een lading zaagsel over zich heen. Hij had hiervoor een beschermkap voor zijn ogen.

De "Weverjongens".

Vóór 1900 woonden de "Weverjongens" in Beetsterzwaag. Zij waren de vaste werkers in de zaagdobbe. Samen met hun zuster Hiltje hadden ze een klompenwinkel. Behalve houtzagers, waren de broers ook imkers. 's Winters stonden de bijenkorven in de tuin en vroeg in het voorjaar als het koolzaad bloeide, werden de korven met de "langswagen" naar de Groninger klei gebracht. De "Weverjongens" waren meegetrokken met de Gelderse klompenkooplui die naar Friesland gingen. De afstand Winterswijk-Beetsterzwaag hadden ze te voet afgelegd.

Artikelen uit de Drachtster Courant en verhalen van A. v.d. Werff.

Buurt Beetsterzwaag; ansicht uitg. U.J. Wierda in 1921

Geheel links een klein stukje van de ingang van de wagenmakerij, daarnaast het winkeltje en vervolgens nog twee vensters. De kinderen die in de richting van de fotograaf kijken zijn v.l.n.r.: Albert v.d. Wijk, Bet Keuning, Janke Klaver en Geert Klaver.

DE TIMMERSCHUUR AAN HET OUDE "ACHTEROM"

De timmerschuur dateert uit het einde van de 18de of het begin van de 19de eeuw.
Foto Jelle Terluin

In het Kadaster van 1832 staat deze schuur op naam van de weduwe en erven van Siebren Rienks Zestiene. Hij was **timmerman** in Beetsterzwaag en heeft van 1821 – 1823 samen met Lieuwe Hemminga (eveneens timmerman te Beetsterzwaag) Huize Lyndenstein gebouwd.

De timmerschuur zit vast aan het lange woonhuis (op de foto op de achtergrond te zien). Dit huis staat achter de Smidse aan de Hoofdstraat 86. Het complex ligt aan de Freulesingel en aan het voormalige Achterom, dat hier vlakbij naast de wagenmakerij van Van den Akker op de Hoofdstraat uitkwam. De uitgang is nu op de Schoollaan. Het geitenweitje voor het woonhuis is door de gemeente Opsterland omgezet in een parkeergelegenheid voor de ambtenaren van het gemeentehuis. De ingang van dit parkeerterrein is gelegen aan de Hoofdstraat, ingang Freulesingel en de uitgang via het oude Achterom naar de Schoollaan.

1900 – 1946 Anne Eizes Harmsma was hier **timmerman-aannemer**. Hij woonde met zijn vrouw Fokje Feddes Gaastra in het woonhuis. Dit echtpaar had twee kinderen. Anne is geboren in 1868 en trouwde in 1900 met Fokje Gaastra. Anne overleed in 1949 te Beetsterzwaag en Fokje in 1946 eveneens te Beetsterzwaag. Anne Harmsma is een telg uit een bekende "Sweachster" familie. (Zie de stamreeks).

1946 - 1975 In 1946 verkocht Anne Harmsma zijn bedrijf aan Lykle Schulting, **timmerman**. Schulting zet het bedrijf voort tot ongeveer 1975. Hij was getrouwd met Akke Nijholt. Schulting bouwde in de jaren '60-'70 een nieuw woonhuis aan de Schoollaan bij de uitgang van het Achterom.
Schuur en woonhuis zijn na de beëindiging van het bedrijf verkocht aan de familie Lüthi, die de oude timmerschuur bij het woonhuis betrekt.

Anne Eizes Harmsma
1868 – 1949

Fokje Feddes Gaastra
1870 - 1946

Lykle Schulting (1911 – 1978)

Akke Nijholt (1911 – 1988)

KORTE GENEALOGIE HARMSMA

In het doopboek van de Hervormde gemeente te Beets, Beetsterzwaag en Olterterp over de jaren 1680 – 1811 komt voor:
Rints Harmens, gedoopt op 4 januari 1685, waarschijnlijk te Olterterp, maar het kan ook Beetsterzwaag zijn geweest. Zijn vader was Harmen Harmens, huisman (=boer) te Olterterp. Dit is mogelijk een voorvader van de familie Harmsma.
De eerste die we voorts tegenkomen in de registers is:

I. **Rinse Harmens Harmsma**
zoon van Harmen (Rinzes ?)
geboren 4 maart 1752 te Ureterp
overleden 28 oktober 1814 te Beets
hij huwt op 5 mei 1776 te Olterterp met:
Martentje (of Martijntje) Annes
geboren 14 april 1756 te Olterterp
overleden waarschijnlijk op 13 september 1796 (Bron: Begraafboek Herv. Gemeente Beets, Beetsterzwaag en Olterterp 1789 – 1804). De collecte tijdens de rouwdienst bracht 2 guldens 5 stuivers en 8 penningen op. Voor huur van het laken moest worden betaald 1 gulden en 8 stuivers. Bron: Diaconierekeningen Boek 1789 – 1804.
kinderen:

1. Harmen Rinzes	geb. 19 jan. 1778 te Hemrik; aldaar gedoopt 22 febr. '78
2. Anne Rinzes	geb. 28 jan. 1780 te Hemrik; aldaar gedoopt 27 febr. '80
3. Oebele Rinzes	geb. 2 dec. 1782 te Lippenhuizen; aldaar gedoopt 22 dec. '82
4. Lammert Rinzes	geb. 23 apr. 1785 te Lippenhuizen; aldaar gedoopt 15 mei '85
5. Hendrik Rinzes	geb. 17 juli 1788 te Beets; aldaar gedoopt 10 aug. '88
6. Eise Rinzes	geb. 28 juni 1791 te Beets; aldaar gedoopt 24 juli '91
7. Jan Rinzes	geb. 22 juli 1794 te Beets; aldaar gedoopt 17 aug. '94

II.2 **Anne Rinzes Harmsma**
geboren 28 januari 1780 te Hemrik; aldaar gedoopt 27 februari 1780
overleden 28 juli 1870 te Beets
hij huwt 18 mei 1806 te Gorredijk (bron: Trouwregister Herv. Gemeente Beets, Beetsterzwaag en Olterterp 1729-1810) Anne Rinzes afkomstig van Beets en zijn vrouw van Gorredijk.
Trijntje Jeens Bruinsma
dochter van Jeen Bruinsma
geboren ca. 1780
overleden 25 februari 1861 te Beets
Kinderen:

1. Rinse Harmsma	geb. 10 april 1806 te Beetsterzwaag; gedoopt aldaar 26 apr. '06
2. Jeen Harmsma	geb. 9 september 1808 te Beetsterzwaag; ged. aldaar 2 okt. '08
3. Marten Harmsma	geb. 20 november 1810 te Beetsterzwaag; ged. aldaar 9 dec. '10

Alle kinderen zijn gedoopt in de Hervormde kerk.

4. Willemke	geb. 1 oktober 1812 te Beetsterzwaag
5. Harmen	geb. 25 november 1814 (tweeling met:)
6. Aldert	geb. 25 november 1814 te Beetsterzwaag
7. Martijntje	geb. 16 juli 1817 te Beetsterzwaag
8. Oebele	geb. 9 juli 1819 te Beetsterzwaag
9. Eize	geb. 31 oktober 1821 te Beetsterzwaag

Anne Rinzes Harmsma was boer op de boerderij ten westen van Lauswolt. De laan tegenover de boerderij, richting Kortehemmen, is naar hem de *Anne Rinsesleane* genoemd.
Register van Naamsaanneming in de Mairie Beetsterzwaag

Voor ons Maire der Gemeente Beetsterzwaag, Canton Beetsterzwaag, Arrondissement Heerenveen, Departement Vriesland gecompareerd zijnde Rinse Harmens, wonende te Beets heeft dezelve verklaard dat hij aanneemt de naam van HARMSMA voor familienaam en heeft het volgende getal zonen en kleinzonen te weeten:
Harmen oud vier en dertig Jaar wonende te Beets, Anne oud twee en dertig Jaar wonende te Beetsterzwaag, Oebele oud negen en twintig Jaar wonende te Beets, Lammert oud zes en twintig Jaar wonende te Beets, Hendrik oud drie en twintig Jaar wonende te Olterterp, Eise oud twintig Jaar wonende te Beets, Jan oud zeventien Jaar wonende te Beets.
Voor Tjeerd, zoon van Harmen oud vier Jaar en Rinse zoon van Harmen oud ¾ Jaar beide wonende te Beets
en Rinse, zoon van Anne oud drie Jaar en Martinus, zoon van Anne oud 1 ½ Jaar alle wonende te Beetsterzwaag
en heeft deze met ons verteekend de 11 February 1812.

III.9 **Eize Annes Harmsma** **veehouder te Beetsterzwaag**
geboren 31 oktober 1821 te Beetsterzwaag
overleden 9 oktober 1870 te Beetsterzwaag
hij huwt (1e)op 24 juni 1847 te Beetsterzwaag met:
Grietje Sierds Westra
dochter van Sierd Minnes Westra en Geertje Willems van der Brug
geboren 30 juli 1816 te Beets
huwelijk ontbonden op 10 maart 1858
hij huwt (2e) op 14 mei 1859 te Beetsterzwaag met:
Trijntje Jans Jongsma
dochter van Jan Annes Jongsma en Wytske Jelkes de Boer
geboren 10 september 1824 te Kortehemmen
overleden 12 november 1914 te Beetsterzwaag
kinderen:
1. Wietske geboren 10 maart 1861 te Kortehemmen
2. Trijntje geboren 4 maart 1865 te Kortehemmen
3. Anne geboren 24 januari 1868 te Beetsterzwaag

IV.3 **Anne Eizes Harmsma**
geboren 24 januari 1868 te Beetsterzwaag
overleden 5 februari 1949 te Beetsterzwaag
timmerman- aannemer
hij huwt op 14 september 1900 te Beetsterzwaag met:
Fokje Gaastra
dochter van Fedde Gaastra en Joukje Couperus
geboren 24 september 1870 te Gorredijk
overleden 3 maart 1946 te Beetsterzwaag
Kinderen:
1. Eize geb. 29 maart 1901 te Beetsterzwaag
2. Joukje geb. 8 februari 1903 te Beetsterzwaag

HOOFDSTRAAT 110

1884 De heer Rijnhard Baron van Lynden stelt een perceel grond van ongeveer 3500 vierkante meter beschikbaar voor de bouw van een nieuwe dorpsschool.

1887 De bouw van de nieuwe school wordt aanbesteed. Rinze Annes van der Veen, timmerman te Terwispel werd de bouw gegund voor *f* 12.472,=.

1915 De school wordt verbouwd. Het gedeelte tussen de beide voorste lokalen werd overkapt om als gymnastieklokaal te kunnen worden gebruikt.

1964 Het Hoofd der School, de heer Taeke Kooistra, achtte onderwijs in het verouderde gebouw onverantwoord: ***Lekkage, walgelijke vieze w.c.'s, slechte kachels, slechte verlichting en slechte banken***. In 1967 kwam er een urgentieverklaring voor de bouw van een nieuwe school.

1965 Bouw van **garage Tolman** op een perceel vlak achter de school. Protesten van de school voor verwachte geluidsoverlast werden afgewezen.

1968 In augustus 1968 werd de nieuwe Openbare Lagere School aan De Wissel in gebruik genomen. Tolman koopt de oude school, laat hem afbreken en bouwt een **showroom voor auto's** op deze plaats. Op het oude schoolplein komt een **tankstation van de Shell.**

Het tankstation op het voormalige schoolplein. Achter de overkapping de oude hoofdenwoning van de school; na 1968 de woning van Eddie Tolman.

Garage Tolman. Rechts het gedeelte dat in 1965 werd gebouwd.

1995 Tolman opent een nieuwe garage in Drachten. De werkzaamheden worden daar naartoe overgebracht. De showroom blijft nog in gebruik evenals het tankstation.

2007 Er is sprake van woningbouw op de Tolmanlocatie. Doch wegens de financiële crisis gaat het ambitieuze plan niet door.

Nogmaals het tankstation en de oude hoofdenwoning

2013 Sieger Venema opent per 1 februari 2013 in de showroom van Tolman een nieuw **autobedrijf** onder de naam **SV AUTOS.** Hij huurt het pand van Tolman.

DE WOUDKLANK 31 JAN. 2013

Vanaf zijn tweede jaar is hij autogek: Sieger Venema (22) maakt vanaf vrijdag 1 februari van zijn hobby zijn werk. In Beetsterzwaag opent hij dan zijn eigen garage. Het oude pand van Tolman aan de Hoofdstraat heeft hij in twee maanden grondig verbouwd. Venema richt zich met name op sportieve auto's. "Veel mensen zeggen dat het een gewaagde stap is in deze tijd van crisis. Maar ik denk dat het juist een goed moment is om te beginnen. De concurrentie is door de crisis minder geworden en veel slechter zal het niet worden toch?"
Sieger Venema wil vooral leukere auto's aanbieden met leuke opties die net wat anders zijn dan bij andere bedrijven. Ook moeten de auto's van goede kwaliteit zijn. Op later tijdstip wil de jonge ondernemer ook velgen en andere accessoires in het assortiment opnemen. Daarnaast biedt hij financieringen aan voor aanschaf van een auto en verkoopt er eventueel garantiepakketten bij. Sieger studeerde aan het IVA in Driebergen, het instituut voor autobranche en management. Op zaterdag ging hij aan het werk bij een garage in Gorredijk. Vanaf zijn achttiende handelde hij in auto's waar hij het steeds drukker mee kreeg. Toen hij de kans kreeg het pand in Beetsterzwaag te huren, ging hij voortvarend aan de slag met een ondernemingsplan. Hij kreeg groen licht van de bank en besloot onmiddellijk te stoppen met zijn opleiding en vol te gaan voor zijn eigen bedrijf.

HOOFDSTRAAT 118

1963 Notaris Dutmer Menke Knol laat het huis Hoofdstraat 118 bouwen en vestigt daar zijn **notariskantoor**.

1978 Aan notaris D.M.Knol wordt eervol ontslag verleend per 1 maart 1979.

1980 **Architect** Roelof Kijlstra bewoont nu het pand, waar hij ook zijn kantoor heeft

1988 Hoofdstraat 118 staat te koop. Vraagprijs *f*380.000,= bij Makelaardij Friesland, kantoor Drachten.

1993 Op 6 november 1993 is in het pand **Makelaardij** Jan Koopmans gevestigd.

Makelaardij Koopmans. De lage aanbouw rechts is het kantoor.

2012 De huizenmarkt stort in wegens de crisis. Jan Koopmans verkoopt het pand, waar nu de familie Travaille woont, die het bedrijfsgedeelte verhuurt aan **Reisbureau** "De Pauw" van Lien Poutsma. Zij verhuist per 1 januari 2013 haar bedrijf van de Lyndenlaan naar Hoofdstraat 118a.

2013 Lien Poutsma doet haar werkzaamheden over aan een collega wegens ziekte.

Het pand is gesplitst in Hoofdstraat 118 en 118a.
Hier de ingang van het Reisbureau.
Zelfs de fotograaf staat op de foto!
Foto's bij Hoofdstraat 110 en 118 Jelle Terluin

Ansicht uitgegeven door Wieger Numan
Collectie Thom Vellinga

HARINXMAWEG 4

Foto 27 mei 1978 , Thom Vellinga

1893 Op 11 maart werd de afbraak van de oude en de bouw van de nieuwe boerderij aanbesteed. De eigenaar en opdrachtgever was Mr. Rijnhard baron van Harinxma thoe Slooten, die op Lauswolt woonde. De gebruiker van de boerderij was Harmen A. Harmsma.
De architect was Luitje de Goed uit Beetsterzwaag.
De hoogste inschrijver was O. Offringa te Haulerwijk voor f 9800,= en de laagste Hendrik de Herder uit Beetsterzwaag voor f 8224,=
Aan hem werd de afbraak van de oude en bouw van de nieuwe boerderij gegund.
De eerste steen werd gelegd door de zoon van Rijnhard van Harinxma, Maurits Pico Diderik baron van Harinxma thoe Slooten op 8 april 1893. Opmerkelijk is dat op de zwarte plaquette in de voorgevel, die dit feit vermeld, de steenhouwer zich vergist heeft in de naam Harinxma. Hij schreef: Haringsma. Het was blijkbaar te duur om een nieuwe steen te maken en daarom heeft hij een x door de g gehouwen. De andere plaquette, die aan de linker kant van de voorgevel zit, vermeldt een gedicht van Aagje Deken: ***"Ik wou om geen tien ducaten, dat ik in een grote stad, op haar grachten in haar straten, mijn gedoente en woning had."***
In de 70-er jaren van de vorige eeuw is de boerderij buiten bedrijf gesteld. De laatste boer, Atze Dijkstra, is toen verhuisd naar een boerderij aan de Achterweg te Olterterp.

In het begin van de 19de eeuw bewoonde Anne Rinses Harmsma de boerderij. Langs de boerderij liep een zandweg, die aan de overzijde van de Harinxmaweg doorliep. In een krantenartikel uit de Drachtster Courant van 26 april 1966 wordt vermeld, dat deze zandweg, die naar boer Harmsma de *Anne Rinseslaan* werd genoemd, een oeroude "snelweg" is. Vroeger was 't het wandelpad voor wie te voet naar Drachten ging. Voor de voorouders was het bij wijze van spreken een "snelverbinding", want "snelwandelen" was toen dikwijls de boodschap.
Deze laan en de dichtbij de laan gelegen villa "Bethlehem" (in 1930 afgebroken) vormden het decor van een boek van Sjoerd Leiker, die onder de schuilnaam Menno van Haarsma het boek "De Drie Getuigen" schreef, in 1944.

2012 Frans Andringa en Boukje van der Werff hebben de boerderij verbouwd tot een galerie onder de naam **GALERIE VAN HARINXMA**. Deze is gesitueerd in de schuur, terwijl het voorhuis en het achterhuis zijn verbouwd tot woning.

LAUSWOLT

Hotel Lauswolt is een begrip. Hieronder volgt de ontwikkeling van het gebied dat de naam droeg van Lauswolt. Er waren in de 17de eeuw twee boerderijen die deze naam droegen en toebehoorden aan de familie Lauswolt. Bovenstaande boerderij is gebouwd in 1748. Maar op de oudste kaart van Opsterland staat Lauswolt al aangegeven. Deze kaart dateert uit 1684. De twee boerderijen stonden geregistreerd onder stem 26 en 27. Al in 1631 was er sprake van een "saete lants, genaempt Lauswolt". Stem 26 was in het midden van de 17de eeuw eigendom van Jan Jans en Pyter Jans Lauswolt en stem 27 was in handen van de weduwe van Bouwe Jans Lauswolt., waarschijnlijk een oom en tante van Jan en Pyter. De familie Lauswolt had pachters op hun boerderij, want op een gegeven moment is stem 26 samengevoegd met stem 27. Zij woonden elders; een aantal van hen in Beetsterzwaag. De familie Lauswolt is in mannelijke lijn uitgestorven in het eind van de 18de eeuw. De erfgenamen hebben in 1826 de boerderij Lauswolt verkocht aan Jhr. Binnert Philip van Eysinga, wiens vrouw, Eritia barones van Lynden al een klein aandeel er in had, geërfd van haar vader Rijnhard baron van Lynden.
Door erfenis kwam het landgoed Lauswolt in handen van Augustinus Lycklama à Nijeholt in 1867. Hij liet een jaar later een "heerenhuizinge en een stal en koetshuis met koetsierswoning" bouwen op het landgoed. Hij trouwt in 1872 met zijn achternichtje Anna Adriana Sixma barones van Heemstra. Hun dochter Ypkjen Hillegonda werd hier geboren in 1873. Maar Anna kon hier niet zo goed aarden en Augustinus verkocht toen in 1878 het landgoed aan zijn neef Rijnhard baron van Harinxma thoe Slooten, kantonrechter te Beetsterzwaag. Hij heeft hier tot zijn dood in 1928 gewoond. Zijn dochter Adriana Janke, getrouwd met Jan Bieruma Oosting, werd eigenaresse van Lauswolt. Na haar dood in 1954 hebben haar kinderen Lauwolt verkocht aan de Algemeen Friesche Levensverzekerings Maatschappij. Deze heeft er een hotel van gemaakt. Het werd daartoe grondig verbouwd en er kwamen twee vleugels aan.

De achterzijde van Hotel Lauswolt ca. 1980; foto Jelle Terluin.

Later werden deze vleugels voorzien van een verdieping, waarin ook kamers werden verwezenlijkt.

Aanvankelijk was het een chique hotel waar je met gepaste kleding moest verschijnen. Het volgende verhaal gaat:
Eens was minister-president Willem Drees er op bezoek. Hij was informeel gekleed en droeg geen stropdas. Toen hij zijn kopje koffie kreeg, dat hij had besteld, lag er een briefje bij het kopje dat zijn bezoek niet op prijs werd gesteld.
Gelukkig zijn die tijden voorbij en is Hotel Lauswolt een voor ieder toegankelijk bedrijf geworden.

In 1989 is er een aanzienlijke uitbreiding van het hotel gerealiseerd met een binnen- en buitenzwembad.
Het hotel is diverse keren van eigenaar verwisseld in 1990 is het hotel overgenomen door de Bilderberg Groep en dat is nog steeds zo.

Gezicht op de voorzijde van Lauswolt. Foto Gemeentegids Opsterland

Drachtster Courant 24 mei 1989

Lauswolt onderging luxueuze uitbreiding

BEETSTERZWAAG - Hotel-Restaurant Lauswolt heeft een luxueuze uitbreiding ondergaan. De ingebruikneming daarvan vond woensdag plaats tijdens een receptie, waarbij burgemeester Joost van Bodegom een officiële handeling verrichtte. Het complex is in oostelijke richting uitgebouwd met 22 suites, een groot aquacentrum en enige conferentie-zalen. Met deze uitbreiding ging het om een bedrag van 10 miljoen gulden.

De uitbreiding, waarvoor architect Morsink uit Ootmarsum het plan opstelde en dat door De Leeuw–Jellema Gorredijk op tijdschema werd uitgevoerd, voorziet in een grote behoefte. Dit kwam naar voren uit de woorden van de heer Geerdink, broer van de eigenaresse mevrouw Van der Maas, wier echtgenoot vorig jaar december is overleden als gevolg van een verkeersongeval. Drie jaar geleden, bij de overname door de fam. Van der Maas, bleek al dat het toen in een periode van stilstand verkerende Lauswolt met een uitbreiding nieuw leven ingeblazen zou kunnen worden. De verbouwing die toen plaats vond, was na korte tijd niet meer voldoende om aan de vraag naar conferenties en overnachting te kunnen voldoen. Bij de daarop volgende uitbreiding heeft men terdege rekening gehouden met de directe omgeving. 'Eerst de natuur en toen het plan', aldus de heer Geerdink, die daarmee een gewillig oor vond bij de instanties die hun goedkeuring hieraan moesten verlenen.

Erg modieus is het aquacentrum, bestaande uit een binnen- en buitenbad, Turks stoombad, sauna en een grote beautyafdeling; de eerste Jil Sander 'salon' in Europa waarin dames en heren zich kunnen laten behandelen. In het buitenland wordt reeds veelvuldig gebruik gemaakt van dergelijke afdelingen met dure apparatuur en medewerk(st)ers die daar speciaal voor zijn opgeleid. Aan het bedrijven van sportiviteit biedt Lauswolt nu voorts het spelen van tennis op twee eigen banen. Voor golf kunnen de gasten (uitsluitend met vaardigheidsbewijs) terecht op de aangrenzende negen holes baan.

Op Lauswolt zijn diverse conferenties gehouden.
In september 1976 hielden de negen ministers van de Europese Gemeenschap een topconferentie in Lauswolt. Het hotel was goed afgegrendeld van de buitenwereld door een politiemacht.

Leeuwarder Courant 4 januari 2007

Topberaad in Lauswolt

Adellijk onderkomen voor eenvoudige poltici

Het had niet mogen uitlekken. Maar nu ligt het nieuws dan toch op straat. De fractieleiders van CDA, PvdA en Christen Unie overleggen met informateur Herman Wijffels in het geheim op Landgoed Lauswolt in Beetsterzwaag. Jan Peter Balkenende, Wouter Bos en André Rouvoet hadden een slechtere plek kunnen uitkiezen. Hebben de onderhandelaars een leuk adresje uitgekozen?

Dat kun je wel zeggen. De adellijke familie Lycklama à Nijeholt liet in 1868 het elegante landhuis Lauswolt bouwen in de bossen van Beetsterzwaag Ook de Van Harinxmaatjes thoe Slooten woonden er een tijdje. Tegenwoordig kunnen eenvoudige politici zich op Landgoed Lauswolt even baron en barones wanen.

Waar merken we deze adellijke allure nog aan?
Het attente personeel gaat in livrei gekleed, de rode loper ligt al uit, het landhuis verloor, met zijn kroonluchters en kunstwerken, niets van zijn vroegere grandeur. Voor de deur, of zeg maar gerust het bordes, ligt een golfbaan. Het zeer chique Koetshuis in oud-Engelse landhuisstijl biedt de broodnodige privacy voor achterkamertjes politiek. Handig voor haastige formateurs; het gazon in het park vormt een officiële landingsplaats voor de regeringshelicopter. En leuk voor het kroost van Bos, Balkenende en Rouvoet: gasten krijgen bij vertrek een snoepzak mee.

Wat moet dit wel niet kosten?
Onbetaalbare luxe? Dit valt mee. Landgoed Lauswolt maakt onderdeel uit van de Bilderberg Hotelgroep, en deze stunt in de rustige periodes met aanbiedingen. De standaardkamer is nu al te boeken voor € 118. Een arrangement voor het komende weekeinde kost slechts €299.

Wat krijgen we hiervoor?
De met warme aardetinten en bloemendessins gedecoreerde standaardkamer zou in veel andere hotels een juniorsuite heten. Enorm bed, antiek bureautje, twee fauteuils en salontafel met tijdschriften, minibar met schappelijke prijzen. In de kast twee badjassen, pantoffels, paraplu en kluisje. Fruit, fles water van het huis en kaarsjes op tafel. De opengeslagen televisiegids ligt klaar, zo weten de heren hoe laat Nova begint. (*Nova is een televisieprogramma met achtergronden van het nieuws).* 's Ochtends hangt een krant met het laatste uitgelekte formatienieuws aan de deurklink.

En hoe is het eten?
In de ontbijtsalon, met uitzicht op het park, staat voor iedere gast de champagne al klaar. Handig wanneer in de nachtelijke uren een akkoord is bereikt. Het in het verleden veelgeprezen restaurant De Heeren van Harinxma, is helaas net zijn enige Michelinster kwijt geraakt, en in de toonaangevende Lekker-top 100 daalde het restaurant naar plekje zestig. Maar echt rot mag je het eten nu ook weer niet noemen. Chef-kok Thom-Gabie van Baars heeft een gedegen reputatie. Zijn voorganger Marc van Gulick, die het restaurant groot maakte, keert volgende maand terug als directeur-chefkok.

Leuk werken daar, maar kunnen de politici zich ook een beetje ontspannen?
Bij Landgoed Lauswolt kun je letterlijk baden in weelde. Het gebruik van sauna, stoombad en zwembad is bij de kamerprijs inbegrepen. En hopelijk hebben de politici rackets mee, want ook de tennisbaan staat gratis open. Verder zijn er een achttien holes golfbaan, beautycenter en haarsalon, voor het geval de kapsels van Balkenende en Rouvoet teveel op elkaar gaan lijken.

Wie gingen de onderhandelaars voor?
De hele Koninklijke familie gebruikte het gazon van Lauswolt al eens als startplaats voor een ballonvlucht. In het gastenboek staan beroemde namen. Freek de Jonge, Paul de Leeuw worden regelmatig gesignaleerd. Sterren als Tina Turner en Elvis Costello kwamen logeren. En in 2004 verbleven er 25

Europese ministers tijdens een EU top. En ook toen bleek weer dat, heel belangrijk, Lauswolt een voortreffelijk te beveiligen complex is.
Dus als het hier niet lukt, lukt het nergens?
Zo is het!
(Verslag door Adwin de Kluyver)

Topberaad blijft in Lauswolt

De onderhandelaren voor het nieuwe kabinet blijven landgoed Lauswolt in Beetsterzwaag trouw, ook nu hun geheime vergaderlocatie is ontdekt. Vanmorgen vroeg stroomde de pers toe. Het Koetshuis waarin de besprekingen plaatsvinden is afgezet met lint, en de ramen zijn geblindeerd.
Verslaggevers waren in Den Haag koortsachtig op zoek naar hints over de plek waar de CDA-ers Jan Peter Balkenende en Maxime Verhagen, de PvdA-ers Wouter Bos en Jacques Tichelaar en de CU-ers André Rouvoet en Arie Slob zich met informateur Herman Wijffels bevinden.
CDA, PvdA en Christen Unie willen de driedaagse in Beetsterzwaag gebruiken om het onderling vertrouwen op te vijzelen. Op basis hiervan moet volgende week de inhoudelijke behandeling van de formatie beginnen. Deze zal gewoon in Den Haag plaatsvinden.

Het Koetshuis van Lauswolt. Foto Jelle Terluin

De onderhandelaars waren vanmorgen uiterst zwijgzaam over het verloop van de besprekingen. Verhagen wilde alleen kwijt dat er een goede start is gemaakt. "Ik hoop in alle rust van gedachten te kunnen wisselen." Tichelaar vertelde dat hij "heerlijk" had geslapen.
Om half tien arriveerde Wouter Bos in een donkerblauwe Volvo. De PvdA voorman sliep thuis om de verjaardag van zijn dochtertje te vieren. Op de vraag hoe het staat met de besprekingen antwoordde hij: "Uitstekend."
Van de politici die de nacht hebben doorgebracht in de zes suites was geen glimp te zien. Om kwart over acht werd een busje van het hotel voor de voordeur geparkeerd. Het ontbijt werd in schalen en in kisten naar binnengebracht. De onderhandelaars moeten het doen met het standaardontbijt van het hotel, aldus de ober.
Hoteldirecteur Jan van Straten reed even later breeduit lachend onder de linten door om zijn auto te kunnen parkeren. Hij is in zijn nopjes met het hoge bezoek. "Vorig jaar hadden we hier de Europese top. Dit is een prachtige rustige locatie."

Persconferentie voor het Koetshuis na de geslaagde onderhandelingen
Leeuwarder Courant 6 jan. 2007
Foto Jan de Vries

Media bestormen Lauswolt

BEETSTERZWAAG – Vertegenwoordigers van landelijke en regionale media bestormden de onderhandelaars van een nieuw kabinet op landgoed Lauswolt. Gisteren kwam een einde aan een driedaags overleg in het koetshuis van het landgoed, dat in alle rust had moeten plaatsvinden. Toen uitlekte waar het gezelschap zich bevond, was het snel gedaan met de rust.(Leeuwarder Courant 6 jan. 2007.)

Het nieuwe gedeelte uit 1989.
Foto Jelle Terluin; januari 2014

“DE HORST”
VILLA LANKHORST

Het huis “DE HORST” aan de Van Harinxmaweg 9 te Beetsterzwaag, werd in 1907 gebouwd als buitenverblijf van de familie Lankhorst te Sneek. De bouwheer was Auke Beckering Lankhorst, geboren 5 juli 1859 te Sneek, touwslager te Sneek. Hij was een neef van Jan Hendrikus Lankhorst, die in het herenhuis Hoofdstraat 23 gewoond had. Zie de korte stamreeks bij dat huis.
Het huis, gebouwd op de grens met Olterterp werd kennelijk genoemd naar de familie Lankhorst: “De Horst”.

Familie Beckering Lankhorst logeerde graag in “Het Witte Huis” te Olterterp. In deze herberg die gerund werd door Van Wely, betrok het gezin de woonkamer aan de noordkant. Taede Bosma, boswachterszoon, wonend aan de Achterweg in Olterterp, was bevriend met zoon Willem Lankhorst, een vakantie-kameraadje. In de loop der jaren werd genoten van de gastvrijheid van de Van Wely’s.
Taede vertelde dat mevrouw Lankhorst op een gegeven ogenblik een mooi cadeau kreeg van haar man. Het was een nieuwe zomerwoning op een stuk grond, aangekocht van Baron van Harinxma thoe Slooten van Lauswolt. De bouwtekening kwam uit handen van de Beetsterzwaagse architect Luitje de Goed. Deze heeft veel gebouwen in Beetsterzwaag en Oud Beets op zijn naam staan.
Timmerman Anne Harmsma mocht in 1907 voor de uitvoering zorgen.
De grond voor de bouw, waarop vroeger schapen liepen, was van slechte kwaliteit. Eerst werd gezorgd voor de bedekking met een laag kleizoden. Opperman Rinze Harmsma droeg zijn steentje bij met het kruien. Dat dit niet altijd vlekkeloos verliep, lag aan enkele kinderen. Zo hadden ze eens het kruiwagenwiel vakkundig omwikkeld met ijzerdraad, zodat er geen beweging in was te krijgen.
Uiteindelijk werd het een prachtige villa. De middenstand liet er direct ansichtkaarten van maken met het opschrift: “Villa bij Vianen”of “Villa Lankhorst”.
In 1914 stond er in “De Staatscourant” de statuten der N.V. Maatschappij tot exploitatie van roerende en onroerende goederen “Frisia” Sneek. Het doel der vennootschap is om door aankoop of op andere wettelijke wijze, roerende en onroerende goederen in eigendom te verkrijgen, die weer te verkopen of op andere wijze te vervreemden, ze te verhuren of op andere wijze in gebruik af te staan en verder alle handelingen te verrichten, welke met de exploitatie van roerende en onroerende goederen in verband staan. Het kapitaal bedraagt f 10.000 verdeeld in 20 aandelen, ieder f 500,- groot, welke alle geplaatst en volgestort zijn.
In het kapitaal der vennootschap wordt deelgenomen door de heer A. Beckering Lankhorst voor 19 aandelen en door de heer W. Beckering Lankhorst voor 1 aandeel.
Auke Beckering Lankhorst bracht bij deze vennootschap in: het landhuis met erf en tuin te Beetsterzwaag, bekend ten kadaster gemeente Beetsterzwaag, sectie B, no 1734, voor vierenveertig aren en achtenzestig centiaren, met inbegrip van de gehele inboedel, ten tijde van het verlijden van deze acte. Op 8 mei 1917 stond in de krant: “Kleine villa aan de tram te Beetsterzwaag te huur aangeboden vanaf 1 mei a.s. De directie van de N.V. ‘Frisia’ J.B. Lankhorst, Sneek.”
In de winterperiode van 1917 heeft kantonrechter plaatsvervanger J.J.A. Phaff er tijdelijk onderdak gevonden. Het viel hem op dat het in zo’n zomerwoning nogal frisjes was.

In mei 1918 kwam de heer R. Hoogland, rustend landbouwer er met zijn gezin wonen. In mei 1923 werd er bij hem ingebroken. Er werd niets vermist en de daders waren onbekend.

Auke Lankhorst overleed in 1930. De villa is in 1929 verkocht aan Jouke Roelof Stuurhaan, die het huis in 1930 liet verbouwen tot hotel-café-restaurant, nadat hij gedurende negen jaar Het Witte Huis te

Olterterp had geëxploiteerd. In november 1929 was de uitslag van de aanbesteding voor de verbouwing van de villa. De architect was de heer Veenstra van Langezwaag. De verbouwing werd gegund aan S. Groenhof uit Dantumawoude voor f 8750,-. Stuurhaan liet er een speeltuin aanleggen met een draai- en zweefmolen, een rodelbaan, een zweefbaan, een apenkooi en een grot met wassen beelden als bewoners. Maar vooral het plaatsen van een bijna dertig meter hoge uitzichttoren trok de aandacht.. Een belvédère, waarbij men een prachtig uitzicht had over het nabijgelegen Kostverloren en de Bargekop.
In 1934 volgde een grote verbouwing: de serre werd vergroot en het interieur veranderd.
In 1939 kwam er een huurder in, de heer H. van Duinen uit Zeddam. En twee jaar later ging het gebouw over in handen van de Algemene Friesche Levensverzekerings-maatschappij te Leeuwarden.
In de oorlog heeft het gebouw dienst gedaan als distributiekantoor.

In 1948 werd het gebouw een vakantie- en rustoord van het concern Algemene Friesche-Groot Noordhollandse. De heer en mevrouw D. Wedman hebben dit jarenlang beheerd.

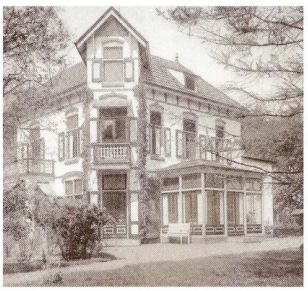

Foto uit: "Fen Fryske Groun" van 7 juni 1929. Collectie Vellinga.

Deze functie had het gebouw tot 1974. Natuurlijk moest het gebouw aan de nieuwe bestemming worden aangepast en werd het inwendig verbouwd. In 1953 plaatste de verzekeringsmaatschappij achter het gebouw een bergplaats annex fietsenstalling.
In 1962 volgde er weer een interne verbouwing van het vakantieoord en werd in 1964 de keuken uitgebreid. In het jaar daarop realiseerde men aan de kant van Beetsterzwaag een aanbouw met een woon- en slaapkamer, waarschijnlijk voor het beheerdersechtpaar.

In 1974 veranderde de bestemming. De A.G.O., inmiddels eigenaar van het gebouw, verkocht het aan wegenbouwer Gerrit Ooms, die er een kantoor voor zijn bedrijf wilde vestigen. Weer volgde een interne verbouwing tot kantoor, waarbij de ingang werd verplaatst naar de achterkant van het gebouw Bij de opening van het kantoor was het zo warm, dat met een verbodsbord bij de ingang te kennen werd gegeven dat de stropdas af mocht.
In 1993 wilde Ooms achter het gebouw een enorme uitbreiding van het kantoor realiseren, maar dat werd niet toegestaan. Het monumentale karakter van het gebouw zou daardoor teveel worden aangetast. Omdat deze uitbreiding niet kon worden uitgevoerd, vroeg men in 1997 de plaatsing van tijdelijke kantoorunits aan. Dit werd gehonoreerd.
In 2003 verkocht het wegenbouwbedrijf De Horst en werden de units weer verwijderd.
In 2004 is het gebouw aan de heer W. van der Werf verkocht. Hij was directeur van reclamebureau Graphic Art & Design te Beetsterzwaag.
Hij begon het gebouw een woonbestemming te geven.
In 2004 werd De Horst weer verkocht.
De familie Kleefstra te Beetsterzwaag kocht het huis en verbouwde het tot een familiehuis, waar twee gezinnen in konden wonen.

Hieronder een foto uit "De Woudklank" van 15 nov. 1990

OPENING HOTEL "DE HORST" VAN J.R. STUURHAAN OP 1 MEI 1930

Hierbij een foto ter gelegenheid van de opening van Hotel "De Horst" van R.J. Stuurhaan met aanwezigheid van het muziekkorps "Euterpe". De leden van Euterpe zitten vooraan. Van links naar rechts: 1. Wobbe van der Vegt (bakker); 2. Sierd Dragstra; 3. Gjalt Fokkema; 4. Aaltje Kort; 5. Ankje Fokkema; 6 Doete Lingsma; 7. Anneke Houtsma; 8. Mevrouw Akke Stuurhaan; 9. Jouke R. Stuurhaan; 10. Klaas van der Meer, directeur Euterpe; 11. Kornelis van der Vegt, bakker; 12. Andries van Leer, slager; 13. Sijmen Lingsma; 14. Fokke v.d. Wijk; 15. Joke de Vroeg.
Staande op de achterste rij: 3. F. de Boer; 10. Jan de Haan; 13. Meekma; 18. Marie Stuurhaan; 27. J. de Boer; 30. John Beenen, electra Gorredijk; 31. Houtsma; 32. G. van Brussel en 33. J. v.d. Werff, slager. Foto Collectie Vellinga.

Recente foto van "De Horst" in de Pluskrant, blz. 25, van september 2013.

Links voor: de uitbouw uit 1965, rechts de verlengde serre.

HARINXMAWEG 13

Germ van Linde heeft in 2002 samen met zijn zoons Harold en Johan de Maatschap Installatiebedrijf Van Linde opgericht. Het is een V.O.F., dat wil zeggen een Vennootschap Onder Firmanten. Het is een erkend installatiebedrijf op het gebied van gas, water en elektra. In 2007 is Harold van Linde uit het bedrijf gestapt en is voor zichzelf begonnen, maar werkt als werknemer wel zo nu en dan mee in het bedrijf als dat nodig is.

Het bedrijf is gevestigd in een in 1954 gebouwde dubbele arbeiderswoning. Deze woning is in de plaats gekomen van een 18de eeuws boerderijtje dat hier tot die tijd heeft gestaan. Germ van Linde woont in het linker gedeelte en zoon Harold met zijn gezin in de rechter woning.

In de loop van de tijd heeft Germ van Linde deze woning kunnen kopen en er verschillende verbouwingen aan gepleegd. Daardoor is het uiterlijk veranderd, hoewel de basis gelijk gebleven is. Zijn vrouw Froukje heeft hier jarenlang een opvang voor katten gehad.

Het boerderijtje achter De Horst. Afgebroken in 1953. Foto via fam. Huitema.

De aanbouw achter het huis. Op het terras rechts Germ van Linde en links zijn vrouw Froukje

De erker is in het jaar 2000 aangebouwd. Op de achtergrond de bedrijfsgebouwen en kantoor met de bedrijfswagens.

HOOFDSTRAAT 89, "DE ZANDHOEVE"

1929 Burgemeester Jacob Bleeker laat "De Zandhoeve" bouwen op het stukje land voor de Van Teyens Fundatie. Er zijn 11 inschrijvers. De hoogste is S. Schoppen te Akkrum voor f 24.430,- De laagste Gerrit Roorda voor f 17.975,-. En zo wordt de "kapitalistische" woning gebouwd door het communistische raadslid G. Roorda, maar dan wel als goede timmerman. S. Lingsma doet het verfwerk voor f 2785,-.

"De Zandhoeve" uit "Fen Fryske Groun" 16 maart 1934.

1937 (8 juli) Naar de Drachtster Courant verneemt, is de villa "De Zandhoeve", eigen aan den heer Jac. Bleeker, vroeger burgemeester van Opsterland, uit de hand verkocht aan den heer F. Pasma, **arts** alhier. Na Pasma oefenen de heren Herman Valken en Nico Schreuder in dit pand hun **artsenpraktijk** uit.

1982 Te koop villa "De Zandhoeve" met woon- en kantoorruimten, garage en grote tuin groot 37 are en 20 centiare. Erfpacht tot 1 januari 2020. Op 18 augustus 1982 verkocht aan H. Talsma voor f 276.000,- . De artsen praktijk verhuist naar het "Fjouwerkant" aan de Klaversreed en de fam. Schreuder naar het Merkelân.

1988 "De Zandhoeve" staat weer te koop.

1994 Anton Tiktak bewoont het huis. Hij is **filmproducent**. Hij vertrekt in 2006 uit Beetsterzwaag.

2006 Er komt een nieuwe vleugel aan de achterkant in de stijl van het huis (het huis is in de zgn. Amsterdamse stijl gebouwd). Daarvoor wordt de praktijkruimte aan de achterzijde geheel afgebroken. De rieten kap wordt geheel vernieuwd met riet uit de Weerribben. Rietdekbedrijf Rikke Veenstra BV uit Burgum volbrengt de moeilijke klus. Na de verbouwing bewoont de familie Vermeulen het huis.

1961 **7 november (krantenbericht) Dankbare patiënten namen afscheid van dokter Valken. Beetsterzwaag.**- Zeer velen hebben zaterdagmiddag in Het Witte Huis de gelegenheid benut, afscheid te nemen van dokter H.J.B. Valken alhier die, zoals wij reeds meldden, na twintig jaar zijn praktijk als huisarts heeft neergelegd om het team schoolartsen (voor de gemeenten Smallingerland, Opsterland, Achtkarspelen en Tietjerksteradeel) te versterken. De bijeenkomst stond onder leiding van de heer J.H. Poppinga uit Beetsterzwaag. In zijn openingswoord bracht de heer Poppinga eerst dank aan mevrouw Valken, die ondanks haar tandartspraktijk steeds de tijd vond om, vooral in de avonduren, haar man bij te staan. Zich tot de scheidende dokter wendend wees de heer Poppinga erop, dat de functie van huisarts te plattelande doorgaans meer omvat dan alleen de uitoefening van de geneeskunst: er wordt nog zoveel méér van hem gevraagd en juist ook in dit opzicht heeft dokter Valken velen aan zich weten te verplichten. In vele gezinnen was hij niet alleen de dokter, maar ook de vertrouwensman aan wie vele problemen werden voorgelegd die niet direct met een ziektegeval te maken hadden en waarin hij zijn patiënten met raad en daad bijstond. Dat hij daardoor de achting van zijn patiëntenkring had gewonnen bleek overigens overduidelijk uit de massale belangstelling bij dit afscheid: de grote zaal van Het Witte Huis was geheel bezet.

1992 **donderdag 1 oktober De Woudklank: Huisarts Nico Schreuder geeft de pijp aan Maarten. Beetsterzwaag** – Op 1 oktober a.s. geeft de Sweachster huisarts Nico Schreuder de pijp aan

(Dokter Schreuder tijdens een bejaardentocht op 17 sept. 1981 naar Madurodam)

Maarten, zoals hij dat zelf zegt. Zijn uitspraak heeft een dubbele betekenis. Ten eerste stopt de 64-jarige Schreuder met zijn praktijk. Ten tweede doet hij zijn praktijk ook werkelijk over aan ene Maarten. Die Maarten heet voluit Maarten D.R. Goedhart. Samen met zijn vrouw Corine Groeneveld zal hij de praktijk voortzetten. Nico was 31 jaar lang huisarts in een turbulente tijd. een tijd waarin de geneeskunde, het huisartsenschap en het maatschappijbeeld enorme ontwikkelingen en veranderingen ondergingen. In zijn inmiddels kaalgeplukte spreekkamer hadden we een gesprek met hem. (Hier volgen enkele fragmenten uit dit artikel):Tijd om even aan te steken bij patiënten, om te vragen hoe het met hun gaat, is haast niet meer te realiseren. Je holt van de één naar de ander. Vroeger was de werkbelasting veel kleiner. Het was kleinschaliger, je had meer tijd. Vooral de grotere medische mogelijkheden en de royale voorlichting brengen mensen vaker naar de dokter, volgens Schreuder. Bijvoorbeeld de behandelingsmogelijkheden bij hartklachten zijn enorm toegenomen. Mensen willen vaak ook gerustgesteld worden. Door alle publicaties ontstaat er ook veel ongerustheid. Er komt zoveel op ze af ! Een andere factor waardoor de praktijk in de loop der jaren veel drukker is geworden, is de gemiddelde hoge leeftijd van de patiënten. Je kunt niet oud worden zonder klachten, stelt Schreuder. Nico Schreuder had de laatste jaren in zijn praktijk echt tijd tekort. “Als ik alles zou doen, wat ik zou willen doen, dan zou ik wel de dubbele tijd nodig hebben.” Huisarts Nico Schreuder is er de man niet naar om met nostalgische gevoelens terug te kijken. Hij accepteert de maatschappelijke en medische ontwikkelingen als een realiteit. Hij ziet veel positieve veranderingen op het terrein van de zorg. Als voorbeeld noemt hij de verbetering in de thuiszorg. “De mensen kunnen op hun sterfbed nu rustig thuis het einde beleven, als ze dat willen. Ze krijgen drie keer per dag verpleegkundige hulp. En bij de stervensverzorging kan er ’s nachts een nachtzuster bij zijn.” In stervenssituaties en bij ernstig zieken die thuis verpleegd worden, probeert Nico Schreuder zo vaak als mogelijk even aan te wippen. “Even kijken, even de hand vasthouden”, zegt hij. Volgens Nico Schreuder is de samenleving veel onrustiger geworden, met als gevolg dat ook de redenen waarom mensen hun huisarts raadplegen veranderd zijn. “De wereld is ingewikkeld geworden. De dag duurt veel langer dan vroeger. Afstanden zijn er niet meer.” Als voorbeelden noemt hij de televisie, de auto, de radio, etc. “Dat rustig thuiszitten in gezinsverband is veel minder geworden. Ook de verhoudingen in het gezin zijn veranderd. Niet alleen mannen werken, vrouwen ook.” Schreuder bekijkt deze veranderingen nuchter als een tijdsverschijnsel. Hij ziet het dan ook als een goede zaak dat de praktijk door jonge mensen wordt overgenomen, die zoals hij dat zegt, in deze tijd passen. Door zijn drukke praktijk is er veel waar Nico Schreuder tot nu toe geen aandacht heeft kunnen besteden. “Ik ga thuis eerst maar eens orde op zaken stellen. Genieten van de woning. Daar ben ik nooit goed aan toe gekomen.” Ook liggen er nogal wat boeken op hem te wachten die hij nog wil lezen. In Groningen gaat hij een seniorencursus doen met als onderwerp geschiedenis. Nico Schreuder is van plan de medische wereld helemaal los te laten. “Er is zoveel wat me boeit, waar ik nog wel meer van wil weten”, aldus Schreuder. Vervelen is er dus voorlopig niet bij.

Mevrouw Tjitske Schreuder-van der Meulen, eveneens arts, is van 1961-1988 verbonden geweest aan het consultatiebureau voor zuigelingen en aan Lyndenstein. Haar passie was het helpen van moeders met opvoedingsvragen. Voor haar inzet ontving ze de eremedaille van het Groene Kruis.

HOOFDSTRAAT 83

Het huis Hoofdstraat 83 is het uiterste huis aan de noordoost kant van de oude Buurt van Beetsterzwaag. Het staat op de hoek van Hoofdstraat en Vlaslaan.

Klaas Pieters Huizinga vestigt zich in 1810 als timmerman te Beetsterzwaag, tezamen met zijn broer Siebe Pieters Huizinga.
In 1811 neemt Klaas op 18 december de familienaam HUIZINGA aan voor hemzelf en zijn dochter Rinske, oud 23 weken, wonende te Beetsterzwaag.
Broer Siebe doet dat op dezelfde dag voor hemzelf en zijn zonen Hendrik, oud 8 jaar, Pieter, oud 6 jaar, Auke oud 2 jaar en Gerben oud ¼ jaar, allen wonende te Beetsterzwaag.

Klaas Pieters Huizinga is geboren op 6 november 1780 te Lippenhuizen, aldaar gedoopt op 23 november van dat jaar. Op 18 maart 1810 trouwt hij met Sytske Roels Sytzema te Beetsterzwaag. Ze krijgen vier kinderen: Rinske, geb. 11 juli 1811; Zwaantje, geb. 11 jan. 1814; Roel, geb. 25 dec. 1816 en Pieter, geb. 25 dec. 1818, allen te Beetsterzwaag.
Klaas is timmerman en woont op nr. 18. Het is waarschijnlijk, dat Klaas samen met zijn broer Siebe vanuit Lippenhuizen naar Beetsterzwaag verhuist, waar Klaas een timmerzaak opent aan de noordoostkant van de Buurt.. Wellicht is Siebe knecht in het bedrijf.
Siebe vindt in Beetsterzwaag zijn echtgenote in Froukjen Hemminga en trouwt omstreeks 1802.
Op 31 december 1811 koopt Klaas een huis en tuin te Beetsterzwaag voor ƒ800,- van Pieter Sjoerds; waarschijnlijk het pand nr.18.
Op 10 september 1813 lenen Klaas en zijn vrouw een kapitaal van 7350 franken bij Hijma van Teyens (Nederland maakt toen deel uit van het Franse keizerrijk).
Op 17 januari 1817 koopt hij samen met Sake Annes Bijlsma (collega-timmerman) een huis te Lippenhuizen voor ƒ279,=.
Op 22 januari koopt hij samen met Sake Bijlsma een huis te Lippenhuizen van Aafke Sjoukes, weduwe van Oege Luitjens voor ƒ475,=
Op 31 augustus 1817 neemt hij samen met Sake Annes Bijlsma de bouw aan van een verlaat te Appelscha voor de som van ƒ11.139,=
Opdrachtgever: Tinco Martinus Lycklama à Nijeholt te Oldeboorn.
Op 17 maart 1819 koopt hij een huis te Beetsterzwaag van Klaas Pieters Smit voor ƒ1818,=. De akte is op 14 april 1819 gepasseerd.
Op 14 mei 1819 neemt hij een hypotheek bij Fedde Tjeerds Posthumus (notaris) te Beetsterzwaag.
Van 1817 tot en met 1829 verkoopt hij samen met vele anderen grasgewas via de notaris. Opvallend is de lage opbrengst in 1824 en '25. Blijkbaar slechte jaren in de landbouw.
Op 20 juni 1821 lenen Klaas en zijn vrouw ƒ500,= van Jacob Libbes Libersma en zijn vrouw Sara Heynes te Beets. Deze schuld wordt op 10 april 1835 afbetaald. Op 18 november 1828 leent Klaas geld van Douwe Tjeerds Jager te Drachten, die op diezelfde dag een stuk land in Beets koopt van Sytske Roels Sytzema, de vrouw van Klaas.
We kunnen gissen naar de bedoeling van die leningen. Mogelijk voor de bouw van een nieuw huis en werkplaats, want in 1830 wordt het voor korte jaren geheel nieuw gebouwde en welbetimmerde huis te koop aangeboden.
In 1833 vindt er de verkoop plaats van 1/24 deel van een deftig en welbetimmerde huizinge op het oosteinde door mede-eigenaar A. van der Vegt bewoond.
Sytske Roels Sytzema overlijdt op 29 maart 1837 te Beetsterzwaag. Op 28 april 1842 houdt Klaas Huizinga boelgoed met als opbrengst van de roerende goederen ƒ172,=.
Hij verlaat hierna met zijn zoon Pieter Beetsterzwaag en verhuist naar Leeuwarderadeel, waarschijnlijk Huizum, waar hij op 30 november 1843 in het huwelijk treedt met Froukje Wybes de Vries, geboren omstreeks 1798 te Dronrijp. Het huwelijk heeft maar 1 ½ jaar geduurd, want Klaas overlijdt op 23 juni 1845.

Dochter Rinske Huizinga blijft in de buurt en trouwt op 26 november 1842 met Auke Geerts Westra uit Beets.
Dochter Zwaantje Huizinga trouwt op 20 maart 1837 met Johannes Jans Mook, zoon van Johan Georg Mook en Elske Jochums van der Zwaag te Beetsterzwaag.
Zoon Roel Huizinga blijft ongehuwd en overlijdt op 16 juni 1851 te Beetsterzwaag.

Al deze gegevens geven een goed beeld van het leven en ondernemen van bewoners van Beetsterzwaag en de contacten tussen de diverse dorpsfamilies. Ook, dat het inkomen van het gezin niet gebonden is aan één betrekking, maar dat men van alles aanpakt: ambacht, handel en landbouw.

De broer van Klaas Huizinga, Siebe, trouwt ca. 1802 met Froukjen Hendriks Hemminga. Dit echtpaar krijgt 7 kinderen: Hendrik; Pieter; Auke; Gerben, allen geboren vóór de instelling van de Burgerlijke Stand in 1811; Sjoerd, geb. 21 juli 1815; Lieuwe, geb. 27 september 1817 en Zwaantje, geb. 18 dec. 1819, allen te Beetsterzwaag.
Bij de volkstelling van 1849-'59 wonen Siebe en Froukje op huisnummer 26a en Lieuwe op nr. 26. Siebe wordt dan timmerknecht genoemd en Lieuwe arbeider. Bij Siebe in huis woont tevens Jantje Hemminga, familie van zijn vrouw. Jantje is naaister van beroep.

In 1839 koopt Gerben Pieters Vrijburg de woning van Klaas Huizinga. Hij is timmerknecht en zijn vrouw, Antje Jochums Beetsma (dochter van de schoolmeester van het dorp Jochum Halbes Beetsma) is winkelierske.
Gerben Vrijburg is de zoon van Pieter Gabes Vrijburg en Aaltje Willems van den Berg, geboren 22 september 1812 te Oldeboorn. Hij trouwt op 5 november 1836 te Beetsterzwaag met Antje Beetsma.
In 1840 besluiten ze om de woning om te vormen tot een herberg onder de naam: "'s Lands Welvaren", overgenomen van de in 1835 gesloten herberg aan de overkant van de buurt. De bekendheid van die herberg wilde men waarschijnlijk gebruiken voor het nieuwe initiatief. Antje Beetsma is de dochter van Jochum Halbes Beetsma en Aaltje Roelofs, geboren te Beetsterzwaag in maart 1811.
Het echtpaar kreeg 9 kinderen: Pieter, geb. 27 mei 1837; Jochum, geb. 28 aug. 1839; Aaltje, geb. 10 febr. 1842, overl. 28 febr. 1843; Grietje, geb. 11 jan. 1845, overl. 2 okt. 1847; Aaltje, geb. 11 jan. 1845, overl. 24 aug. 1848; Halbe, geb. 6 juli 1847; Willem, geb. 26 juli 1850; Aaltje de Boer, geb. 26 juli 1852 en Hedde Beetsma, geb. 28 juni 1855.
Die laatste twee namen doen wat vreemd aan, maar in de 19de eeuw gebruikte men heel vaak familienamen als voornaam, zoals hier is gedaan, als een herinnering aan de familie van de moeder of grootmoeder.

In 1862 wordt het logement uitgebreid met een "timmeraffaire". Gerben neemt zijn oude beroep weer op.
Gerben Vrijburg overlijdt op 10 mei 1881 en zijn weduwe zet de zaak voort.
Rond 1900 wordt de naam van de herberg veranderd in **"De Veemarkt"**.
Op 9 mei 1901 overlijdt Antje Jochums Beetsma en zoon Willem Vrijburg zet de zaak voort. Hij heeft wel een probleem: hij is socialist en geheelonthouder! Hij vraagt bij de gemeente een vergunning voor de verkoop van sterke drank in het klein, of te wel zwak alcoholische dranken.
Als vrijgezel is de herberg te groot voor hem alleen. Kornelis, Symen en Aukje Lingsma, afkomstig uit Lippenhuizen, komen bij hem inwonen. De beide broers zijn huisschilder.
In 1903 komen de ouders van bovengenoemde Lingsma's, Tjeerd Lingsma en zijn vrouw Symkje van der Vegt, met hun dochter Lolkje er ook bij inwonen.
Willem Vrijburg had naast logementhouder vele bijbaantjes. Eigenlijk was hij meer auteur. Hij schreef 25 toneelstukken en was een tijdje de eerste wethouder van Opsterland uit de Socialistische Partij. Hij stierf op 24 maart 1925 te Beetsterzwaag en zijn graf op het kerkhof kreeg geen grafsteen om pelgrimage van socialisten te vermijden.
Andere kinderen uit het gezin van Gerben en Aaltje Vrijburg: Pieter trouwde met Antje Lucas Bouma, de kastelein in herberg "De Klok". Zij verlieten Beetsterzwaag. Jochum Vrijburg trouwde met Tettje Faber, dochter van Anne Bouwes Faber, smid te Beetsterzwaag. Hij was houder van het hulppostkantoor te Beetsterzwaag van 1895 tot 1900 op Hoofdstraat 8. Aaltje de Boer Vrijburg, trouwde met Cornelius Adrianus van Schaik, bouwopzichter van beroep.
In de Leeuwarder Courant van 7 december 1972 stond in de rubriek "Fries Mozaiek" het volgende over hem geschreven:
Augustinus Lycklama à Nijeholt liet in de jaren zeventig (1868) van de vorige eeuw een aardig landhuisje bouwen (het tegenwoordige hotel Lauswolt) en dat zal in Beetsterzwaag wel enige bedrijvigheid hebben gebracht. Cornelius Adrianus van Schaik kwam er in elk geval voor uit Amsterdam teneinde toezicht te houden op de bouw. Hij noemde zich later wel

eens architect, maar aanvankelijk stond hij als opzichter te boek. Van Schaik was een jaar of dertig, vrijgezel en volgens overlevering een zwierig sinjeur.
Hij kreeg onderdak in de herberg van Gerben Pieters Vrijburg, die behalve kastelein ook timmerman was. Hij woonde in het pand op de hoek van de Hoofdstraat – Vlaslaan, waar nu de antiquair Van Riezen gevestigd is. Kastelein Vrijburg had een bekoorlijke dochter, de negentienjarige Aaltje. Tussen het toezicht houden op de bouw van Lauswolt door, vrijde Van Schaik wel eens met Aaltje, hetgeen in april 1872 resulteerde in een overhaast huwelijk. In juni werd het kind geboren, een zoon, die de namen Hugo Willem Carel kreeg.

Aaltje de Boer Vrijburg
Foto via mevr. Arian-Schönfeld Wichers. Collectie Vellinga.

Cronique scandaleuse

Beetsterzwaag zal gegniffeld hebben. Ze waren daar natuurlijk wel wat gewend; in deze feodale nederzetting hebben tenslotte ook Oene van Teyens en baron Tinco hun rare streken uitgehaald. En werd de toen al omvangrijke cronique scandaleuse later niet aangevuld met de onthullingen van Albert Jan ten Brink in de sleutelroman "Willem van Harpen's leerjaren" waarvan de hele oplage door de betrokkenen spoorslags werd opgekocht? En kwam daar nog later niet ook "Abbingawâld" bij, de venijnige afrekening van Sjoerd van der Schaaf met zijn Sweachster verleden? Enfin, in Beetsterzwaag is altijd genoeg te beleven geweest. De Vrijburgs leverden een royale bijdrage en Aaltje heus niet alleen. Haar broer Willem was een niet onbekend Fries toneelschrijver en een ijverig propagandist voor de radicale Friese Volkspartij. Dat laatste ongetwijfeld tot grote ergernis van de bewoners van Lauswolt, Harinxma-state, Lycklamahuis en al die andere adellijke heren. Het werd nog erger toen Willem wethouder werd voor die vermaledijde partij van Geert Lourens van der Zwaag. Dat was in 1891 en Willem was daarmee de eerste socialistische wethouder in Nederland. Deze primeur wordt algemeen toegeschreven aan zijn partijgenoot Rindert van Zinderen Bakker en diens naam staat dan ook in alle boeken. Maar het was Willem Vrijburg; dat heeft de sneuper in de lokale geschiedenis Ernst Huisman met de stukken in de hand aangetoond.

Cornelius Adrianus van Schaik
Foto via mevr. Arian-Schönfeld Wichers. Collectie Vellinga.

Ontdekt

Terug naar Van Schaik. Hugo Willem en zijn twee jaar later geboren broer Willem Henri zouden timmerlieden zijn geworden (na de lagere school kwamen ze beide bij oom in de leer), als de beeldhouwer Pier Pander en de kunstschilder Chr. Bisschop hen niet ontdekt hadden. De beide broers werden toegelaten tot de Academie voor Beeldende Kunsten in Den Haag en freule Eritia Ena Romelia Lycklama à Nijeholt betaalde de kosten. Als landsschaps-schilders zijn ze de geschiedenis ingegaan. Of ze artistiek veel te betekenen hebben gehad is een andere vraag, die dezer dagen in de kunstrubriek in deze krant (De Woudklank) beantwoord wordt. Dit naar aanleiding van de tentoonstelling van werk van Hugo van Schaik (overleden te Meppel in 1946) in de Oudheidkamer te Gorredijk.

Hedde Beetsma Vrijburg trouwde in 1891 met Romelia Prakken, dochter van Albert Prakken (Hoofd der School te Beetsterzwaag) en Sjoukje Kuipers.

In 1909 wordt het logement "De Veemarkt" te koop aangeboden. De Lingsma's, die hier nu een schilderszaak hadden gevestigd huren het gebouw. Het vergunningsrecht kan blijven bestaan.
Sijmen Lingsma koopt in datzelfde jaar het pand (nu Hoofdstraat 96) schuin aan de overkant, laat het afbreken en bouwt in 1910 een nieuw winkelpand, waar hij zijn ververszaak voortzet.
In 1910 wordt de herberg met het er naast staande burgerhuis en de zgn. "Halbekamp" verkocht voor *f*8086,20.

Tot 1923 is in dit pand het registratiebureau gevestigd.
Na 1928 woont schilder Jan de Jong er met zijn gezin.
In 1938 kwam Lodewijk Duursma en zijn vrouw Antje Teunissen boven schilder De Jong wonen. Ze hebben er twee jaar gewoond.
1967 Gooitzen van Riezen, getrouwd met Anna de Jong, dochter van schilder De Jong, heeft er zijn antiekzaak.
1978 **De Friesland Bank** heeft het gebouw gekocht, laat het afbreken en een nieuw gebouw zetten. De bank sluit in het jaar 2000 haar deuren en doet het gebouw in de verkoop.

Links Lokke of Marie Lingsma
Rechts Sietze Lingsma.
Ze staan bij het voormalig logement
"De Veemarkt"
Het hek staat aan de Hoofdstraat.
Aan de overkant de wagenmakerij van
Bijlsma.
Foto via J. Lingsma
Collectie Vellinga.

De broers Lingsma, afkomstig uit Lippenhuizen, stonden daar al bekend om hun toneelspel. In 1913 bij de feesten van 100 jaar onafhankelijkheid, waren zij, de vrouw van Sijmen en Sjoukje Huitema verkleed als zigeuners. De net benoemde burgemeester Selhorst wilde ze op laten pakken. Hem werd duidelijk gemaakt dat het echte Sweachsters waren en hun kledij bij de feestelijkheden hoorde.

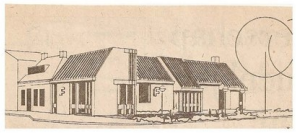

Uitsnede van een ansicht van de Buurt van Beetsterzwaag Oosteinde ca. 1924 ; rechts herberg "De Veemarkt" Uitgave: Rembrandt.

In 2001 koopt tandarts Ike het gebouw en laat het verbouwen tot zijn praktijk onder de naam **TANDKLINIEK IKE.**
In 2011 wordt de kliniek verbouwd. Er komt een verdieping op, waardoor het uiterlijk verandert.

De FRIESLAND BANK op 29 febr. 1979
Foto Thom Vellinga

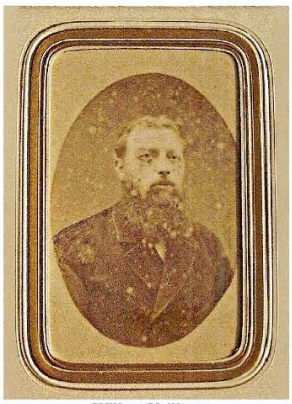

Het ontwerp van het nieuwe bankgebouw van de FRIESLAND BANK te Beetsterzwaag in de Leeuwarder Courant van 30 augustus 1978

EXTRA INFORMATIE BUITEN BOVENSTAAND ARTIKEL

Willem Vrijburg was een natuurman en hield duiven en kippen. Als hij met een bakje voer naar buiten kwam, zaten de duiven hem in een ommezien op z'n hoofd, schouders en armen. Vrijburg was toneelschrijver en stak zijn mening niet onder stoelen of banken.
Achter de herberg was een mooie speelplek voor de kinderen. De Vlaslaan bestond nog niet en er was nog geen bebouwing.

In het Biografisch Woordenboek van het Socialisme en de Arbeidersbeweging in Nederland staat het volgende artikel over Willem Vrijburg, geschreven door Johan Frieswijk.

Willem Vrijburg
Foto Berend Maat in "Allegearre Lokkich"

Vrijburg was de vierde zoon in het gezin Vrijburg. In het bedrijf van zijn vader leerde hij het timmervak. Na diens dood in 1881 zette moeder Vrijburg de herberg voort. Behalve in zijn eigen levensonderhoud voorzag Vrijburg ook in dat van zijn zuster en haar beide zoons. Aanvankelijk liep het timmerbedrijfje nog goed. Een van zijn knechts was S.M. de Haan, die later in de kolonie Walden van zich zou doen spreken. Maar Vrijburgs politieke ideeën kostten hem klanten en bovendien had hij weinig affiniteit met het timmervak. Hij fungeerde nog enige tijd als kastelein in het niet goed lopende café van zijn moeder en werkte bij zijn broer op het hulppostkantoor. Zijn grote liefde was het schrijven van voordrachten en toneelstukken. Hij speelde ook zelf toneel (o.a. in Allegearre Lokkich) en regisseerde toneelopvoeringen toen hij in 1891 zijn debuut in de Opsterlandse gemeentepolitiek maakte, had hij al naam gemaakt met enkele lichtvoetige blijspelen, vaak met zang, in de Friese taal.
Vrijburg was afdelingssecretaris van de Sociaal-Democratische Bond (SDB), niet in zijn eigen woonplaats, maar in het naburige Drachten. Omdat niet Beetsterzwaag maar Gorredijk het centrum was van de arbeidersbeweging in de gemeente Opsterland, trad Vrijburg minder op de voorgrond dan de in Gorredijk wonende propagandisten R. van Zinderen bakker, G.L. van der Zwaag en V. Bruinsma. Tot 1891 waren alle leden van de gemeenteraad van Opsterland van liberale origine, veelal gekozen op grond van aanhang in het eigen dorp. Onder hen vond men enkele progressieve krachten, die mede waren aanbevolen door de Nederlandsche Bond voor Algemeen Kies- en Stemrecht en de SDB in Gorredijk. De eigen kandididaten van deze organisaties brachten het aanvankelijk niet verder dan de herstemmingen. Dat veranderde in 1891, toen de Friesche Volkspartij, een samenwerkingsverband van kiesrechtstrijders en socialisten, een flink aantal kandidaten voor de gemeenteraad stelde. Onder hen waren Van Zinderen bakker en Vrijburg. De laatste werd ook gesteund door de Liberale kiesvereniging 'Zelfstandigheid' uit Terwispel en de Vereniging Dorpswelzijn Siegerswoude. Van Zinderen Bakker en een andere kandidaat werden in de eerste ronde gekozen, Vrijburg en nog twee anderen in de tweede ronde. Daarmee bezette de Volkspartij vijf van de vijftien raadszetels. Vrijburg versloeg een zittende wethouder en ook de andere liberale wethouder kon zijn zetel niet behouden. Bij de wethoudersverkiezing werd Vrijburg na vier stemmingen met liberale steun tot wethouder gekozen. Ten onrechte wordt Van Zinderen Bakker vaak als eerste socialistische wethouder vermeld, maar deze bezette pas twee jaar later, toen de Volkspartij de

meerderheid in de Opsterlandse raad veroverde, de tweede wethouderszetel.
Vrijburg was populair in zijn woonplaats en had getoond niet bang te zijn voor de machtige adellijke geslachten in Beetsterzwaag, waar vier families bijna alle grond in eigendom hadden. Dat hij in Beetsterzwaag woonde, waar het gemeentehuis van Opsterland stond, speelde een belangrijke rol bij zijn kandidatuur. In de gemeentepolitiek zou hij echter, in de schaduw van Van Zinderen Bakker, een bescheiden rol spelen, al liet hij een aantal keren kritiek horen op de adel en zijn plaatselijke politieke medestanders.

Het langstzittende progressieve raadslid, W. Hoogeveen, werd loco-burgemeester. Toen het gemeentebeleid in de daarop volgende jaren voorzichtig in progressieve richting werd omgebogen en de gemeenteraad dienten-gevolge in 1894 in conflict raakte met het Rijk, werden Van Zinderen Bakker en Bruinsma de voornaamste woordvoerders. In 1895 verloor de Volkspartij de meerderheid in de raad en bij Vrijburgs periodieke aftreden op 1 september 1896 nam een liberaal diens wethoudersplaats over. Toen de socialisten in 1899 de meerderheid heroverden werd Vrijburg niet opnieuw tot wethouder gekozen. Mogelijk speelde daarbij het oordeel een rol dat sommige partijgenoten over Vrijburg hadden. Bruinsma bijvoorbeeld schreef in een brief aan de onderwijzer Tj. Nawijn: "'t Was gruwelijk die haat b.v. van Vrijburg in zijn briefjes en in particuliere gesprekken tegen allerlei personen en zaken te vernemen, doch de man wist *niets* van zijn rechten en plichten als wethouder en werd door dezelfde personen die hij zoo haatte, Burgemeester en Secretaris, geleid en beetgenomen".
Tot april 1915 bleef Vrijburg voor de Volkspartij deel uitmaken van de gemeenteraad en was tevens ambtenaar van de burgerlijke stand. In dat jaar kwam in de gemeentepolitiek een nieuwe generatie sociaal-democraten naar voren.
In het verenigingsleven van Beetsterzwaag speelde Vrijburg een belangrijke rol. Hij was veel in de natuur te vinden en verzorgde vogelwaarnemingen voor *Ornithologie in Nederland*. Hij was de auteur van een groot aantal toneelstukken en voordrachten in de Friese taal, die vaak met succes werden opgevoerd. In zijn latere jaren leidde hij een wat zonderling en armoedig bestaan. Zijn toneelstukken schreef hij op pakpapier bij het licht en de warmte in de plaatselijke bakkerij.
In Beetsterzwaag werd in 1969 een straat naar hem vernoemd. Op het plaatselijke kerkhof kreeg hij een anoniem graf. Vrijburg vond zichzelf 'in núfere leuterbokse' en zijn eigen levensgeschiedenis en zijn schrijverij 'neat nix bysûnders'.

Uit: Biografisch Woordenboek van het Socialisme en de Arbeidersbeweging in Nederland

---

Waarom kwamen de Lingsma's naar Beetsterzwaag? Het heeft misschien te maken met het overlijden in 1900 van Wobbe van der Vegt, de halfbroer van Sijmkje. Wobbe had in de Hoofdstraat van Beetsterzwaag een huisschilderszaak. Toen hij overleed was er geen van zijn kinderen die de zaak over wilde nemen. Misschien heeft de familie Lingsma daarom een bestaan willen opbouwen in deze plaats.
Sijmen houdt zich niet alleen bezig met het beroep van huisschilder. Hij beschildert ook de coulissen in de bovenzaal van Hotel De Klok, ook om er zelf op te treden als vermaak voor de Sweachsters.

Familiefoto van de Lingsma's bij het 25-jarig huwelijk van Tjeerd Lingsma en Sijmkjen van der Vegt in 1897. Staand van l.n.r.: Maria (1882 – 1918, overleden aan de Spaanse griep) , Sijmen (1881-1931), Aukje (1878-1972), Lolkje (1884-1918, overleden aan de Spaanse griep). Zittend: Sijtze (1876-1971) , Sijmkjen van der Vegt (1845-1918), Tjeerd Kornelis Lingsma (1845-1910) en Kornelis Lingsma (1873-1967).

De Notaris ANDREAE zal Vrijdag 15 Julij 1870, 's avonds 6 uur, bij VRIJBURG te Beetsterzwaag, verkoopen:

De op wortel staande ROGGE-VRUCHT van de plaats, voor Mei in gebruik bij de erven VISSIA , alsmede die op de *Vossekamp* te Kortehemmen, eigen aan de Diaconij van Beetsterzwaag.

Drachtster Courant 7 juli 1870

ZOMERBOUW
te Beetsterzwaag

Notaris ANDREAE ZAL Saturdag 1 Maart 1873, 6 uur, bij G. VRIJBURG, op gewoon crediet, tegen soliede borgstelling, verhuren:

De **ZOMERBOUW** op de *ROEKEPLAATS,* tot dusverre in gebruik bij de Weduwe en erven H.B. HAAISMA, in 19 perceelen, door nummerpaaltjes aangeduid, en breeder bij biljetten omschreven.

Drachtster Courant 27 februari 1873

BEKENDMAKING

De Weduwe VRIJBURG te Beetsterzwaag maakt bekend, dat de Affaire door wijlen haar Echtgenoot gedreven wordt **voortgezet.**

Zij beveelt zich beleefdelijk aan en verzoekt bij deze tevens hen, die iets te vorderen hebben, hunne Rekening in te zenden ten kantore van J. VRIJBURG aldaar, vóór 15 Juni a.s.

Beetsterzwaag, 20 Mei 1881.

A. BEETSMA
Wed. G. Vrijburg

Leeuwarder Courant 23 Mei 1881

Logement te Beetsterzwaag
BIJ GESLOTEN BRIEFJES TE HUUR

Het Logement 's Lands Welvaren, aan de veemarkt te Beetsterzwaag, waarin tevens een **timmeraffaire** wordt uitgeoefend, mede zeer geschikt voor **stalling** aan 't einde der buurt.

Voorwaarden liggen in genoemd logement ter inzage. Briefjes worden franco ingewacht bij J. VRIJBURG vóór **27 December a.s.**

Drachtster Courant 14 december 1882

Verhuring te Beetsterzwaag

Notaris ANDREAE zal, Saterdag 18 Nov. a.s. ,nam. 4 uur, bij VRIJBURG aldaar, voor 5 jaren verhuren:

a. de PASTORIE-LANDEN te Beetsterzwaag
b. de KAMP van VRIJBURG aldaar,
c. de KAMP van FABER aldaar,
d. het BOUWLAND van Baron v. LIJNDEN bij Hilverda,
e. het BOUWLAND van de Diakonij, te Beets.

Drachtster Courant 2 november 1871

Heden overleed, na eene korte ongesteldheid, in den ouderdom van bijna 69 jaren,mijn geliefde echtgenoot **G.P. VRIJBURG**, in leven timmerman allhier.

BEETSTRZWAAG , 10 Mei 1881

A. BEETSMA.
Wed. G. VRIJBURG

Algemeene kennisgeving.

Drachtster Courant 12 mei 1881

Voorloopig Bericht

In de loop dezer maand zal bij gesloten briefjes **te huur worden aangeboden:**

het Logement "'s Lands Welvaren"

Zeer ter nering staande aan de koemarkt te Beetsterzwaag, sedert meer dan 40 jaren bij de familie VRIJBURG in gebruik, en waarin tevens de laatste 20 jaren eene **timmeraffaire** is uitgeoefend.

Drachtster Courant 9 november 1882

Oud-Drachtster G. van Riezen opende kunstzaak in Beetsterzwaag. 1967.

Beetsterzwaag. – Zaterdag j.l. heeft Gooitzen van Riezen laten zien dat hij "er nog is". Hij heeft toen collega's en vrienden uit de wereld van de kunst- en antiekhandel zijn nieuwe zaak – of atelier – getoond. Dat was, vindt de heer Van Riezen, wel nodig, want na een paar jaar absentie (wegens ziekte) was het contact met die grillige wereld van oude kunst en antiek min of meer verloren gegaan. Men mag aannemen dat die band nu weer wat nauwer is aangehaald en kan tevens constateren dat Beetsterzwaag dank zij deze in 1923 in Drachten (Van Haersmasingel) geboren kunsthandelaar een uniek "kunstkabinet" rijker is geworden. Bij de opening was burgemeester H. Posthuma van Opsterland tegenwoordig.

Kunsthandel "Het Kunstkabinet", Beetsterzwaag, Hoofdstraat 83b, zo staat Van Riezen te boek, en verder: Old Pictures – Antiquiteiten, inkoop/verkoop, restauratie van schilderijen. Een hele mond vol, maar als je geregeld bij Sotheby en Christie in Londen over de vloer komt (de beide meest vermaarde kunstveilingen in Europa) is wat stijlvolle informatie voor de klandizie wel op zijn plaats.

Men moet echter van die grote namen niet schrikken, zegt Van Riezen, hij heeft inderdaad in de tijd dat hij zich nu in de kunsthandel beweegt, vrij nauwe contacten met deze veilingen onderhouden, maar dat wil niet zeggen, dat je voor een gewoon en niet duur stukje antiek niet evengoed bij hem terecht kunt.

"Het Kunstkabinet" heeft overigens, net als de huidige bewoner trouwens, een veel bewogen geschiedenis achter de rug. Het is café geweest en kantoor. Hoofdstraat 83b is namelijk het pand op de hoek Vlaslaan-Hoofdstraat, waarachter Van Riezen grotendeels eigenhandig en met veel vernuft zijn kunstkabinet heeft ingericht.

Wat de heer Van Riezen zelf betreft: tegen het einde van de laatste oorlog vertrok hij (het diploma van de ambachtsschool op zak en toegerust met een sluimerende liefde voor kunst en antiek) naar Engeland. Daar kwam hij bij de Royal Air Force, die hem opleidde tot boord-mecanicien. Als zodanig maakte hij in de laatste dagen van de oorlog bombardementsvluchten op Duitsland, een paar zogeheten "operationele vluchten" naar Hannover en Berlijn, maar zat hij later in de vliegtuigen, die de Engelse troepen na de capitulatie van Japan o.a. uit Birma repatrieerden. In 1948 was hij weer in Nederland om bij de Fokkerfabrieken in Amsterdam aan de slag te gaan. Hij trof daar o.a. ook Gerben Sonderman (destijds invlieger bij Fokker en zoals bekend eveneens oud-Drachtster) aan. In 1950 schoof Fokker duizend man personeel af, maar Van Riezen had de bui al zien hangen en had al eerder elders emploi gezocht en gevonden, iets waar hij nooit moeite mee heeft gehad. Hij volgde een opleiding voor instrumentmaker in Leiden bij Kamerlingh Onnes (school voor instrumentmakers en glasblazers), kreeg tussen de bedrijven door ook een amanuensis-opleiding en was enige tijd in die hoedanigheid werkzaam aan een Leidse middelbare school. Na die episode kreeg zijn liefhebberij voor oude schilderijen en antiquiteiten de overhand. Hij werd restaurateur (o.a. bij het Dreesman-museum) en later zelfstandig kunsthandelaar. Na een jaar van ziekte vestigde hij zich een jaar geleden in Beetsterzwaag en die verhuizing ligt meer voor de hand dan het zo lijkt, omdat zijn vrouw een Sweachster is. Is in deze omgeving nu een markt voor de dure stukken, die het kunstkabinet vullen? Zoals een interieur van een Antwerpse kerk door de bekende 17de eeuwer Joh. Bosboom, waarvoor nog al een paar duizendjes op tafel moeten komen zal het in andere handen overgaan, of een Utrechts stadsgezicht van Pieter de Bloot een Barend Gael of een Judith Leyster, om maar te zwijgen van de zeer oude en hoge klokken, de kasten en andere waardevolle stukken. Het antwoord op die vraag is ietwat ingewikkeld. In het algemeen kan men zeggen dat dit soort zaken bij wijze van spreken de deur niet plat loopt, maar iemand die persé een bepaald stuk wil hebben, heeft er soms een lange reis en veel geld voor over. Met het oog daarop heeft Van Riezen bij "Lauswolt" een vitrine ingericht, die de weg wijst naar "Het Kunstkabinet" en het gebeurt vaak, dat men er op af komt. Daarbij, herhaalt Van Riezen, is ook het meer gangbare spul bij hem te koop.

Drachtster Courant 6 okt. 1967

Afbraak van de voormalige herberg "De Veemarkt" en "Het Kunstkabinet " van G. van Riezen

Foto A. Sijbenga

Het Kantongerecht

Foto Jos Pe, 1960
Collectie Wierda

Door de Rijksgebouwendienst is dit pand in 1923 gebouwd voor de vestiging van het Kantongerecht. De rechtzittingen werden vanaf 1835 gehouden in de raadzaal van het gemeentehuis op Hoofdstraat 17. Per 1 januari 2008 is het Kantongerecht gesloten in verband met fusies van kantongerechten in Friesland. Het gebouw kwam leeg te staan.

Het zou een prachtig pand zijn om een historisch centrum te herbergen, want voor bewoning is het gebouw ongeschikt. De historische collecties van Thom Vellinga en Jelle Terluin zouden hier een goede plek kunnen vinden. Is dit een idee voor een Historische Vereniging Beetsterzwaag-Olterterp? Dan zouden deze collecties ook toegankelijk gemaakt kunnen worden voor belangstellenden. Er is een overvloed aan informatie over deze dorpen, die nu in boekenkasten ligt opgeborgen. En wat als beide heren er niet meer zijn? Wat gebeurt er dan met hun zorgvuldig opgebouwde verzameling? **Wie pakt de handschoen op?**

Tandkliniek IKE, 2007.

Bij de afbraak van het oude gebouw kwam men er achter dat er onder het gebouw een "Welle" zat, waaruit schoon water kwam. De bewoners hadden de pomp er op aangesloten. Bij de bouw van de Friesland Bank moest deze "wel" gedempt worden, hetgeen een heel karwei is geweest.

Tandkliniek IKE na de verbouwing van 2011.

HOOFDSTRAAT 81

1829 – 1853 Hendrik Egbert de Herder, geboren 1796 te Makkinga heeft op dit adres gewoond. Egbert is timmerknecht.

1853 – 1863 Jelle van der Berg volgt De Herder op. Hij is **brievendistributeur**.

1863 Op 12 mei van dit jaar komt Klaas Wiebes Feenstra hier wonen. Hij is **beurtschipper van het Smalniester Veer.** Hij overleed na een hevige ziekte van acht dagen, oud 42 jaar. Een ieder die iets te vorderen heeft of verschuldigd is (met uitzondering van de vrachtpenningen) moet zich wenden tot de heer T. Koopmans. Zijn weduwe, Joukje Feenstra-Annema, houdt de affaire voorlopig aan. Dit zal haar niet gemakkelijk zijn afgegaan, omdat in november 1864 het volgende in de krant stond: Finale verkooping van "Het geoctroijeerde Veer tusschen Smalnie, Boornbergum en Beetsterzwaag en Leeuwarden" met het daarbij gebruikte SCHIP de Phoenix, in 1856 nieuw gebouwd, gemeten op 14 ton en volledige inventaris, bij biljetten breeder omschreven; staande op *f*1551,-.
In mei 1865 komt de heer Theunis van Berkum Vegter uit Eernewoude wed. Feenstra opvolgen. Hij wordt de nieuwe eigenaar en beveelt zich aan bij het geëerde publiek en hoopt op een honnette bediening zich het vertrouwen waar te maken.
In september 1866 wordt het Veer opnieuw in de verkoop gedaan. In februari 1867 worden er aan het veer behalve inventaris nog een vrachtwagen met paard toegevoegd. Van Berkum Vegter keerde op 23 mei 1867 terug naar Eernewoude.

1870 Woonhuis. Bewoners: Cornelis Adrianus van Schaik, **architect.**

1871 Tjalle Martens Tolsma, koemelker. Hij was getrouwd met een dochter van Lucas Bouma, herbergier in "De Klok". Tjalle had een winkeltje, waar een kistje sigaren in de etalage stond. Er zat een gaatje voor ontluchting in het kozijn. Voor de jeugd was het een sport om het kistje door het gaatje om te laten vallen. Tolsma heeft het gaatje nooit afgesloten.

1902 Het bestaande pand werd afgebroken en vervangen door een woonhuis. De heer L. de Goed was de architect. De heer A. Harmsma was de laagste inschrijver.

1909 Het er naast gelegen logement "De Veemarkt werd te koop aangeboden en tevens ging dit huis in de verkoop, omschreven als een "net en gerieflijk nieuw gebouwd burgerhuis met bleek en erf, in huur bij mej. de weduwe Hoekstra." Zij was de moeder van het hoofd der school Lieuwe Hoekstra.

1928 Bewoner: Hendrikus Wiersma, **architect**. In 1927 schenkt de heer Wiersma een tweesnijdend ijzeren zwaard, lang 0,855m. en een ruiterspoor van brons, lang 12,8 cm. beide voorwerpen uit het Koningsdiep onder Olterterp aan het Friesch Genootschap. Hendrikus Wiersma speelde ook in het corps "Euterpe". In 1938 was hij 25 jaar lid en werd benoemd tot erelid.

1954 Te koop burgerhuis, o.m. 4 kamers, kantoor en rijwielbewaarplaats.
Ook geschikt voor zakenpand (3 februari 1954).
Sietze Annema en zijn vrouw werden de bewoners. Sietze was huisknecht geweest bij wijlen mevrouw Bieruma Oosting op Lauswolt.

1995 september 1995: **Kapsalon "Unique"** opent haar deuren.

2005 10-jarig bestaan van Kapsalon "Unique" met jubileum-aktie.

Personeel van de kapsalon.

Boven van l. naar r. :
Gepke Krikke
Petra v.d. Vaart
Anita Leicht
Silvia Holtrop

Onder:
Anke Zandberg
Liesbeth de Vries

Rechts: Kapsalon "Unique"

Foto 2013, J.C. Terluin

HOOFDSTRAAT 79

DIACONIE ARMENHUIS

1832 Het huis is eigendom van de diaconie van de Hervormde kerk.

1836 In het huis wordt het **Diaconie Armenhuis van de Hervormde kerk** gevestigd met Remmelt Pieters Bethlehem en Aaltje Wessels Nijholt als armenvader en –moeder.

1854 Verbouwing van het Armenhuis. Volgens de gevelsteen heeft Mr. Johannes Luden de bouw van het voorhuis bekostigd ter nagedachtenis aan zijn in 1851 overleden echtgenote Ypkje Hillegonda baronesse van Lynden.

1927 In mei 1927 werd het Armenhuis wegens gebrek aan verpleegden opgeheven.
Het huis werd verbouwd tot **verenigingslokaal** van de Hervormde kerk onder de naam: **"ONS HUIS"**. Het achterhuis werd verhuurd als woning.

1952 De woning in het achterhuis wordt bij de vergaderruimte getrokken en een klein toneel wordt ingebouwd.

2005 "Ons Huis" wordt **repetitielokaal** voor het fanfareorkest **"Euterpe"**, die de exploitatie van het gebouw op zich neemt.
De bovenwoning wordt verhuurd; het beneden voorhuis wordt verhuurd als winkel.

2007 Peter Leon vestigt zich in het voorhuis met zijn **wijnwinkel.** Hij verhuist in 2009 naar de overkant, Hoofdstraat 104.

2009 Marjan Terpstra vestigt hier haar **schildersatelier** en geeft cursussen. Zij sluit haar atelier hier in 2011.

2011 Robert en Inge Dijkstra openen op 1 juli 2011 hun **kaaswinkel "Tsiis.nl".**

De smaak van echte Friese boerenkaas bij Tsiis.nl

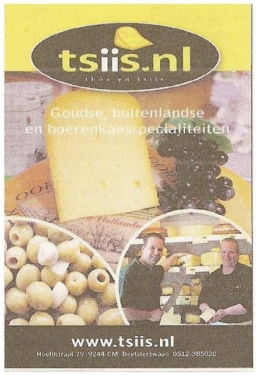

Beetsterzwaag – Sinds 1 juli 2011 is het winkelbeeld van Beetsterzwaag verrijkt met een speciaalzaak in boerenkaas en aanverwante producten. Voor het dorp wat op culinair en cultureel gebied een voorname rol speelt in Fryslân is Tsiis.nl een welkome aanvulling.

Ondernemersechtpaar Robert en Inge Dijkstra uit Drachten besloten begin 2011 een oude droom na te jagen: een speciaalzaak in kaas openen. "De provincie is rijk aan kaasboerderijen die op ambachtelijke wijze kaas maken. Iedere boerderij heeft z'n eigen specialiteit. Wij willen die specialiteiten samenvoegen in onze winkel", aldus Robert Dijkstra. "Zo kunnen we specialiteiten uit de regio aanbieden, maar ook van bijvoorbeeld Ameland en Terschelling. Het liefst gaan we zelf op ontdekkingsreis naar de boerderijen. Zo weten we waar het vandaan komt en hoe het

gemaakt wordt. En die kennis geven we door aan onze klanten." Het assortiment boerenkaas is deels biologisch en wordt aangevuld met een speciale lijn Noord-Hollandse kaas, wat exclusief ontwikkeld is voor kaasspeciaalzaken. Daarnaast worden er veel streekproducten verkocht zoals jamvariaties, mosterd, noten, olijven en biologische scharreleieren.

Aanvankelijk was het winkeltje, gevestigd in het monumentale pand "Ons Huis" aan de Hoofdstraat 79 in Beetsterzwaag alleen op donderdag, vrijdag en zaterdag geopend. Momenteel is Tsiis.nl ook op dinsdag en woensdag open. Een opvallende maar logische combinatie wordt er gevormd met de winkel aan de overkant van de straat, Peter Leon Wijn en Spijs. "We vullen elkaar goed aan", zegt Robert. "Peter is een wijnkenner en wij hebben kennis van kaas. Niet zelden organiseren we gezamenlijk proeverijen en maken we relatiegeschenken met producten uit beide winkels." Niet alleen de particuliere klant wordt bediend, maar dus ook de ondernemer die een relatiegeschenk zoekt voor zijn of haar zakelijke netwerk. "Denk hierbij aan Kerstpakketten of een bedankje.

De meeste kazen kunnen wij luchtdicht verpakken zodat ze prima bewaard kunnen worden en dat maakt ze uitermate geschikt voor pakketten. Samen met de overbuurman zoeken we de juiste combinatie, want niet alles gaat zomaar samen op het gebied van wijn en kaas. Natuurlijk informeren wij de klant hier graag over", besluit Dijkstra.

Uit:
"Friesland Dynamisch *Culinair*"
Jaargang 2, nr. 4, juni 2012.

"Ons Huis"
Met in het beneden voorhuis
"Tsiis.nl"

HOOFDSTRAAT 75

Hoofdstraat Beetsterzwaag, oosteinde, met rechts "Ons Huis" 22 juni 1960.

Uit de collectie Lolke Wierda

1832 Dit huis is eigendom van de Diaconie van de Hervormde kerk. Het bevat drie woningen, die in 1909 zijn afgebroken.

1870 In deze huizen wonen in 1870:
Meindert Pieters Geertsma, arbeider.
Tjitske Hendriks de Jong, arbeidster
Jitze Iebeles van der Meulen, arbeider.
Rinze Hemminga

1909 Afbraak van de woningen. Voor de Diaconie van de Hervormde kerk wordt een nieuw burgerhuis gebouwd.
De huurder wordt: Evert Straalman.

1928 Boelgoed bij Straalman.
De nieuwe huurder is Aize van der Meulen. Na hem volgen:
Theun Poppinga en Jan Hemminga.

1967 Ruime burgerwoning, geschikt voor pension.

1994 Trienke van der Ploeg bewoont dit huis.

2006 Jan van den Broek bewoont het huis en heeft achter zijn huis een schuur gebouwd voor zijn **schildersbedrijf.** Hij zet het bedrijf van zijn vader voort, zij het op een andere plaats.

Jugendstil tegeltableau in de portiek van

Hoofdstraat 75

Foto's Jelle Terluin

HOOFDSTRAAT 73

1832 Het huis met erf is eigendom van Molle Douwes Duursma, **winkelier** van beroep.

1849-1859 Het huis wordt bewoond door Geert van den Berg, **distributeur**.
In het huis woont tevens Zweitse van Leeuwen, **deurwaarder**.

1874 Het pand staat als winkelpand te koop voor ƒ1325,= en is in huur bij Hendrik Jeens Nijhof, **winkelier**, (1810 – 1883). Hij koopt waarschijnlijk het pand.

1883 Zijn weduwe, Wytske Harmens Lautenbach (1807-1888) zet de winkel voort tot 1885. Het echtpaar Nijhof –Lautenbach is gehuwd te Beetsterzwaag op 5 juni 1834. Waarschijnlijk zijn ze aanvankelijk buiten Friesland gaan wonen, waar hun eerste kind werd geboren: Akke. Rond 1837 zijn ze naar Beetsterzwaag gekomen, waar op 21 november 1837 hun zoon Durk werd geboren. Na Durk werden de volgende kinderen geboren: Rinske, 8 nov. 1839, † 1871; Jeen, 17 sept. 1841, † 1867; Harmen, 5 juli 1845, † 1848; Maaike, 5 nov. 1847, † 1850 en Harmen, 9 okt. 1853, † 1854. Alleen Durk en Akke zijn blijven leven. Durk werd grofsmid te Tolbert.

1885-1891 Dochter Akke werd **winkelierske**. In 1891 bedankt zij haar klanten te Beetsterzwaag e.o. innig voor het vertrouwen van hen tal van jaren ondervonden. Ze ondertekent met A. Lautenbach-Nijhof. Ze is getrouwd met Iebele Dirks Lautenbach, timmerman te Leeuwarden.

1891 Akke en haar broer Durk Nijhof, grofsmid in Tolbert, verkopen op 17 november 1891 de winkel voor ƒ1700,= aan Gerlof Harmens Vollema.

1891 – 1979 De familie Vollema drijft hier een **kruidenierszaak**, waar ook klompen en andere zaken te koop zijn.
Als Gerlof Vollema is overleden in 1909, zet zijn weduwe Jitske Bethlehem de zaak voort. De jongste zoon, Haije Vollema, neemt in 1926 de zaak van zijn moeder over. In 1959 wordt de winkel gemoderniseerd. Als Haije Vollema in 1961 is overleden, neemt Wiebe Vollema de zaak over tot 1972. Het is dan een **VIVO-winkel**. Wiebe gaat werken in Bornerоord en verhuurt de winkel aan de heer Draaisma, die de zaak niet goed heeft beheerd.

Haije Vollema voor de deur van zijn winkel.

Foto via W. Vollema

Aaltje Vollema-Tolman in de deur van de winkel.

Er is meer reclame op de gevel geplaatst.

Foto via W. Vollema

1975-1979 In deze jaren is de winkel aangesloten bij de **"Kroon".** In 1979 wordt het pand aan Mook verkocht, die er een **doe-het-zelf-zaak** in vestigt.

1979-1982 **Doe-het-zelf-zaak** van Mook .
Karwei Centrum (hobbyzaak) van Krist.

1982-1984 Bijekoer. Deze winkel is echt een winkel van sinkel.

1984-1994 Van den Bosch **Interieurverzorging.**

1998-2000 **Pizzeria** van Baukje Tjoelker.

2000-heden **Lyfs, restaurant** van Theun Rooks.

Hieronder: Restaurant Lyfs

(Foto Jelle Terluin)

Drachtster Courant
23 juni 1927
Advertentie v.d. Bergh's koffie

19 september 1919
Verloren tussen Ureterp en Beetsterzwaag op 10 september een ZILVEREN BEUGEL met lila fluwelen tasje. De eerlijke vinder kan het terug bezorgen bij de weduwe Vollema te Beetsterzwaag en er zal voor beloond worden.

8 mei 1925
Bosma's thee is verkrijgbaar bij Mej. Wed. Vollema.

Foto en info via W. Vollema
Hieronder: De Vollema's met klanten (?) voor de deur van de winkel, v.l.n.r. Geert Geerlings, boer op de Heidehuizen, Eeuwe Riemersma, boer op It Súd, Haije Vollema, Harmke Veenstra en Aaltje Vollema-Tolman. Zou er iets belangrijks voorbij komen?

KORTE GENEALOGIE
FAMILIE VOLLEMA

Register Familienamen 1811

In de Mairie Rauwerd namen de volgende personen de naam Vollema aan als familienaam:
Klaas Pytters Vollema ; vader Pieter Jelles Vollema wonende te Irnsum;
Hendrik Jelles Vollema ; vader Jelle Pieters Vollema wonende te Winsum;
Pytter Jelles Vollema; vader Jelle Pieters wonende te Winsum.

Voor ons Maire der Gemeente van Grouw, Canton Rauwerd, Arrondisement Sneek, Departement Vriesland, gecompareerd zijnde Gerlof Pieters, wonende te Grouw heeft verklaard dat hij aanneemt den naam van Vollema voor Familienaam en dat hij heeft een zoon en een dochter te weten, Sipke oud negen jaar, en Trijntje oud vier jaar alle wonende te Grouw en verklaarde dezelve dat zijn vader Pieter Jelles Vollema nog in leven is en te Eernsum woonagtig, en heeft deze met ons vertekend den 23 December 1811.

Was getekend: G: P: Vollema.

Hieruit kunnen we de volgende stamlijst maken:

I. **Pieter**

II. **Jelle Pieters Vollema**
gehuwd met NN
Kinderen:
1. Hendrik (nageslacht in Baarderadeel en Menaldumadeel)
2. Pytter (zien III.2)

III.2 **Pieter Jelles Vollema**
Wanneer hij geboren is en waar is (nog) niet te achterhalen. In Irnsum is hij niet te vinden. Mogelijk in Winsum. De tijd van geboorte kan worden geschat ca. 25 jaar voor de geboorte van zijn zoon Gerlof, dus ca. 1745, maar het kan eerder zijn. Zijn vader zou dan omstreeks 1720 geboren kunnen zijn en zijn grootvader Pieter in 1695.

IV. **Gerlof Pieters Vollema**
geboren ca. 1770
overleden 15 december 1855 te Oldeboorn, 85 jaar.
Winkelier te Oldeboorn gehuwd ca. 1800 met:

Jitske Jacobs
kinderen:
1. Sipke, geb. ca. 1802
2. Trijntje, geb. ca. 1807
3. Pieter, geb. 24 feb. 1812
4. Harmen, geb. 29 mrt. 1813
5. Wypkje, geb. 24 jan. 1815
6. Grietje, geb. 13 mei 1817

allen geboren te Grouw.

V.4 **Harmen Gerlofs Vollema**
geb. 29 maart 1813 te Grouw
overl. 1 juni 1886 te Oldeboorn
Schipper
gehuwd 18 mei 1845 te Joure met
Maria Krijns Walthuis
dochter van Krijn Klazes Walthuis en Jacobje Hommes Dijkstra
geb. 10 sept 1819 te Nes (Uting.)
overl. 16 aug. 1878 te Oldeboorn
kinderen:
1. Jacobje, 27 mrt. 1847 te Opsterland

2. Jacobje, geb. 25 juni 1851 te Utingeradeel
3. Gerlof, geb. 8 okt. 1853 te Gorredijk

VI.2 **Gerlof Vollema**
geb. 8 okt. 1853 te Gorredijk
overl. 11 okt. 1909 te Beetsterzwaag
Schipper en winkelier
gehuwd 29 mei 1879 te Beetsterzwaag, met
Jitske Bethlehem
dochter van Haije Durks Bethlehem en Antje Jelkes Bruinsma
geb. 7 maart 1856 te Beets
overl. 25 nov. 1926 te Beetsterzwaag
Winkelierske te Beetsterzwaag
kinderen:
1. Maria, geb. 12 febr. 1880
2. Harmen, geb. 25 jan. 1881
3. Antje, geb. 25 mei 1883
4. Haije, geb. 7 maart 1885
ov. mei 1896
5. Maria, geb. 7 aug. 1887
ov. 25 juni 1889
6. Bauke, geb. 12 nov. 1889
Al deze kinderen zijn geboren te Oldeboorn.
7. Maria, geb. 24 apr. 1893 te Beetsterzwaag
8. Jitske, geb. 31 mei 1894 te Oldeboorn
9. Jantje, geb. 11 sept. 1896
ov. 10 aug. 1940
10. Haije, geb. 3 febr. 1900
beide laatsten te Beetsterzwaag.

Leeuwarder Courant 28 mei 1896

Beetsterzwaag , 26 mei – Terwijl de schipper G. Vollema, alhier woonachtig, zijn vaartuig aan de lijn voorttrok en zijn zoontje bij het roer had plaats genomen, is het jongetje waarschijnlijk door het slingeren van 't roer, buiten boord geraakt onder Beets en verdronken.

Het betreft hier Haije Vollema, 11 jaar.

Op 26 mei 1909 neemt Gerlof Harmens Vollema een hypotheek bij de Nederlandsche Hypotheekbank te Veendam, via notaris J.F. Houwing te Gorredijk.

VII.10 **Haije Gerlofs Vollema**
geb. 3 febr. 1900 te Beetsterzwaag
overl. 16 sept. 1961 te Beetsterzwaag
Winkelier te Beetsterzwaag
gehuwd
met
Aaltje Tolman
geboren 20 november 1903 te Drachten
overl. 30 mei 1991 te Drachten
kinderen:
1. Gerlof, geb. 1928
2. Egbertje, geb. 1930
3. Wiebe, geb. 19 juli 1938
allen te Beetsterzwaag.

Deze e-mail is verstuurd aan {{email}}.• Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich hier afmelden. • Voor een goede ontvangst voegt u lanterfanten@send.laposta.email toe aan uw adresboek.

Laposta